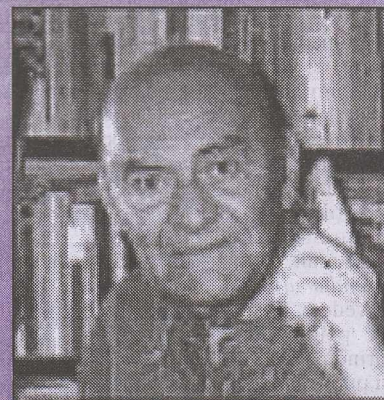

Luceafărul

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

SIMPLA
LECTURĂ Nr. 18 (789)
Miercuri, 9 mai, 2007

M-am întrebat de câteva ori, în anii maturității mele, de ce n-am fost mai atent cu articulațiile pitorești, anecdotice ale istoriei, limitându-mă să rețin din evenimentele istoriei doar liniile generale, concepția, direcția și distribuția energiilor. Și, bineînțeles, aspectele aberante, comice, „trăsnăile“ logicii și bunului simț. Am rămas un refractar la documentele cerând adăpost în debaralele memoriei, suspectându-le de contrafacere, grăbită comunicare și transcriere, de instrument manevrat de necunoscuți spre manipularea noilor generații.

mircea horia simionescu

jean
d'ormesson

Am avut întotdeauna în jurul meu cărți, muzică, lucruri plăcute și frumoase și, mai ales, prieteni. I-am văzut murind pe tata, apoi pe mama, și pentru mine, care eram legat de ei, a fost o sfâșiere. Dar, desigur, această suferință nu era decât regula. Tristețile mele oscilau între superfluu și inevitabil. Fapt ce nu le făcea mai puțin reale: oamenii mor de dispreț sau de iubire, la fel ca și de mizerie.

pag. 6

istorie literară

Structură romantică,
opțiune realistă

liviu grăsoiu

reacții

Tocmai de aceea

ion beldeanu

pag. 22

„Împăratul e gol“, dar pe dinăuntru (Disperarea - personalizată - a politicianului)

bogdan ghiu

Perioadele electorale din orice democrație, fie ea matură, decrepită sau tânără, sunt la fel, se aliniază tot mai mult, precum planetele. Sunt niște perioade oribile pentru că sunt false, exacerbate, artificiale, constituind încă, în simțirea și viziunea multora, golul central în jurul căruia se învârtă roata, „hora“, „ritornela“, re-frenul oricărei vieți democratice. „Întoarcerea“ fals, forțat ritualică „la popor“, la momentul pretins zero al re-„constituirii suveranului“, cum ar fi spus Rousseau, prilejuiește (sau mai degrabă provoacă, declanșează, forțează, „moșește“) o trezire care este, de fapt, o recădere în copilărie, în naivitate, în încrederea orbă: în așa-numita „stare de natură“. Din acest punct de vedere, ar fi de studiat în ce măsură perioadele electorale nu reprezintă cumva mai degrabă o ieșire din politic, o cădere reglementată în afara politicului decât momentul forte, de vârf, al politicului în înțeles democratic, așa cum apare el accentuat tot mai insidios în vremea din urmă. Alegerile provoacă în mod „controlat“ haos. „Întoarcerea la popor“ a politicianilor, cel mai adesea pentru a-și re-obține mandatul, re-infantilizează corpul cetățenesc, trezindu-l din somnul „vieții civice“ doar pentru a-l „întoarce“ la stadiul construit-„natural“ de „popor“.

Tot mai mult, tot mai apăsat, alegerile sunt, de fapt, *referendumuri*, mai exact: *plebiscite*. Din acest punct de vedere, Traian Băsescu a simțit, a intuit, ca animal politic supradotat instinctual (iar unul dintre principalele instincte „animalic“-politice este, deși puțini sunt cei gata s-o recunoască, tocmai

mimetismul, minciuna utilă) cel mai corect. Între momentul când a spus că, dacă va fi suspendat de Parlament, va demisiona pentru a merge la alegeri și „marea răzgândire“, când a spus că nu mai demisionează, preferând totuși să se „întoarcă la popor“, dar prin mecanismul referendum, nu este nicio contradicție: *alegerile sunt, de fapt, tot mai mult, niște referendumuri, niște plebiscite*. Se reînnoiește oare cu adevărat clasa reprezentativ-politică la fiecare alegeri? Nici pomeneală. Clasa politică rămâne aceeași, dar revine la „popor“ ca să-și reînnoiască mandatul. Alegerile nu sunt, cel mai adesea, decât simple *reînnoiri ale mandatelor*, „reîncărcare a cartelelor“ electronice de decizie cu încredere populară. De ce-ar fi demisionat președintele, când „poporul“ este cel care trebuie, de fapt, să „demisioneze“ democratic, cedându-și, „delegându-și“, cum atât de frumos ne asigură „fiecărui juridică“ a sistemului democratic, votul? Așa se explică caracterul puternic electoralist, cu campanie și tot tacâmul, al apropiatului referendum din România. Căci, invers privind lucrurile, *alegerile ar trebui să fie, cel puțin implicit, (trăite) și (ca) niște referendumuri*, susceptibile nu doar să redistribuie puterea, refăcând-o din etern același „material uman“, ci s-o și restructureze, corectându-i mecanismele de funcționare-exercitare.

O dată la patru ani (de regulă), alegerile revin, ciclic (înlocuind și spoliind simbolic ciclicitățile natural-cosmice, și „cosmicizând“, re-sacralizând în felul acesta corpul amorf, inert al vieții „civile“), asemeni Olimpiadelor. Dar asemeni unor Olimpiade pe dos, când, în loc ca războiul să înceteze, ca ostilitățile (starea de război permanent din care se hrănește, sublimat, orice „pace socială“) să fie suspen-

date, se întrerupe, din contră, pacea, și oamă redevin războinici, „partidele“ și candidații părăsind națiunile în triburi. În perioadele electorale se reinstaurează, controlat, codificat, sfânta „ter revoluționară“. Alegerile, perioadele electorale reprezintă revizitări, psihodrame ale unor re-curgeri constituțional asistate, asemeni unor S-nalii, a tuturor fazelor reconstituirii victorioasă tuturor fazelor mitului democratic: haos/ordine aici, tot „sacru“ de substituție al politicii.

Am spus „psihodramă“ și nu am făcut-o în plător. Alegerile sunt dramaturgie, haos ancurativ provocat în vederea refacerii ordinii. Pe cine a trecut, ca noi, prin decenii întregi de totarism, ar trebui să fie, mai mult ca pentru oricare națiune, limpede: se poate, vai, trăi și fără ale-

vizor

fără esențiala „mască“ democratică; se poate foarte bine și „direct“, fără „ocol“ democratic. Alegerile sunt, însă, utile și pentru că sunt terapeu-prilejuiesc și provoacă dezlănțuiri, „obiectiv (imediat date uitării), „anamneze“, regresiv „transferuri“ și „contratransferuri“. De aici „necitate structurală“, inevitabilitatea „populismelor“.

Într-un recent editorial din „Dilema vecintitulat **Despre (ne)încredere**, Andrei Pleșu re-aplică la „cazul de manual“ pe care l-ar reprezenta în cazul de față, România (așa cum a făcut-o altfel, în nenumărate cazuri, începând cu în Revoluția din Decembrie, care se predă de atunci împreună cu primul Război din Golf, ca exemplar tip, tocmai de aceea excepțional, a ceea ce numește „manipulare mediatică“), o analiză din cartea recentă a profesorului francez Pie-

(continuare în pagina 9)

 BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ Sponsorizare de la Banca Comercială Română

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:
Mariana Bunescu (tehnoredactor)
Responsabil de număr:
Simona Galașchi

Redactori asociați:
Horia Gârbea; Daniel Nicolescu.
Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Luceafărul“ este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România NU și de la Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:
Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1.
telefon 212.79.94, fax 312.96.93
e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com
Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.
Număr de cont: RO17RNCB0072049692900001
Cont în valută: RO87RNCB0072049692900001
ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94
Abonamentele se pot face la toate sucursalele RODIPET și la oficiile poștale din țară.
Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.
Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C. Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1, Corp B, Sector 1, București, România la P.O. Box 33-57, la fax 0040-3187002, sau e-mail: abonamente@rodipet.ro, subscriptions@rodipet.ro sau online la adresa www.rodipet.ro

Într-o strâmtoare, la largul meu

stelian tăbăraș

Iarnă scandinavă în strâmtoarea Oresund; un pescador - cu mine pe punte - obținut prin transformarea unui vas militar folosit (de la „a folosi“?) în ultimul Război Mondial. Între alți vreo cincizeci de împătimiți ai pescuitului în ape reci ne îndreptăm spre Nord în direcția Cercului Polar. În dreapta, coastele albe de zăpadă ale Suediei, în stânga cele cenușii, încă bătute doar de ploaie și lapoviță. E un mister să vezi cu ochiul liber două anotimpuri - respectiv două climate - despărțite doar de o strâmtoare de câțiva zeci de kilometri. Pe punte, oameni tăcuți, mai mult decât tăcuți,

nocturne

poate vorbesc în sens invers, spre interior. Oameni voinici și vârstnici, încotoșmănați gros, cu capete uriașe, dotate cu urechi păroase, nu comunică între ei deși știu că se cunosc din alte asemenea aventuri maritime sau din întâmplarea că fac parte din același sindicat organizator (și) al acestei partide de pescuit. Își leagă de balustradă la distanțe egale undițele speciale, își așază la îndemână coșuri mari de plastic (din dotare), să piardă mai puțin timp la opriri, când un clopot ne va anunța că sonarul a arătat că suntem deasupra unui banc de scrumbii de Marea Nordului. Urmat, bineînțeles, de mari răpitori întocmai ca turmele de ierbivore africane de către lei.

„Torsk“ - așa li se zice răpitorilor - și în cablu se află drept „fala noastră și mândria“ fotografii ale unui exemplar de excepție capturat pe acest vas - unul de 26 kg!

Ceva valuri, tangaj apreciabil, e timp în de un păhăruț de *Gammel Dansk* - o țărâșă țonală daneză cu gust grețos de nu știu buruieni, un fel de fernet „de-al nostru“. E Nu-l agreez. Prevăzător, am și eu „la purtat o sticlucă cu palincă maramureșană „de șaptezeci“, pentru încălzire și... relații umane în tuații „limită“. Ofer: mă refuză politicos, a tându-le băutura lor (care desigur e fără rivale).

O primă oprire; scrumbiile cad în prosaruncăm cu cinci-șase ace deodată, neavând momeală decât niște minuscule mărgel colorate. Boscorodim frigul care face ca faza să care pe mulinetă și apă care îngheață. urmă iar pornim spre o nouă zonă cu bășca Vikingilor mei li s-a terminat „trăscăul“ național. Măinile cât lopețele le-au înghețat mânușile de focă. Mie iarna nu-mi înghețamăinile - constatam asta încă din tinerețe, când eram în cantonament de schi. Nu știu cum e explicația. Iau mâinile uriașe ale unu „viking“, îi scot mânușile și îl încălzesc de mâinile mele aburinde. Rămâne uimit! Conștienticăm puțin, în germană, ei cam urăsc germanii de la război încoace. De ce am eu mâinile calde, de ce nu cobor urechile căciulii? glumă, am făcut cu ochiul spre palinca mea „cea cu cifră octanică ridicată“. N-au trecut decât câteva clipe și îi văd ca la fântână, cu păhăruțele mici (și goale) de plastic între buzele tremurânde ale degetelor: „Bitte, bisschen!“ Iar mai târziu: „Noch einm bitte!“

la limită

O bună seamă, avem, înainte de orice, de sperat și așteptat ca ele să dureze, să continue, să nu își compromită sau trădeze identitățile, să evolueze, să se întrețină, să se autoîntrețină, să comunice, să ofere astfel perspective de mentare de fertilitate civilizației noastre, să dureze. Nu putem dori altceva decât în măsura în care am privi lumea prin sistemul conceptual elaborat astfel, al unei conștiințe, intențional alienate spre a funcționa în acest mod. Este rușinos și revoltător să vorbești, în același timp, despre fenomenul gloriei și despre condiția de șoc a civilizațiilor. Dacă globalizarea nu înseamnă conectare a unor sisteme culturale și de civilizație, a unor linii de evoluție istorică, a tradițiilor și a potențialelor evolutive naționale, ce altceva poate fi - imperialism, expansionism, distrugerea unor civilizații de către puteri agresive de existență culturală globalizată?

Cum am putea defini și numi civilizațiile extra-europene? Înainte de orice, avem de gândit în ce anume constă civilizația europeană. Definiția cea mai simplă se referă la

Marius Traian Pragomir

liniile greco-latine ale europeanismului - și bine spus: ale europenității - și la tipul de creștinism de credință și cultură, asociat cu tradițiile elene și latine. Să observăm că valorile intelectuale, spirituale și, implicit, culturale greco-romane nu mai aparțin exclusiv spațiului european de conștiință, ci sunt caracteristici de drept și inalienabile ale condiției ontologice umane, ale umanității, în măsura generalității acestei categorii spirituale încorporată în ființă. Iudeo-creștinismul, fundamental european, a difuzat, și acesta, încolo de frontierele atribuite curentului civilizației vestice și, pe de altă parte, Europa nu este lipsită - și nu trebuie să fie - de importanță în unele formule de viață, religii sau orientări culturale ale civilizațiilor total diferite de Europa. Ce obișnuim să considerăm ca fiind creația noastră majoritară. În orice caz, am putea indica drept civilizații extraeuropene pe cele ale Japoniei și Chinei, Indiei și lumii musulmane, în fapt - și mai corect -, musulmane. Să încercăm să arătăm că tot ceea ce am avea de spus de la aceste civilizații - spre potențialul succes al unei umanități viitoare - merită să fie peramă a putea primi, egal, din partea civilizațiilor latino-americană și, cu siguranță, din sensul speranțelor pe care le am în Europa și pe care le propun, Europa are o contribuție decisivă, evoluează acum relativ lateral și pare, astfel, să fie în situație de așteptare în fața ofertei către celelalte spații de cultură de a-și vedea redus rolul său progresiv.

Am scris, în chip repetat, spre a sublinia că istoria nu poate fi considerată altfel decât ca o creație axiologică a umanității, reflectată, în un fel sau altul, în diferitele grupuri culturale constituite, manifestată mai unitar și divergentă, divergentă în variatele etape, în forma civilizațiilor, statelor, asociațiilor de state, imperiilor sau națiunilor. În măsura în care spectrul al valorilor specifice umane, un accent se deplasează în timp. Istoria

este, în unele epoci, materialistă, iar în altele, dimpotrivă, marcată de spiritualitate și de idealism; tendințe imanentiste sau transcendentale își dispută controlul fenomenului istoric. Istoria mai este însă ceva: ea adoptă caracterul proiectului, programul evolutiv, fie acesta exprimat expres la nivelul conștiinței colective sau inaparent, greu identificabil, până la a deveni neștiut ca atare, însă nu mai puțin activ, poate roditor, influențând comportamentele publice prin presiunea dezvoltată din adâncimile inconștientului colectiv.

Lumea japoneză și-a definit, pentru milenii, o civilizație eficientă, combativă, puternică, în funcție de repere fundamentale estetice. India și-a organizat ierarhia valorilor în raport cu încărcătura de transcendență a vectorilor acestora. Civilizația chineză s-a structurat ca sistem de maximizare a creativității și - implicit - de existență exclusivă la vârful creației; a se vedea, astfel, vertijul spiritual specific Taoismului, etica riguroasă a Confucianismului, dar și tehnica prafului de pușcă, a hârtiei, tiparului, busoliei, deci exclusiv a investițiilor inegalabile. Consecvența rituală maximă. precum și aceea a încrederii este readusă în monoteism de cultura musulmană.

Cum se așază față de toate aceste mari civilizații Europa și europeanismul? Continentul

european animă, de la un moment dat, ansamblul dezvoltării istorice prin faptul de a fi creat cvasi-integralitatea proiectelor universaliste, ale evoluției istorice a umanității. Ideile și concepția legitimității monarhiei sau, ulterior, a celor democratice și republicane, știința empirică, industrializarea, liberalismul, conservatorismul, socialismul, comunismul, noul cazarism - bonapartist, bismarckian, musolinian, peronist etc. -, statul bunăstării, statul minimă, protecționismul, liberul schimb, drepturile omului - toate sunt proiecte, nu puține dintre ele reciproc-incompatibile, europene. Astfel, Europa a orientat lumea prin programele sale, aplicabile (sau inaplicabile) ansamblului comunității umane, în niciun caz, însă, localistic. Dinspre toate celelalte civilizații ne-au parvenit valorile cele mai atractive, vocația creativității, a spiritului, a productivității, a tot, nu însă și proiecte generalizabile. Acestea s-au născut între Atlantic și Urali. Unele s-au întors înapoi în Europa după variate circuite extraeuropene. Continentul istoric în dinamică are acum un proiect decisiv, unul singur, nu ușor de universalizat, dar nici imposibil de extrapolat în forme inteligent adaptate: noua Europă unită. Singura alternativă la programul european este competiția nelimitată, pentru o vreme productivă material, dar al cărei rezultat inexorabil este încercarea de generare a ierarhiei imperiale, indiferent cum ar fi aceasta centrată geo-politic.

Ce avem de așteptat de la marile civilizații extra-europene? Nimic altceva decât faptul de a produce și ele noi programe istorice universaliste, implicând întreaga umanitate prin valorile pe care le propun. Același lucru trebuie să continue a-l crea Europa. Pare un truism, dar este o condiție de absolută obligativitate istorică: proiectul de civilizație nu poate fi propus decât de către o civilizație. Europa este spațiul educației, al bunei creșteri, adică al civilizației autentice, așa cum este și cel al Extremului Orient și al Sudului asiatic. Oricum, civilizație este o aspirație constitutivă a oricărui om: atenție la statutul ontologic a celui în care nu se poate cînti o astfel de vocație.

acolade

Ingeniosul bine-ntemeiat

Marius Tupan

Aflat la pragul celor opt decenii de existență (n. 28.01.1928), prozatorul Mircea Horia Simionescu rămâne același spirit lucid și afabil, care se confesează - totuși cu parcimonie - într-o carte, concepută de Mihai Stan, **Rătăcirile unui caligraf**, exemplară pentru un autor a cărei discreție - mai ales în ultima vreme - ar trebui să dea de gândit. Dar cine se mai încumetă să onoreze realele valori literare ale culturii noastre, când vedetele de doi bani, de la Oana Zăvoranu la Mitică zis Corleone, și vendettele politice, datorate lui Antonescu sau Orban, ocupă spațiile mass-media și întrețin un climat de infantilitate artistică. În astfel de condiții, creatorii încrezători în menirea lor se retrag în propriile și cochilii, ignorând zgomotul de fond sau lovindu-l când acesta e ofensiv. M.H. Simionescu și-a propus de la începutul carierei sale să „condamne dezorganizarea și deriziunea”, care nu-s câștiguri doar ale epocii post-decembriste, căci „puține realități ale lumii contemporane - de la aspectele demagogiei și ale jafului, la practicile de fiecare zi ale tiraniei și imposturii - au rămas neconsiderate de plumbul bicicliului meu sau de aluziile caustice ...”. Prin tot ce-a scris autorul **Ingeniosului bine temperat** a demonstrat că e un experimentator de forță, operele sale „zdruncinând obiceiurile cititorului leneș”, plasându-se la granița genurilor sau parodiindu-le cu o dezinvoltură greu de egalat. Colajele de stiluri, accentele puse pe grotesc și absurd, viziunea satiric-hiperbolică, expresivitatea onomatopeică, desacralizările și dezeroizările fac din polemist, cultivat, se înțelege, un creator unicat în literatura noastră, ale cărui cărți au fost surse pentru o anumită promoție, aceasta neputându-se totuși ridica la cotele maestrului. Încă un semn elocvent că aparentele lui dezorganizări epice au o coerență interioară pe care nu oricine e capabil s-o sesizeze. În cenzura comunistă, nici atât, căci un așa ingenios o putea ușor păcăli. La momentul pedepsirii mele, prin anii '80, aruncat de *organe* la „Urzica”, am avut un reazim solid în M.H. Simionescu, colaboratorul permanent al acesteia. Textele lui erau memorabile, dar, înainte de toate, vedeam în foiletoanele sale garanția că respectiva publicație nu era sortită doar frizerilor și mercioșilor, ci intelectualilor, care aveau să se coalizeze mai târziu în alungarea dictatorilor. Și, poate, grație prezenței lui acolo (și insistenței mele) am reușit să convingem și pe alți scriitori (Ioan Groșan, Mircea Nedelciu, Florin Iaru, Ioan Buduca, Radu G. Țeposu, Radu Călin Cristea) să-și exerseze nervul umoristic. Există o anumită atracție între satirici, știindu-se că, fiind mai mulți, pot trece mai ușor peste perioadele dificile, ironizându-le, însă între mine și M.H. Simionescu se poate observa și o trainică legătură sentimentală, datorată refuzului înregimentărilor. Această inapetență ne e deseori sancționată. Nici o pagubă: urma alege turma. În ceea ce mă privește, nu-i dreptul meu să mă judec, dar, în privința lui M.H. Simionescu, sunt sigur că opera sa monumentală va rămâne un reper pentru literatura română. Mai e ceva care mă impresionează la el: atitudinea față de moarte. Mi se confesa: am găsit un antidot. Nu o ignor ca alții, ferindu-se ca de spiritele rele, ci scriu mereu despre ea. Așa m-am vindecat de frică. Operațiune la care subscriu, fiindcă în acest fel așa putea-o amâna. Unii, mai norocoși, o pot lichida definitiv: pătrunși în eternitate!

O carte justițiară

Sub semnătura lui Nicolae Peneș, la Editura Alpha MDN (Buzău, 2007) apare primul volum al unei cărți monumentale și cu vădită miză justițiară prin care se încearcă reabilitarea unuia dintre cei mai controversați oameni politici români: **Alexandru Marghiloman lordul valah**. Protagonistul cărții este o personalitate pe care maelströmul istoriei o găsește, de regulă, pe picior greșit în momentele de cumpănă ale existenței sale.

Nicolae Peneș e cunoscut ca un infatigabil cercetător al trecutului mai mult sau mai puțin recent, propensiunea sa temerară fiind cu precădere aceea de a sufla colbul prejudecăților nefaste care impregnează discursul comun referitor la implicarea în istorie a unor oameni nedreptățiți de aceasta și damnați, ca atare, să-și perpetueze imaginea tendențios și malițios deformată în oglinda nu mai puțin capricioasă a postumității publice. Altfel spus, imbatabilul și perseverentul exeget coboară prin timp și dezgroapă rădăcinile patimilor politice și ale idiosincraziilor care au generat răul ce apoi s-a perpetuat stigmatizator și, într-o lume tot mai grăbită, s-a impus cvasi-incurabil.

Un studiu *sine ira et studio* este, deci, și cel

galaxia cărților

despre Alexandru Marghiloman, căruia contemporanii și succesorii săi opozanți i-au lipit pe nume eticheta greu decelabilă de colabo- raționist și de trădător de neam. Monograful, cu binecunoscutul-i fler și cu uriașa sa putere de documentare și de sondare norocoasă a memoriei colective, pleacă de la ideea că orice diagnostic, cu atât mai mult unul greșit din exces de subiectivitate într-o țară fanatizată în demersul gășirii (improvizării) de țapi ispășitori, ori de câte ori se trece de la o orientare politică la alta, merită o diagnoză, fie și în numele victimelor care nu se mai pot apăra ori al prezentului și mai ales al viitorului care e dator să-și asimileze organic și corect lecțiile trecutului și să-l valorizeze pozitiv și moral.

Cartea lui Nicolae Peneș e o incursiune în trecutul familiei Marghiloman. Se insistă psihanalitic asupra raporturilor dintre Alexandru, viitor prim-ministru, și tatăl său, Ion (Iancu) al cărui caracter rapace îi va produce multe neplăceri fiului, acest lord valah care moștenește, compensatoriu, delicatețea mamei, Irina (născută Isvoranu), descendentă dintr-o familie de boieri slătineni.

Nicolae Peneș are "mania" gospodărească a lucrurilor bine făcute. De pildă, în capitolul al doilea, care debutează în registrul de înaltă ținută romanescă, trebuind să-l portretizeze pe Iancu, întreprinde o succintă incursiune prin înepăturile învățământului în zona Buzăului, amintiți fiind sprijinitorii Nicolae Mavrocordat, Mihai Racoviță, Constantin Mavrocordat, Alexandru Ipsilanti, boierii Bănică și Mihai Chirulescu, ctitori ai unei școli la Nișcov (1806), pe care se presupune că ar fi frecventat-o și Iancu Marghiloman, cel ce ținea să ajungă cu orice preț și pe orice cale un om bogat și pe care anul 1848 îl prinde în postura de primar al Buzăului și, deci, antirevoluționar. E detronat de însuși Nicolae Bălcescu și înlocuit cu Ghiță Dascălescu. Va reveni după înfrângerea revoluției, când devine unionist înfocat. Mai mult decât atât, Irina Marghiloman ține un discurs patriotic avântat la trecerea lui Cuza spre București, în februarie

1859. Oportunist, pentru că n-a ajuns prefect, Iancu începe să-l blameze pe Cuza care-l dă în judecată și, apoi, generos, îi înapoiază cei 500 de galbeni cu care subscriesese la campania unionistă. E un bun prilej pentru exeget, ca și pentru cititori, să se întrebe dacă nu cumva gena oportunistă a fost moștenită și de fiu.

Capitolul al treilea e consacrat devenirii urbei buzoiene în veacul al XIX-lea, care pentru localnici a debutat cu un devastator cutremur de pământ în 1802. Apoi au urmat durerile pricinuite de războiul ruso-turc (1806-1812), ciuma din 1812, revoluția lui Tudor Vladimirescu (1821).

Buzăul ocupă locul al 10-lea între cele 33 de târguri ale Țării Românești, în 1833, avea o episcopie, tiparnițe; în 1778 se mutase aici, de la Poalele Penteleului, "Drăgaica", vestitul bălci care rezistă încă. În 1864, trupa de teatru a lui Fani Tardini, avându-l ca sufleur pe fugarul Minai Eminescu, dă aici un spectacol. În 1836 se înființează Seminarul teologic pentru a cărui construcție se aduce piatră de la Pietroasele-Istrița, unde, cu acest prilej, se descoperă "Cloșca cu puii de aur" (1837). În 1869 se stabilește la Buzău primul medic, George Angelescu, al cărui prim pacient e o fetiță cu un os de pește în gât. Părgarii (consilierii, în limbajul actual) rezolvă o serie de probleme edilitare (pietruirea de străzi, înființarea de școli, crearea postului de polițai al orașului, deschiderea unei spișerii, construirea unui pod plutitor peste apa Buzăului etc.). În 1872 se inaugurează calea ferată București-Ploiești-Buzău-Brăila-Galați, ca și Buzău-Mărășești. În 1871 se trece de la puțurile cu cumpănă la cele cu roată. În 1892 Buzăul beneficiază de serviciu telefonic. Apare obiceiul conferințelor culturale: în 1894 va conferența și Ion Luca Caragiale. În 1897 se construiește primul rezervor de apă de către arhitectul Emil Boianovici. În 1902, primarul N.I. Constantinescu înalță Palatul Comunal. La răspântie de veacuri, Buzăul avea circa 22000 de locuitori și o suprafață de 550 de hectare.

Alexandru Marghiloman se va căsători cu prințesa Eliza Știrbei.

Mai reținem, în marea tramă contextualizatoare a cărții, portretul regelui Carol I care a rămas toată viața un ofițer prusac, surghiunindu-și chiar și soția, pe poeta Carmen-Sylva, când aceasta a încercat să medieze căsătoria lui Ferdinand cu domnișoara ei de onoare, domnișoara Elena Văcărescu. Însă adevăratul erou de roman rămâne Iancu Marghiloman, arivistul a cărui ascensiune socială, economică și politică concurează și umilește orice ficțiune. Lipsit de scrupule când e vorba de bani: șantajează, fură, amenință, profită de cei aflați la strămoșie, lingusește, păcălește, speculează, trișează la cărți, arendează pământuri și uită să plătească proprietarilor, vinde pământul închiriat sau își împrumutărește cu el țărani de pe moșia personală, dă bani cu câmătă, spală bani, e în cârdășie cu hoții de cai (aspect ce-i va inspira lui Vasile Voiculescu una din celebrele sale povetiri), minte, leagă de moșia de la Fundeni 200 de familii de țigani pe care reușește să-i însclaveze în plin secol al XIX-lea. Aceștia munceau doar pe haine și mâncare, evaluate la prețuri de 3-4 ori mai mari. Le "monitoriza" căsătoriile, în sensul că țiganii străini, când se căsătoreau cu țigănci de pe moșia lui, trebuiau să plătească o taxă. Altă taxă inventată de el a căzut pe capul sârbilor (de fapt bulgarilor) care-și udau grădinile de zarzavat ori creșteau găște și rațe în heleșteiele câștigate de el la poker. Iancu Marghiloman rămâne ca "inventatorul" omologat al "găscănitului".

Cu capitolul al cincilea începe romanul fiului care studiază nu la școala națională din

Buzău, înființată în 1832, ci la un institut particular din București, deschis în 1847 și care ființat preț de un secol. La vârsta de 17 ani, torul mare om politic termină Colegiul Sfânt Sava. Nicolae Peneș corectează inexactitudinile din documente privitoare la eroul său, dar, pară, colacionează, spulberă confuziile erorile preluate după ureche de unii și de alții polemizează. Digresiunile sunt pe cât de savuroase, pe atât de instructive, adevărate monografii telescopate. Nicolae Peneș urmărește apoi eroul la Paris. Tânărul diligent student e îndrăgostit de curselul său. A sosit aici în vremea războiului franco-prusac, război cu implicații deosebite pe România care era condusă de prusacul Carol. Au loc discuții între românii pro-francezi și pro-germani. La Paris, luptau pe baricade Brătianu și C.A. Rosetti. Exegetul nu se prilejul să se întrebe dacă tânărul Alexandru Marghiloman a fost printre ei. Se pare că nu și în 1877, când a preferat să rămână la Ploiești în vreme ce alți studenți români veneau să înroleze în Războiul de Independență. Urmează mai târziu, Alexandru Marghiloman își ia doctoratul în Drept. Când sosește în țară, la pușcărie se aflau liberalii conduși de I.C. Brătianu. România și capitala ei se aflau în plin proces de modernizare: se răscumpără concesionarii Căilor Ferate, se înființează Banca Națională, se canalizează Dâmbovița, Junele doctorilor în Drept e o vreme procuror de Ilfov, apoi avocat al poporului și, ca un arivist descins parcă din romanele balzaciene, începe să frecventeze societatea mondenă, îndeosebi în saloanele Elenei Oteteleşanu. Atras de liberali, în 1878 intră în politică, singura formă de viață publică. Este exact perioada când Societatea Junimii acaparată încet-încet de politicieni și devine adevărată de bază a partidului conservator.

Monograful îi urmărește succesele politice, ascensiunea în lumea protipendadei bucureștene, căsătoria cu Eliza Știrbei, de care se despărți după 16 ani de conviețuire (1878-1906) și care va lansa formula deloc măgulitoare despre fostul soț: "La acest om totul e fals, afară de argintărie", sintagmă care a făcut carieră. Dar după aparențe l-a judecat nu de fapt. Fosta consoartă, ci și Duiliu Zamfirecu ori Argetoianu. Adevărata lui esență a fost însă și apreciată însă de marii oameni ai României: Carol I, P.P. Carp, Titu Maiorescu și chiar Brătianu. Dragostea de țară a lui Alexandru Marghiloman e pusă de comuniști la index, bine de-o jumătate de veac. Mai trist e că doar bolșevicii l-au acuzat, ci și liberalii.

Dar despre evoluția acestui "personaj politic controversat vom mai vorbi după apariția celui de al doilea volum al cărții în discuție.

Deocamdată să mai semnalăm incursiuni făcute de Nicolae Peneș în istoria hipismului românesc, de la faza sa de pionierat, datorată lui Dimitrie M. Sturdza, prin regulamente elaborate în 1851, în Moldova. Douăzeci de ani mai târziu, centrul de greutate al acestui sport se mută în București, unde, în 1875, este înființat Jockey-Club. Alexandru Marghiloman, întors din capitala Franței, va face Buzăul să devină un interesant centru de cultură a cailor pursânge, prezenți la diverse concursuri naționale și internaționale și aproape întotdeauna câștigători. Soarta hergheliei din Buzău va fi tragică după moartea stăpânului intervenită în 1925.

Mereu la frontiera dintre discursul istoric și cel beletristic, cartea lui Nicolae Peneș e deosebit de stringentă actualitate politică și ea se citește real folos și cu rară plăcere participativă.

(Ion Roșior)

O istorie care nu se învață la școală

Ne-am putea întreba cât de actuale mai sunt acum, după 17 ani de la consumarea lentă a ultimului zvâcnet totalitar, discuțiile despre teroarea comunistă. Nu s-ar avea amintirile despre închisori, lagăre și torturi, despre dramele a mii de români morți și în malaxorul istoriei rămân să ne impresioneze doar în cărțile de memorii ori în filmele unui Lucian Pintilie sau Șerban Brăncuș? O oboseală cronică pare să ne surprindă când aducem iar și iar vorba despre s-a întâmplat „atunci“, având încă în viață și dintre protagoniștii care s-au situat de o parte și de alta a baricadei. Hai, dom'le, am trăit în UE, privim spre viitor, mai lăsați-ne în pace Securitatea, cu Piteștiul, cu Sighetul, cu Canalul și Bărăganul! Ce-a fost, a fost rău, toată lumea știe că a fost rău! Ce să faci acum, să-i împuști pe „ăștia“ și pe „ăia“? Și să faci rău și ei datoria, au dreptul să trăiască, nu?

Distanța politicoasă și echivocă față de trecut nostru imediat ar fi, poate, valabilă în două cazuri. Primul, dacă raportarea la trecut - pentru noi, unul încărcat de atâtea semnificații - și la înaintași n-ar fi o datorie morală și intelectuală. un motor al mersului înainte în cadrul unui destin care ne-a hărăzit un loc, un timp și un spațiu. Cinstirea strămoșilor, să nu uităm, e o constantă antropologică. Al doilea caz, dacă lucrurile drepte ale trecutului ar fi fost îndreptate în prezent, cât de cât. Or, față de alte state, aici, la noi, în ultimii 17 ani, nu s-a făcut nimic în sensul curățirii morale, știm cu toții, ba chiar „foștii“ au prosperat și au ajuns pe scena publică, făcându-ne să simțim, vrând-nevrând, de ei. Mineriate, sare dispărute sau coafate, campanii migratoare în presă, rușinea de a-i vedea prosperând peste tot pe aceiași de ieri, și de morală și de democrație ținute publice de foști nomencluriști sunt prizele pe care minciuna ascunsă se elung sub covor ni le-a rezervat. Și, exemplul cum nu se poate mai elocvent, să ne amintim ce s-a întâmplat în Parlament când, în sfârșit, comunismul a fost condamnat oficial sub egida actualului președinte al țării. Și mai departe, să ne imaginăm ce amână ca fostul deținut politic să trăiască în mizerie și uitare, în timp ce fostul său coleg și pensionar al statului cu o pensie și cu multe zerouri. E clar că n-am deschis încă ochii, că nu ne-am eliberat și că în mai bălți încă mult timp în cloaca din țară, din când în când, mai iese câte un dosar de poliție politică. Și noi, care vrem să stăm în frunte între țările de frunte ale bătrânului continent!

Iată de ce cartea Luciei Hossu Longin, *Memorialul durerii* (Humanitas, 2007) e încă actuală și se constituie într-un document de o extremă importanță pentru noi toți. Ea transpune abia acum în scris celebra serie de documentare cu același titlu, dându-le eternizarea textului tipărit. Condițiile realizării și difuzării inițiale a filmului sunt precizate în postfața autoarei, cu „aventuri“ demne de o țară încă totalitară în august 1991, când a rulat primul episod. Ceea ce vrem eu să amintesc aici este impactul uriaș pe care l-a avut documentarul în sufletele tuturor celor care l-au urmărit. Odată cu el a fost dezgropată istoria adevărată a anilor 1946-1989, în mărturii cutremurătoare, și asta i-a ajutat pe cei ce aveau urechi de auzit și ochi de văzut să înțeleagă, dintr-o dată, și trecutul, și prezentul. Mă număr printre ei (eram student când mai rula filmul, nu mai știu dacă în continuare sau reluat, la ore tot mai târzii - oricum, îl urmăream fascinat și avid de adevăr) și mărturisesc că acest documentar a fost revelația care mi-a trezit un fel de simț al hermeneuticii istorice, cu lungă bătaie, pe care l-am aplicat citindu-i, mai apoi, pe Virgil Ierunca, Paul Goma, Nicolae Steinhardt și mulți alții. Am în continuare credința că, oricâți ani ar trece, acest film și acum această carte vor rămâne valabile, cel puțin pentru unii dintre noi.

Cei ce au urmărit documentarul vor recunoaște aceeași structură și în volum. Mărturiile călăilor (în 1990-1991-1992 mai erau în viață Alexandru Nicolschi, Gheorghe Crăciun, Vasile Ciolpan și alți „monștri“ ai torturilor) se împletesc cu cele ale victimelor, ale martorilor și cu intermezzo-urile autoarei. Ea însăși spune că seria de documentare „a fost gândită ca un mixaj între document, depoziții orale și cercetare proprie“ și că lucrarea a selectat doar treizeci și șase de episoade din cele o sută douăzeci difuzate la TVR. „A fost grea selecția. În esență, reprezintă o istorie audiovizuală concentrată a monumentelor și a personalităților care au spus «Nu», direct, față de comunismul. Textele publicate redau cu minime intervenții episoadele selectate. Sunt transcrierea lor. *Scripta manent*“. De la invazia sovietică din 1944 și de la rezistența armată a grupurilor izolate din munți, trecând prin teribilele experimente ale Piteștiului și ale Canalului și până la drama unui Gheorghe Ursu, ucis în bătaie în 1985, cartea Luciei Hossu Longin eternizează o istorie pe care o cunoșteam parțial sau contrafăcut. Sunt antologate biografiile paralele, ale călăilor și ale condamnaților, mărturii, comentarii și concluzii, sunt aduși pe aceeași pagină muncitori, țărani, studenți, universitari, scriitori și preoți, alături de șefi de închisori, ofițeri de Securitate și bătauși programați. Adevăruri zguduitoare despre Mircea Vulcănescu, Radu Gyr, Elisabeta

Rizea, Ion Ioanid și mulți mulți alții alcătuiesc tabloul general al unei drame naționale, în care demnitatea și curajul au avut de înfruntat umiliința supremă, chinul dezumanizant și moartea violentă. Sunt declarații despre evenimente inimaginabile, despre delatiuni și suferințe, despre minciună și manipulare, dar și despre culmi morale și spirituale greu de atins astăzi. Transcriu, pentru efectul frisonant, doar un fragment din declarația lui Constantin Barbu, un supraviețuitor al reeducării de la Pitești: „Bogdanovici era așezat în genunchi, cu capul în față și venea Țurcanu dintr-o parte și îi dădea cu bocancul și îi arunca maxilarul, îl scotea, îl arunca în cealaltă parte. După aceea trecea în cealaltă parte, îl bătea, îl lovea în maxilar și i-l arunca în partea opusă. Iar la urmă zicea: ei nu, ai suferit puțin, și îi scotea dinții din gură. În momentul în care a murit, Bogdanovici nu avea nici un dinte, iar din punct de vedere al sănătății era complet nebun. V-aș spune un lucru care vă înfioarează, înainte de a muri își făcuse nevoile pe el, Bogdanovici, și-a luat fecalele în mână și spunea: vai, dragul meu, și tu ai să mori ca și mine. Ca să vină pușcașul după

galaxia cărților

aceea, să îl ia de gât, să îl trântescă și să îl omoare. Acesta a fost Piteștiul. Metodele care s-au folosit, nu cred că în iad le folosește, ca să zic așa, Satana. Nu cred, sunt lucruri pe care mintea unui om nu și le poate imagina“. Și mărturii ca acestea sunt cu prisosință în carte, și nu aparțin doar anilor '50 ai secolului trecut, cu teroarea în floare. A se citi capitolul despre Gheorghe Ursu, când Miliția și Securitatea ucidău cot la cot, cu aproape aceleași metode, iar victimele decedate erau stigmatizate sub masca medicală a nebuniei, accidentului sau infarctului. Și la toate acestea, să transcriu și o replică din dialogul autoarei cu Alexandru Nicolschi, unul dintre artizanii reeducării: „L.H.L.: Aveți ceva să vă reproșați într-o viață de om? A.N.: Nu cred, eu am intrat în această activitate pentru că știam că îmi fac datoria pentru partid și pentru că la rândul său partidul consideram că vrea să facă ceva pentru mine“. Ne mai trebuie motive „serioase“ pentru condamnarea comunismului, indiferent ce politician pătat o face? Mai credem într-o ideologie cu țeluri mărețe care, zice-se, ar fi fost întinate de indivizi obsedați de putere?

Prin cartea Luciei Hossu Longin, avem, în sfârșit, manualul de istorie care ne lipsea. El încă nu se studiază la școală.

(adrian romila)

Timpuri
interesante
(Constantin
Ardeleanu)
Societatea
Scriitorilor
Militari

2) Trif
(Constantin
Ardeleanu)
Societatea
Scriitorilor
Militari

3) Bazarul bizar
al Fortunei
(Constantin
Ardeleanu)
Societatea
Scriitorilor
Militari

Structură romantică, opțiune realistă

liviu grăsoiu

Ar trebui să ne reamintim că, în primăvara lui 2008, se vor împlini 150 de ani de la nașterea uneia dintre personalitățile complexe ale culturii române și 90 de ani de la trecerea omului la cele veșnice. Barbu Delavrancea, unii continuă să îi spună (cu ori fără dreptate) Barbu Ștefănescu Delavrancea, s-a născut la 11 aprilie 1858 și s-a stins la 29 aprilie 1918. A venit pe lume la București, într-o mahală pe care a nemurit-o, într-o familie săracă, de țărani deveniți negustori; familie numeroasă, scriitorul, oratorul, omul politic de prim-plan fiind cel de al nouălea copil, cel mai realizat dintre frați și părinte a trei fete ce i-au moștenit multiplele predispoziții artistice: Bebs (omul în gustul căreia E. Lovinescu avea mare încredere) - Riri (arhitectă apreciată în epocă) și Cella (celebra pianistă, figură marcantă a protipendadei românești, memorialistă cu har și binecuvântată de Dumnezeu cu ani mulți, trecând de 90...)

A învățat la București, după școala primară devenind bursier la Sf. Sava, apoi s-a înscris la Facultatea de Drept, după absolvire plecând la Paris pentru a-și pregăti și susține doctoratul. La întoarcerea în țară s-a impus ca avocat și orator strălucit, „oratorul fenomenal”, „cel mai mare” după aprecierea lui Titu Maiorescu, el însuși profesionist de marcă al discursului public. De altfel, procesele sale au un loc aparte în lumea juridică, cel mai cunoscut, după decenii, rămânând apărarea lui Caragiale în fața acuzei de plagiat susținută de

istorie literară

Caion. De Caragiale l-a legat o strânsă prietenie cuvintele rostite la înmormântarea dramaturgului fiind dintre cele mai inspirate și impresionante. Vă recomand să citiți ori să recitiți textul, o bijuterie a genului, ieșită din dragoste, durere și luciditate. Ca orator în Parlament, două probleme l-au obsedat: problema țărănească și aceea națională. Discursurile editate în formă netrunchiată abia în 1999 s-au înscris în curentul amplu, îmbrățișat de majoritatea românilor, de reîntregire a neamului. Sunt acolo pagini de înalt și curat patriotism, Delavrancea susținând intrarea în război alături de Antantă, suferind cumplit la refugiu din Moldova și murind pur și simplu din deznădejdea de a nu-și vedea realizat visul. Atunci, bunul său prieten Al. Vlahuță nota: „Delavrancea e firea cea mai aleasă și mai aristocratică ce se poate închipu. Un aristocrat, în înțelesul bun și simpatic al cuvântului. În gesturile lui, în franchețea lui, în gândire, în vorbă ca și-n viață, e de o distincție nobilă, de o fermecătoare noblețe. A fost un pictor în vorbe. Un mare pictor...”

Scriitorul debutase cu poezii amoroase, nesemnificative estetic, pe la 18 ani, dar de neignorat în proza sa, unde lirismul este aproape omniprezent. Primul volum, paradoxal, cuprinde amintiri. Titlul său - **Poiana Lungă**, iar autorul avea doar 20 de ani. Șapte ani mai târziu, în 1885, tipărea **Sultănică**, iar apoi, la intervale scurte, s-au succedat nugelele de dimensiuni întinse **Linște**, **Trubadurul**, **Paraziții**, **Între vis și viață**, **Hagi Tudose**, iar după o pauză prilejuită de intensa activitate politică și publicistică, trilogia **Apus de soare**, **Viforul** și **Lucașfărul**, urmată de drama **Irinel** și discursul academic **Din estetica poeziei populare**. Alte titluri **Petre Ispirescu**, **Stăpâna odată**, **Norocul dracului**, **A doua conștiință** completează o operă nu foarte voluminoasă, dar cu un loc aparte în epoca dominată de Eminescu, Caragiale, Creangă, Slavici. Delavrancea era bine cotate, semnătura îi poate fi găsită într-o sumedenie de ziare și reviste de la întretăierea de veacuri XIX - XX. Se număra printre mentorii curentului național, subordonând scrisul idealurilor de respect și cultivare a tradițiilor ce aveau să definească spiritul național, conferindu-i **explicată** prestanță și identitate proprie. Astfel se explică reazderarea lui Delavrancea la experimentele moderniste și preferința către formula realismului

suprapus pe trăire și experiențe spectaculos romantice. Acestea din urmă sunt de explicat prin temperamentul său tumultuos, ardent, uneori excesiv, niciodată însă de ignorat. Au sesizat aceste adevăruri, încă din timpul vieții, și Maiorescu, și Iorga, și Caragiale, și Lovinescu, și Densusianu, și Ibrăileanu, ca să numesc doar numele unor diagnosticieni incontestabili: impunea și credința sa în curățenia limbii, în accesibilitatea ei, de unde a rezultat valoarea unei opere literare.

A fost demult sesizată împletirea formulelor realiste și romantice în opera lui Delavrancea. Este argumentul pentru care T. Vianu, în **Arta prozatorilor români**, îl încadrează în „realismul artistic și liric”, continuând, într-o altă etapă a literaturii, tendințele depistate în prozele lui Negruzzi, Filimon și I. Ghica. Au rezultat scurte romane sau ample nuge, despre care s-au pronunțat, nuanțând afirmațiile, G. Călinescu și T. Vianu, în paralel cu Lucian Predescu, Emilia Milicescu (și consacrau lui Delavrancea câte o monografie în 1940), iar, după 1960, Al. Săndulescu le repeta gestul, ultimul studiu critic datorându-i-se lui C. Culeșan (teza de doctorat intitulată **Opera literară**, 1982). Bineînțeles că în toate istoriile literaturii române, în diversele dicționare, Delavrancea are capitole mai mult ori mai puțin reușite. Cert este însă că în receptarea opereii nu au intervenit hiatusuri dictate de factorul politic, edițiile (nu chiar fără semnale de scoatere) datând din 1954, 1958, 1963. Între 1965 și 1979, Emilia Milicescu a întocmit ediția critică în 10 volume, completată, cum spuneam în 1999, de discursurile temutului orator. Parcurgând încă o dată proza sa, am fost surprins de intuiția lui Delavrancea de a nu publica volume masive. Prozatorul a înțeles mai devreme decât ne-am fi așteptat că cititorul modern va prefera concizia, epicul, spectaculosul, neocolind nici analiza ori crearea atmosferei de mister generat de ființe stranie. Îndrăznesc să afirm că, într-o cinematografie serioasă, subiectele din **Linște**, **Paraziții**, **Trubadurul** ori **Hagi Tudose** ar duce la pelicule demne de interesul publicului actual, dornic de senzational, schimbări bruște de situații, violență și personaje puternic individualizate în bine sau în rău.

Primii comentarii, ca și următorii de altfel, au remarcat darul pictural al prozatorului. Ochiul este atent la detaliile decorului, prefigurând acțiunea. Descripție clasic realistă, contrastând cu finalul melodramatic, dar și acesta probând virtuțile picturale ale lui Delavrancea. Sunt citate de obicei paragrafe din **Sultănică** și din **Sorocova**. În **Arta prozatorilor români**, Tudor Vianu susținea: „Delavrancea rămâne el însuși prin mai multe însușiri ale imaginației sale și printr-o seamă de procedee ale realismului pe care el le introduce mai întâi în proza noastră. Darul său vizual, adeseori remarcat, este incontestabil. Comparațiile și metaforele sale traduc o viziune întotdeauna fragedă”. Exemplele sunt numeroase și de găsit aproape în fiecare dintre proze. În evident contrast, dar parcă și mai convingător prin forța și asprimea detaliilor începutului din **Milogul** unde se manifesta și naturalismul, semnalat nu o dată de comentatori. Detaliile portretistice se rețin, impresionând. În aceeași categorie se află **Zobie** - elocventă pentru amestecul acesta straniu (și poate unic la noi) de mizerie în toate planurile și puritate, prin care Delavrancea încă rezistă.

Un Delavrancea meditativ, înclinat spre visare, spre nostalgie, un veritabil paseist, meșter în a contura o aură de povești în **Odinioară**.

De aici, până la prozele ajunse celebre grație reproducerilor în manuale, **Bunicul** și **Bunica**, rămăsese doar un pas, pe care sentimentalismul lui Delavrancea l-a făcut. Sunt portrete scrise cu mână de maestru și suflet de artist rafinat, ce-și permite să nu-și estompeze emoția. De aceea, convinge și trebuie corelat cu evocări similare datorate lui Coșbuc, lui Șt.O. Iosif, lui Goga și unei întregi literaturi sămănătoriste, care a făcut epocă.

Tot un portret, însă supradimensionat, aproape unic în literatură și ajuns emblematic pentru cum erau receptate de către sufletele tinere, școala și ai ei slujitori, îl reprezintă nemuritorul (artistic vorbind) **Domnul Vucea**. Personajul are complexitate, solicitând toate resursele de analist ale lui Delavrancea. Trecerile de la ironie la durere, de la reacția micului elev la dezlănțuirile diavolești ale

celui de la catedră, de la descrierea decorului replicile de o absurditate colosală, totul concu realizarea unui tablou sintetic, de mare forță întregului sistem educațional. Impresiile din formării l-au obsedat realmente pe Delavrancea destule pagini având nuanțe autobiografice. cazul uneia dintre cele mai reușite, intitulat **Bursierul**. Sunt acolo capitole antologice, în descifrarea psihologiei adolescentine, demonstrând încă o dată paleta largă a talentului acestui prozator adesea imprezibil prin diversitatea temelor a ca și prin tratarea lor. Delavrancea trecea dezin de la anecdotică din **Pravoslovnicul și slăninele** tonul șoptit cu care se spun basmele din **Neghiș** **Poveste sau Moș Crăciun**, pe care G. Călinescu credea „teroriste și delirante la modul infol”. Considerând unele proze „povești propriu-zise”, Călinescu aprecia **Norocul dracului** drept „cea realistă”. „Producerea imaginilor e fantastică structura lor, materială...”

La polul diametral opus se situează prozele analiză psihologică, Delavrancea fiind atras chiar patologic. Se găsesc și aici portrete lucrate în tari, precise, care, iradiază, generează și su atmosfera funcțional estetică. În **Iancu Moroi** pildă, este descrisă în amănunt o puternică dr conjugală, datorată unui cuplu nepotrivit. Tezist, vrând parcă de la început să-și an intențiile, autorul lansează imediat nucleul sub tului, prezentând contrastant personajele princi în latura lor fizică. Portretele se completează parcurs. Reacțiile personajelor sunt viole explicabile prin neputința fizică (în cazul lui Ianc prin răutate patologică (sofia) și prin sta financiară precară în care își duc viața, așa c trăiau funcționarii în epocă. Atmosferă impec creată, cu atenție la întreprinderi, la reflexe reverberații, la reacțiile sufletești ale adolescen reușite Delavrancea în **Trubadurul**.

Impresiile sunt transmise direct, fără arti stilistice, fraza are nerv, ritmul, constant alert, aici accesibilitatea nugei, ceea ce nu înseamnă superficialitate, unde autorul a avut curajul d aborda un caz patologic: somnambulul. Gest de nierat la noi, dacă nu mă înșel. Pagini de o simplă cuceritoare, făcând și acum o bună impresie lectură în **Linște**.

Atmosfera se încheagă lent, cu o rară intui acceptării misterului, potențat spre final, spre veritabil horror. Tonul sumbru, sec, poziția ob tivă, neimplicată liric a autorului, precizia ba ciană în căutarea momentelor definitorii pentru tip, o existență sau un mediu, iată câteva dintre caracteristicile altei reușite unanim recunoscute: **raziții**. Întâlnim aici o lume zgomotoasă, cu pat josnice, o lume a îmbogățitorilor, a frecventatorilo cluburi dubioase, o pătură socială, cum a num Lucian Predescu, „stricată, necinstită, pervers Delavrancea cunoștea respectivul mediu, curio tatea scriitorului beneficiind și de experiența avo tului, după cum descifrase bine tainele altei c gorii, frecvent adus în atenție. I-am numit pe i lectuali, observați pe diferitele trepte ale existe ori devenirii. Am amintit deja **Trubadurul**, trebuie adăugat obligatoriu încă un titlu: **Iri Roman** de analiză (dramatizat de Delavrancea, fără succesul scontat), **Irinel** a adus pentru pr dată în proza noastră monologul interior. confirmă iarăși specificul prozatorului Delavran a cărui structură romantică apela adesea la veșn tele și soluțiile realismului. Din această coabitare, l-a individualizat în fond, Delavrancea a evadat d o singură dată: atunci când a redactat capodop **Hagi Tudose**. Din nou Tudor Vianu avea drept când afirma categoric: „De la **Alexandru Lăp nceanu** al lui Negruzzi, nimeni nu mai aplicase aceeași consecvență impersonalității”. Notația e condusă cu mână de maestru, cu o economie mijloace stilistice rareori întâlnită. Interesant mo de realizare a personajului (el nu este o varia românească a **Avarului** lui Molière!) ale că trăsături se unesc din vorbele și relațiile celor jur. Finalul are măreție și tragism, marcând dec noul realism din literatura română.

Prin **Hagi Tudose**, operă de calibrul balzac Delavrancea a introdus în proza noastră și o lume va reține inspirația unor urmași mult aprecii mahalaua bucureșteană, spectaculoasă, misterioa funcționând nu o dată, după legi proprii.

Meritele lui Delavrancea, ca prozator, ne a astăzi, la o lectură fără prejudecăți, nu doar origin și supuse vremii, ci, în special, conștiințe și conv gătoare în păstrarea locului ce i s-a rezervat istoria literelor românești.

Necesitatea unui bilanț

alexandru george

consoleze cu această revoluționară slobozenie (pe care toți sclavii din Antichitatea cea mai îndepărtată și până la țigani noștri sau negrii din America au privit-o cu teamă și suspiciune, în tot cazul plină de riscuri). Or, pentru asta, ar fi trebuit ca în post-decembriism să se facă pregătirea necesară, nu să se cultive sperietura față de orice nouitate, bau-bau-ul cu Occidentul care vrea să ne subjuge, cu avangarda lui, „turcii” care au apărut în mintea unora mai periculoși decât acum o jumătate de mileniu și pentru care nu ne trebuiau riscurile democrației, ci un Vlad Țepeș, în cel mai bun caz un Antonescu.

Nimeni n-a spus „populației” (cum se exprimă comuniștii) sau „cetățenilor” (cum ar trebui să li se adreseze liberalii) că totul a fost o înșelătorie și că industria noastră mult lăudată era o ficțiune, că succesele politicii noastre economice erau iluzorii, că planificarea mult trâmbițată era o soluție din capul locului greșită, că ceea ce părea a se fi realizat era opera unor cacialmale, unor furturi de licențe, unor afaceri de contrabandă (mai ales cu arme plasate în Orientul Apropiat și în Lumea a treia) etc.

Nimeni n-a spus milioaneilor de funcționari, ajunși la Eliberare în pragul pensionării că faptul de a se fi dus la serviciu câteva decenii, de a se fi achitat conștiincios de obligațiile de acolo nu înseamnă a munci și nici milioaneilor de muncitori care priveau cu mândrie giganticele uzine că au muncit, deși au trudit din greu, căci „produsele” lor nu erau o marfă cu adevărat vandabilă.

Dintre acești oameni corecți, conștiincioși, obediți, lipsiți de orice spirit de inițiativă s-a recrutat marea masă a conservatorilor speriați de după căderea comunismului, la care trebuie adăugată, fără o egală pondere politică, inerția tradițională a lumii rurale. În schimb, au fășnit dintre ei bișnițarii, șperțarii, cei ce trăiau sau își completeau veniturile în branșa „serviciilor”, în fine, toți cei care dețineau puterea de a-și însuși nepepsiți și fără concurență averea statului. Și, partea cea mai jalnică e că oricine trebuie să recunoască (fie el și scriitorul acestor rânduri care este un notoriu non-afacerist) că tocmai ei reprezintă forța dinamică a societății în curs de edificare, economică și politică.

Am amintit în considerațiile mele multe exemplul Angliei, una dintre țările sărace ale Europei, care, adoptând și inițiind capitalismul, a devenit în câteva generații stăpâna Lumii, națiunea pilot pentru cei ce se vor lansa în aceeași aventură și care în secolul XVIII-XIX erau „în curs de dezvoltare”; am pomenit și de situația Japoniei care, după secole de blocadă obtuză, s-a deschis brusc „Europei” și, parcă prin miracol, a devenit una dintre cele mai dinamice țări din lume, primul stat non-european care câștigă un război împotriva Rusiei imperiale, o mare putere militară subdezvoltată economic și retrogradă din punctul de vedere al mentalității - exact ca URSS în clipa dispariției ei rușinoase.

Dar mai ales la îndemână ne este experiența poporului și (apoi) statului român începând cu 1821: din niște provincii turcești aflate la nivelul cel mai de jos al subdezvoltării, principatele dunărene s-au lansat

într-o politică revoluționară modernizatoare, care le-a transformat într-un regat integrat în Europa cu un teritoriu și o populație dublă față de vecinii noștri exceptând Rusia, un stat stabil și cu o formulă de guvernare mai liberală și mai democratică decât toate tiraniile din jur, o adevărată sfidare față de despozițiile sau regimurile autoritare din aproape întreaga Europă și care o vor lua în stăpânire odată cu sfârșitul anilor '30.

Acest proces a fost inițiat și condus de o oligarhie foarte restrânsă, dar din ce în ce mai lărgită, așa că m-am întrebat dacă ea a fost conștientă de toate consecințele acestei aventuri sau a fost antrenată de necesitățile naționale să împartă puterea, odată cu primul Război Mondial ea fiind eliminată în calitate de clasă, deși s-a salvat ca indivizi, aceștia chiar profitând de progresul general care nu s-a realizat neapărat împotriva lor. Clasa politică, formată din albi și roșii, era predominant liberală, cu perspectiva de a deveni din ce în ce mai democratică, situație la care nu a ajuns nici în condițiile firești de evoluție, darămite acum, după căderea comunismului. Până la acțiunea regelui Carol II din februarie 1938, țara noastră a fost un fel de republică oligarhică în regim liberal.

Cu trei titluri de glorie se prezintă poporul nostru din clipa când se poate vorbi de el: faptul că a reprezentat o formulă pașnică, de viață abstrasă în muncă, în cultivarea solului și creșterea animalelor, că a rezistat eroic, apoi în pasivitate celei mai grave agresiuni împotriva Europei pe care a reprezentat-o Imperiul Otoman, ajutând creștinătatea supusă sau încă liberă și statul liberal întemeiat și dezvoltat irezistibil de îndată ce, după 1821, a avut condiții cât de cât prielnice.

Mi-am exprimat totdeauna oponenta față de judecata prin analogie în istoriografie și care abundă la Spengler, dar mai ales la Toynbee, dar este imposibil să nu asemenea se s-a întâmplat la noi după 1821 cu evenimentele de după decembrie 1989, când se vede că noii profitori ai situației n-au mai fost, precum vechii boieri, „de prințipuri liberale”, ci niște hămesiți prădalnici, avizi de căpătuială, lipsiți de acea generozitate superioară a celor bogați din naștere, de pe vremuri, deși toată această clasă politică a fost obligată mult mai imperios să devină liberală, căci toate Lumea Liberă și țările eliberate erau marcat liberale. Conservatorismul noii clase nu e unul de principii, legitimat de vechime, ci de pure interese egoiste, reformismul ei cu totul întârziat pierzându-și mult din eficiență. El și-a pierdut privilegiile din timpul comunismului doar pentru a câștiga avantaje exorbitante încă din primii ani ai noului regim, ceea ce nu are deloc a face cu libera concurență.

Dintr-o avangardă a progresului și civilizării, țara noastră a ajuns în coada celor care încearcă să-și facă recunoscute virtuți pe care le-au avut pe vremuri și de care aproape nimeni nu mai știe.

u trecut ani buni de la „căderea” comunismului, țara noastră a pășit pe alt drum pe care-l indicau marile succese ale sistemului politic din Lumea Liberă și care s-au dovedit deplin prăbușirea URSS și nașterea unei etăți noi tocmai acolo de unde pornise și s'ar fi afirmase teribil tot răul. Deși conducătorii atunci ai României nu au pronunțat încă pe această cuvântul „faliment”, toată țara a simțit că e vorba de așa ceva. Cățiva ani am trăit sub dominația mentalității nihilizante comuniste care și-a găsit o mesie justificată (poate) imediat dupăembrie '89 sub zodia iluziei F.S.N.-iste: să evităm capitalismul sălbatic, să nu ne aruncăm în jungla capitalistă, să încercăm să găsim o formă proprie, chiar o formă de populism zădită „democrație originală” etc.

După prăbușirea URSS și obligația imposabilă de a face reforme radicale, consecutiv obligăției de a „intra în Europa”, s-au pierdut ultimele iluzii ale retrograzilor și conservatorilor care au amuțit treptat, pe măsură ce erau chiar ei siliți să recunoască existența unei singure soluții. Dar un bilanț e în mod justificat, chiar și în cazul celui mai rău faliment: regimul comunist a lăsat și „ceva”, chiar fără să atingă nivelul de înțelegere și demagogice. În schimb, de aceasta, un regim politic, indiferent de conținut, înfăptuirea marilor sale obiective, creșterea și păstrarea unei societăți civilizate, în care milioanele sale de cetățeni (deși în proporție de puțini) au trăit cel puțin două generații și au căutat să se acomodeze, unii dintre ei au avut succes, chiar dacă împotriva ideilor și imperativelor respectivei tiranii. Or,

opinii

ci, se poate crede că soluția se impune din sine: eliminăm răul din trecut și industrialismul păgubos, planificăm prețurile, gândește, acordăm libertate de gândire, de acțiune, de creație) și să găsim tot ce ne împiedică pe drumul larg și cu perspective vizibile al progresului. Numai că, așa cum am mai spus-o și conținut să o repet, regimul comunist a fost doar unul rău, retrograd, criminal, dator la natura umană, ci și unul aberant, care a cultivat contradicția și conflictualismul, s-a dezis cu nerușinare de la ce proclama inițial, a urmat nu niște „principii” ci o „linie” în zig-zag și a sfârșit într-o confuzie ideologică în care vechi teze naționaliste și metode fasciste se întâlneau fără să se conjugue cu cele de bază ale comunismului proclamat visul de aur al omenirii.

Pe marea uluire a analiștilor marxiști adocși, comunismul, mai ales în Europa de Vest, a creat o uriașă burghezie bugetară, care se cuprindeau și forțele de represie (poliția și armata), dar și ultimul funcționar de la capătul lumii, fără însă a omite savanți, profesori, sportivii de performanță, profesioniștii unor arte „ridicați” pe lângă unor merite certe. Și la noi, unde nimeni nu lua în serios „idealurile” socialiste și știința riguroasă a marxiștilor, dădărea bieților cetățeni, trăirea și acțiunea planuri deosebite, ținându-se seama de „națiune”, atingea nivelul schizofreniei.

Această nouă clasă, care nu putea fi favorizată decât de un regim etarist, a fost lăsată libertate, dar ea era departe de a ști să se

XXXI. Ca un nebun

Ca un nebun am strigat
cât mă ținea gura am țipat
imediat ce te-am zărit
către seară, pe vârful muntelui;
rău de gură, mă prăpădeam după tine
înebunit după tine eram,
băteam toba, toba băteam: bună marfă, bună marfă!
Și tu te făceai că nu pricepi, tăcând, tăcând,
Și când te-am zărit
cât mă ținea gura am țipat
te iubesc, am țipat, te iubesc mereu
și ecoul îmi răspundea, îmi răspundea.

XXXII. Cu sufletul plin de praf

Bun de spânzurat
m-a făcut dragostea pentru tine
ziua nămiaza mare
cu limba scoasă de-un cot
ușurându-mi sufletul plin de praf
praful tău de fata de măritat
iute ca săgeta în zori
mai-nainte de toate în veșnicul gol.

XXXIII. A chiuli de la școala iubirii

Mi-ai ținut lumânarea ținând la băutura
tare ca piatra, fudulă de urechi,
cu prea multă înțepeneală
și așa mai departe
- dar ce-i mult nu-i bun -
ai chiulit de la școala iubirii
și de-aici se poate chiuli
cu un cuvânt aruncat
spunând tot ce-ai de spus
dar tăcută ca un mormânt și arătându-ți colții
și mușcând frâul fără de grabă,
goală pușcă.

XXXIV. O pacoste

Cot la cot
am ajuns la pușcărie
la pușcăria îndrăgostiților.
Și eu, rău de gură,
bun de nimica,
o pacoste
în ultimul timp
ți-aș spune:
nu-i dracul atât de negru pe cât se zice
când sunt cu tine.

XXXV. Bătând toba

Călugăr s-a făcut dracul
în blană de oaie lupul s-a-mbrăcat
în belșugul iubirii
în noapte
este posibil, se poate.
Pare un cadavru ambulant
sexul tău frumos
de bârfeală amator
ce bate toba
pentru puțină azimă
și puțin după aia
cu atât mai puțin
în străfundul sufletului
în miezul iernii.

XXXVI. Călătorul suflet

De-acuma-nainte
inimă nesimțitoare
miroase-a furtună

mihai minculescu

nici mai mult nici mai puțin
întru totul
s-au întâmplat multe și de toate
domolind focul sufletului migrator.
În caravana
deșertului de cerneală
nu-ți ies toate după poftă.

XXXVII. Pentru tine, gură ascuțit

În vremi ca aistea
corb la corb nu-și scoate ochii
așchia nu sare departe de trunchi
așadar
e rândul tău acuma, gură ascuțită,
la iertarea papală pentru cruciadă.

XXXVIII. În zadar

Am zămislit lumina și noaptea,
clarul de lună
și moartea, frumoase nopți,
lucru fără importanță
întotdeauna în zadar
de la a la z,
cu plete albe
cel ce vrea totul moare de turbare.

XXXIX. Dintr-o suflare

Găurit ca sita, fărâma-a fărâmii,
roada pământului, a clopotelor
roadele credinței
în sâmbăta nelucrătoare
când beat mort de iubire
îți spuneam minuni,
vorbe fără sens dar microase
- neinteresând nici cât negrul sub unghie -
dintr-o suflare.

XL. Pe neașteptate, moartea

Pedeapsa cu moartea! Și-n afară de asta
te vei îneca la mal ca țiganul.
Pentru Domnul! Te-ai îndrăgostit peste măsură
din cap până-n călcâie
mai-nainte de toate
în vremile de-odinioară
dintr-un salt, pe neașteptate.
Cine are urechi într-o clipă pricepe
tragerea în țepă
și aventurile de dragoste.

„Împăratul e gol“, dar pe dinăuntru (Disperarea - personalizată - a politicianului)

ogdan ghiu

(urmăre din pagina 2)

Rosanvallon (tot în bielele minți occidentale ne-a pas speranța ca să putem să ne înțelegem pe noi ne, „știința politică“ românească n-a reușit, la 17 ani, să depășească nivelul jurnalistic și al „talk-show“!). Binomul extremelor „populism/„impolitique“ (termen tradus, aproximativ, pur mediatic, de Andrei Pleșu prin „naivitate“, deși simplu, „impolitic“, ar fi fost mai „democratic“, deși mai puțin jurnalistic: nu este oare și acesta un semn, discret, al demisiei intelectualilor „bani întru facilitate mediatică“? Acolo unde „editorul francez creează un termen extrem de festiv, inventând, poate, un concept filosofic, „editorul român se mulțumește să reducă, anulând grația la ceva deja spus, deja-folosit; uite de ce prefer să traduc cinstit și umil, pe față, nu indirect, scut, servil, așa cum este tradiția pe la noi, unde „intelectualii s-au obișnuit să preia și să profite de grațiile altora în loc să pună osul și să transpună, „ost, originalul“, câte faime intelectuale și „hospitalități simbolice“ nu s-au fabricat și se fabrică la noi din astfel de „împrumuturi“ la negru, „culturate“ gras fără achitarea niciunei dobânzi către „ca - de date - de origine!...), despre care profesorul francez spune că amenință tot mai mult trăirea „iluzată a democrației, binom pe care Andrei Pleșu îl traduce prin tensiunea dintre „credulitatea „operată“ și „demisia civilă“, nu reprezintă o „nătate, un pericol nou apărut, din imanența democrației, la orizontul acesteia „Credulitatea disperată“ și „demisia civilă“ reprezintă însăși momentele structurale ale democrației „normale“, nu niște „live ale acesteia. Și ele zburdă neapărat împreună „democrația - iar când spunem „democrație“, spunem, atenție, automat, „democrație parlamentară“, „democrație prezidențială“ nu am auzit nici în „sau poate doar acolo, dar un vis copleșit: „reprezidențialitatea“ ar trebui privită mai degrabă ca „deminișcență pre-democratică a democrației (iar „reprezidențialismul“, în consecință, drept o variantă „la edulcorată a populismului), orice președinte, „e sau slab din punct de vedere constituțional, este „același timp un reziduu din supra-simbol, o succedificare a „suveranului“, care este obligatoriu „lectiv (în sensul în care, în *Contractul social*, Rousseau vorbește, de asemenea, de faptul că orice „țară contractează și „cu sine însuși“, nu doar cu „alții“), democrația, așadar, este tensiunea „olul“ permanent și organizarea din jurul polului „redulității disperate“ și al „demisiei civile“. Sfera „democratică este o elipsă. Scolastic, dacă tot e „ba să gândim în termeni de „manual“, am putea „ne că alegerile (pe care politicianii le virează „le plebisicit, dar pe care cetățenii, în schimb, ar „bui să le transforme - și - în referenduri, „hînd sub semnul întrebării, întru corecție și amere, atunci când e cazul - și întotdeauna e cazul! „insuși sistemul ca atare) reprezintă momentul „mal-democratic al „credulităților disperate“ (la „ral) - disperate însă de ce? Tocmai din pricina „demisiei civile“, în care, repet, nu trebuie să mai „dem doar o deviere, o hiperbolă, o amenințare, „dăuntru, a democrației, ci regimul firesc de funcționare al vieții democratice, de exercitare între „uă alegeri a mandatelor politice obținute prin alegeri, adică tocmai în starea (și prin mecanismele) „redulității disperate“. Ideea, implicită, că „democrația funcționează, de fapt, în realitate, bine, „normal, corect, mulțumitor, dar că, din când în când, vină când personală, când colectivă, din sânul „răsare, pentru a se „profilă la orizont“, pericolul „gemănat al binomului populism (Rosanvallon)- „redulitate disperată“ (Pleșu) vs. „impolitique“ (Franța)-„demisie civilă“ (România) (scor 1-0: tradiționala funcționare centru-periferie s-a tradus, azi, „digital“, iar „digitalizarea“ contemporană nu este „cât numerizarea Tradiției...), nu reprezintă decât „deziderat pios. Cele două „pericole“ nu reprezintă stări degenerative ale unei democrații altfel

„bien portante“, bolnave de o americană sănătate, ci funcționarea de fapt, în regim de normalitate, a sistemelor democratice. Alegeri, adică populism(e); exercitare a mandatelor, adică „demisie civilă“. Presa este singura care veghează, dar, trezindu-se în mâini cu această nesperată putere, a trecut la conducere („baby, you can drive my car“), speculând viața publică ca spectacol și ca afacere. Presa, transformată în mediatic, acționează tocmai în gol, în „vacanța“ dintre populism și demisia civică, servindu-se însă doar pe sine, profitând de divorțul dintre politic și „popor“, deviind și alterând însuși politicul, care a devenit tot mai mult, nu întâmplător, o afacere, o chestiune de „imagine“ și de marketing: un fenomen de corupție structurală, deci.

Adevăratele pericole, adevărata noutate în materie de posibile disfuncții și „derivate“ ale democrațiilor mi se par a fi însă altele, la rândul lor intim legate. Este vorba, în primul rând, de stricarea simetriei sau de accentuarea până la ruptură a disimetricii funcționale dintre cele două „momente“, dintre cei doi „poli structurali“ ai democrației. „Demisia civilă“ este tot mai puțin resimțită, în vreme ce atracția populistă este tot mai marcată. Simțim tot mai mult și tot mai pregnant populismul, dar simțim tot mai puțin și mai slab „demisia“ care îi corespunde și care îl hrănește. Primul ne pune probleme pentru că se vede, îl remarcăm pentru că există, tocmai, în regim de supra-marcare, cea de-a doua, nu: nici n-o percepem, ca moment negativ, de lipsă, de absență, ce este. Populismul este un super-eveniment, demisia, un non-eveniment.

Și aceasta, cred, pentru că, în al doilea rând, populismul, altfel (și mai corect, mai tehnic, mai „euristic“) spus, „electoralismul“ care tinde să asedieze întreaga viață politică, reprezintă, la nivel „meta-“, disperarea de fond a însuși politicianului tradițional-democratic, care se vede sub- și supra-minat de evoluțiile de fond ale vieții postmoderne. Viața democratică s-a dezvoltat în cadrul stărilor naționale. În fața globalizării capitaliste, tehnologice și mediatic, în fața informaționalizării, deci a efemerizării și a precarizării, a „instabilizării“ de fond, dacă se poate spune așa, dacă mai există vreun „fond“, a societăților, „internaționalul“ se dovedește un vis imposibil, un simplu bricolaj fantasmatic (vezi ONU), o simplă ficțiune de tranziție spre altceva, încă nici măcar întrevăzut, prefigurat. În aceste condiții de criză în care se vede pus, în momentul de față, politicianul tradițional-modern (care, o dată în plus, își dovedește imensa fragilitate, deci imensa valoare), căruia literalmente îi fuge pământul („referențialul“) de sub picioare, „demisia civilă“ reprezintă mai curând fața negativă a unui semn pozitiv (atenția oamenilor îndreptată în alte direcții), iar populismul, fața reactivă, supra-semnul unei încercări de recuperare a politicianului: la mutațiile lumii contemporane, care amenință să-l lase fără obiect, politicianul tradițional-modern-democratic reacționează prin supracompensare, forțând atenția electoratului prin prestații enorme, încercând să profite (sau să țină pasul) cu „societatea spectacolului“ care, deja, se zbate să se de-masifice. Populismul este hiper-reacția la pierdere a politicianului, care a rămas în urma „lumii“ și care caută să se agațe de formele sale vechi, nefăcând însă decât să se auto-ruineze, să se auto-deconstruiască accelerat. În politicul de tip tradițional-modern-democratic, criza cea mare este, nu întâmplător, aceea a colectivului. Nu numai „semantic“, „referențial“ (adică pe verticala „reprezentării“), ideea tradițională de reprezentare politică (devenită semiotică pură) este (pusă) în criză de evoluțiile din imanența societății, ci și din punctul de vedere al „sintaxei“ democratice înseși, al compunerii și compoziției „puterilor“, sistemul democratic suferă, începând să nu-și mai fie evident sieși. Dispare tot mai mult ideea de reprezentare colectivă, de agregare colectivă a reprezentării colectivelor: parlamentele, de exemplu. Populismul, căruia, mai drept și mai tehnic, ar trebui să-i spunem, dacă tot trăim în România croind „axe“ cu America, prezidențialism, reprezintă o ultimă tentativă, evident disperată, a politicianului democratic în faza lui modernă de a recupera terenul pierdut prin „regurare“ defensivă sub forma personalizării și a monocentrării puterii performative. Paradoxal sau nu,

populismele încearcă, disperat, să figureze o traducere, evident inabilă și retardată, inadecvată și inaplicabilă, alienantă, la hiper-individualismul contemporan. Este, însă, doar faza ultimă a unui proces istoricește terminat, tocmai de aceea paroxistic. Un eminent personaj politic de talia lui Traian Bănescu este de domeniul trecutului nu (în primul rând) pentru că, așa cum el însuși a „dat lovitura“ electoral, mărturisindu-se, retoric, „comunist“, ci - sunt convins, pun, istoric, pariu - pentru că umanitatea contemporană se lasă tot mai greu reprezentată (politic, mediatic, artistic etc.) unitar, personalizat. Globalizarea produce, așa cum spuneau Hardt și Negri, un „imperiu fără împărat“, un „imperiu fără imperialism“, un câmp mondial de imanență fără posibilitate de transcendență (politică). Doar aparent Statele Unite conduc, din această perspectivă, lumea; ele nu fac, de fapt, cu enorm-le potențial, decât să se zbată s-o controleze, luptând (candidând prin mijloace tocmai de aceea masive, extreme) la ocuparea locului gol al Împăratului. „Împăratul e gol“, azi, nu doar la suprafață, ci pe dinăuntru: un simplu golem.

Altfel ar rămâne de neînțeles aberații, disperații electorale precum cele, foarte recente, ale candidatului francez Nicolas Sarkozy, de exemplu (care bine ar face, spre trezirea și reîntrarea Franței în jocul politicii mondiale, să câștige: prea mulți ani de socialism fără stângă (în Franța); și oricum stânga nu pentru a guverna e făcută), care duminică, 29 aprilie, într-un imens și, vai, emoționat, prea emoționant-popular discurs ținut la, nu întâmplător, Palatul Sporturilor din Bercy, situat pe „perifericul exterior“ al Parisului, nu s-a dat înapoi să incite la sacrificarea a nu mai puțin de 40 de ani de istorie franceză și, tocmai, mondială prin „lichidarea moștenirii lui Mai '68“. Câtă lipsă de realism,

vizor

câtă disperare a politicianului trebuie, iată, să suporte, să îndure, incarnând-o, un politician dacă este gata să se războiască cu istoria, rescriind trecutul, bun sau rău, dar definitiv. Sec, Daniel Cohn-Bendit i-a răspuns lui Sarkozy, fără a fi fost nevoit să se întrebuițeze (intelectual) prea mult, atât de slabă, de, repet, disperată (puterea cu orice preț!), de sfârșită era poziția candidatului de dreapta: „A spune că trebuie să lichidăm Mai '68 e ca și cum ai spune că trebuie să lichidăm suprealismul“. Tragic de corect! Pierderea de vitează și de teren în care se află politicianul modern-democratic, și pe care populismele încearcă să le recupereze produc astfel de orbiri, astfel de excese, astfel de pierderi sau de sacrificări conștiente ale simțului realității.

Câtă deosebire, și nu doar de personaje, ci de epocă, între „discipolul“ Sarkozy și „maestrul“ Jacques Chirac, care va rămâne în istorie cel puțin pentru un mare gest al său: acela de a fi recunoscut responsabilitatea statului francez în exterminarea evreilor, după ce absolut toți președinții anteriori ai Franței, inclusiv socialistul Mitterrand, refuzaseră să facă un astfel de gest.

Chiar, à propos: la îndemnul și sub impulsul președintelui timporiar suspendat (tranziție după și în tranziție) Bănescu, România (cine anume, de fapt: statul român, președintele Bănescu personal, clasa politică, „pătura“ intelectuală? Cine a fost/este subiectul acestui act performativ, al acestui „speech act“ creator de, nu întâmplător, inconsistentă realitate care este mult discutatul „Raport Tismăneanu“?) a condamnat comunismul, atestându-l ca pe ceva exterior. N-ar fi fost oare mai demn, moral-public, mai util civic și, politic, mai eric, mai autentic „anti-corupție“ ca statul român să-și recunoască responsabilitatea pentru comunism și, pur și simplu, să-și ceară iertare la „popor“? Știm însă prea bine, până la plictiseală, iar eroicul, providențialul președinte Bănescu, amorul fatal al intelectualilor români, n-a reușit să dezmințască acest poncif, că în politică cel mai productiv, ca alibi, ca dușman, este întotdeauna celălalt, că întotdeauna este nevoie de stăruință pentru promisiuni și angajamente politice: la noi, comunismul, în Occident, Mai '68. Noi suntem noi și promitem, în sfârșit, Revoluție. Bleu, blanc, rouge? Nu: doar puțin Portocaliu după Roșu. Tot revoluție, adică tot bolșevism (diluat) se cheamă.

Morți paralele

Felix Nicolau

Îl aduseseră de la spital într-o stare jalnică, dar cu moralul solid. Slăbise mult, însă era tot arătos și cu barba tot albă. La puțin timp sosi și primul lui fiu, Bădan, cel care după divorț se refugiase în Ardeal. Se sărutară și, după câteva impresii schimbate, se auzi un ciocănit în ușa de la intrare. Pătrunse un om mătăhălos, care se cam codi la vederea musafirului: „ăăă, părinte, și fașim cuu... știi matali...”

„ai venit, băi Ghiță!? păi bagă-l în camera din mijloc, pe masă...”

pe ușa se strecură un sicriu negru, lucios, care se deplasă repede spre camera din mijloc. Bădan albi instantaneu, dar taică-său, de pe patul de suferință, îi dădu ghes să mai povestească. Zadarnic însă...

tocmai atunci dădu buzna Sorel, fiul lui Bădan. Venise în vacanță în fostul lui oraș moldovean, unde își lăsase droaia de prieteni. Se înțeleseră să-l ridice pe Bunic din pat. Făcuse răni pe spate și pe picioare de cât zăcuse în spital. Bătrânul deșirat fu luat ușurel de subțiori și așezat în fund. Nu-i mai funcționau rinichii cum trebuie, uremia era ridicată. Dar preotul nu renunțase încă. Își propuseră să-i schimbe pijamaua transpirată și, după ce-l lăsară fără bluză și pantaloni, numai în chiloși, îl săltară în picioare. Sângele fășni prin toate rănile, șiroaie curgeau de-a

nevesti-sii, se purta în pijama soioasă - să-i vadă lumea toată țambalul coastelor, să-l compătămească.

„uite, uite, vezi cum mă lasă? a împânzit casa de mâțe, *scheise!* și pe mine nici nu mă bagă-n seamă. Dumnezeu mă-sii de nenorocită! și eu i-am trecut apartamentul pe numele ei... un dobitoc. *Was ist zu tun?* m-aș ridica de-aici să sparg totul cu toporul, toată muncuța de-o viață, futu-i! dacă trăia Mama nu se ajungea aici. E ca la țigani. Auzi-o cum dărâmă blocul cu muzica aia drăcească! da-i posibil așa ceva?! eu, om onorabil, fost responsabil de depozit farmaceutic! mă face de răs la toți vecinii dementia, la domnu' Vulpe, la domnu' Mustață...”

„de ce nu cheamați un doctor să te vadă? e păcat de dumnea! ești în putere, n-ai decât 80 de ani...”

„de unde bani, de unde? bandiții ăștia de doctori te jumulesc pentru orice fleac de *Arznei*, ăăă, de doctorie!”

„da' dacă tot ești așa de supărat, nu vrei să vină un preot? Eu știu, mai schimbă o vorbă, te mai împaci...”

„Was? cece? un popă? *Warum?* adică să-mi calce mie pragul un pungaș în fustă neagră! d'ăia care halesc și de pe morți, și de pe vii! haida de, nepoate, drept cine mă iei? păi cine-s eu în fața mea? n-am eu lovele pentru superștii d'astea cu raiul și cu iadul. Doar dacă nu vrei să chem un popă ca să jur că nu mai beau și că nu mă mai duc la muieri un an de zile, așa cum fac țiganii...”

toată familia știa că ține sub saltea carnetele de economii și punguța cu bijuterii. Trei chestii îl exasperau: cheltuielile, copii și *țigani*. De aia luptase din răsuputeri împotriva familiei pe care fiică-sa și-o făcuse cu un preot.

„ia zi-mi, ce mai face bunică-tău, țapul cel bătrân?”

„nu prea bine, dar cel puțin e împăcat. Chiar glumește...”

„ha! el se duce, eu mai stau. ha! *Ich bleibe noch!* nu-i dau eu satisfacție să mă vadă crăpând! ar vrea el...”

n-o scoteam la capăt nici cu bătrânul. M-am ridicat și am plecat de unul singur. În casă încă mai stăruia mirosul de la fabuloasele plăcinte ale bunicii, acum amestecat cu duhoarea urinei de pisică. Am ieșit pe holul blocului și, de la parter, am auzit, printre urletele lui Mick Jagger, glasul hârăit al austriacului cu cap mare, în cinci colțuri: „grijanja și parastasu'!”. Pe alee mi-am făcut cu greu loc: cinci fetițe țopăiau cântând: „doi elefanți/se legănau/pe o pânză de păiaaangen!”

Gicu cădea tot mai des într-un soi de leșin, deși preoteasa își făcea de lucru pe lângă el și-l ălțoia cu pliciu, sub pretextul unei muște obraznice. Într-o zi mai senină, când soarele bătea prin jaluzelele vechi, iar copiii țipau și se băteau cu zăpadă sub geamul de la parter, l-am convins pe bolnav să dea o raită în jurul mesei din sufragerie. Omul din care nu mai rămăseseră decât barba albă și oasele se îmbărbătă. Se lăsă ridicat în capul oaselor. L-am luat de subțiori și, sprijiniți în cărja lăcuită, ne-am lansat în nebuneasca aventură. Mai întâi am dat ocol mesei din sufragerie, apoi, cuprinși de entuziasm, traversaram camera și ieșiram pe hol. Bătrânul găfăia, dar șchiopăta cu nădejde înainte. Ochii îi străluceau albaștri, veseli. Se lăsă ridicat în cadrul ușii de la bucătărie și îl încuraja: „așa Gicu! nu te lăsa, Gicule! vezi că poți? și-am spus eu că poți! Ne-am năpustit de-a lungul coridorului și, șontăc, șontăc, ajunserăm în zona frigiderului. Aici am organizat un mini-picnic: castraveci verzi muiați în miere de albine și apă mine-rală. După ce am mai prins la inimă, am ridicat tabăra și am străbătut în sens invers coridorul. Expediția se încheie cu încă un tur al mesei din sufragerie. Bolnavul suieră extasiat: „brava, nepoate! să trăiești și să-ți dea Dumnezeu succes!”

când familia află despre aventură, se adunară cu mic, cu mare pentru un consiliu-chiolhan *ad hoc*. Multe sticle de cabernet fură scurătate de gât la conclavul cu pricina. La început participă și Bunicul la bucuria generală, însă puțin după aceea căzu într-un soi de apatie și de aici într-un somn profund, cu gura deschisă. Până se sfârși sinodul, horcăia din greu și nu mai răspundea la nici o chemare.

am renunțat la fotbal ca să dau o fugă până la Ulrich. Înconjurat de mâțe, muribundul urla: „răzbunați-vă pe părinții voștri! pe curva de mă-ta și pe escroacu' de taică-tău!”, ori: „dă-mi un topor să sparg mobila și s-o omor pe cretina asta care nu mi-a schimbat așternutul de cinci săptămâni. Băga-i-aș mațele pe gât! *Himmel und Tode! Ich bin so krank!*” Bădana, chioară de somn, începu și ea, pe de altă parte: „mai taci dracului, franțu' naibii! ajunge! ai

fost mare și tare toată viața, acu' gata! și-ai traiu', și-ai mâncat mălaiu'! discotecă și bordel aici dacă vreau!”

Preuteasa nu concepea să nu doarmă lângă ei, chiar dacă trăgea să moară și se chinuia ca martir. Îi citea rugăciuni jumătate din noapte și, dacă el nu-i mai putea răspunde, din ochi îi șiră lacrimi grele. Calvarul mai dură vreo săptămână, apoi, într-o noapte, pe la două, bunica strigă că O se agită rău. Bădan sări imediat din pat și, ajungând la căpătâiul lui taică-său, pricepu că sufletul smucea să iasă din corp. „o lumânare, o lumânare și ceilalți o luară cu forța pe bătrâna care se dădea ceasul morții să fie lăsată să-l mai vadă o dată, să i dea voie să moară.

bătrânul preot aranjase dinainte să fie depusă capela cimitirului. Așa că, după ce-i spălăru trunchiul schingiuit de boală, îl duseră pe seară în orașul morților. A doua zi, dis-de-dimineată, într-o familie se îndreptă prin nămeți spre întâlnirea patriarhului care, pentru prima oară după ani, nu petrecuse noaptea acasă. Presbitera, îndoliată și vâul cernit peste chipul plâns, deschidea drumul flancată de fiucele ei. Slăbită, distrusă, pășea demnitate. Toată viața Gicu îi spusese că ei doi muri deodată, ca doi stejari, iar acum o lăsase. Îi spunea că dacă el va pleca primul ei îi va fi tare greu. Nimeni n-o să aibă răbdare cu ea. Câtă dreptate avusese!

intrară pe poarta cu turn monumentală a cimitirului *Pielea și osu'*. Se îndreptară spre capela ale cărei ziduri îl protejau, dar îl și înghițeau pe bătrânul Gicu. Din mers, aruncară o privire terifiată către ușa deschise ale cavoului. Se făceau ultimele pregătiri pentru primirea noului locatar: mătușa Mizi fusese mutată la un loc cu soțul ei, doctorul Popescu.

chiar în centrul capelei, pe catafalc, îi aștepta Gicu. Dormise bine, iar acum era galben ca ceartă nerăbdare. În sfârșit, sosiră aproape toți membrii clanului, mai puțin Bădana, care-i purta ranchiuna pentru că îi spusese cândva să nu mai bată aiurea coclaurile. La început, vizitatorii se arătară cu sfioși; mai mult se îngrijiră de cele ce ține de țel colacii, coliva, prosoapele, plata țârcovnicului. Mai mici erau umiți că Bunicul nu scotea abur din nări - așa cum scoteau ei, din cauza frigului - și părea să-i fie deloc rece, așa cum stătea întinsă în nasălie, relaxat și nepăsător față de locul în care găsea. Tăcea chitic și părea că ține ochii închiși ca le joace o farsă prichindeilor din jur. Chipul îi era îndreptat spre altar; aveai impresia că, dacă cineva plasa un televizor acolo, imediat ar deschide ochii. Bunica sparse gheța: veni lângă sicriu și, după o mângâie mâinile dragului ei soț, începu să-i arde hainele și giulgiul cu dantelă. Bătrânul pușcă peșminte preotești galbene cu broderii albe. Mergea împodobit la întâlnirea cu Dumnezeu care-l cinstise toată viața. Ceilalți prinseră și ei că Bădan se apropie și-și aranjă potcapul, nu înainte ca el-i împinge nițel pe o ureche, așa, ca să-i dea un ștângăresc. Nepoții se strânseră fascinați de culorile de lumânare a Bunicului. Îl atinseră sfioși, a luându-și-o în cap, începură să se joace cu degete groase și galbene, aplecați peste marginea sicriului. Părcă și mirosul emanat de mort era tot unul de lumânare, dar de lumânare adevărată, de ceară, nu parafină.

în cele din urmă începu și slujba oficială a bătrânii colegi ai Bunicului. și, în timp ce cântau *veci pomenirea lui*, fetele răposatului, preotese și ei, îi lipeau lumânările de jur-împrejurul sicriului, ca pe buza scândurii. Patriarhul, din interiorul dreptunghiului de lumină, zâmbea în somn.

a treia zi veniră cu toți: rude, prieteni, veci să-l conducă pe ultimul drum. Doisprezece preoți odăjdii intonau troparele de îngropăciune. șase din ei duceau pe umeri sicriul greu. Frigul se mai mușca și pe la amiază îndrăzni soarele, alungând ciorile din cimitir. La ieșirea din capela, chipul bunicului se întunecă. Părea că, pentru prima dată, ezita. Unde-l duceau? Să nu mai vadă el minunățiile firii care o iubiase atât? Ce se va întâmpla cu preuteasa pusă jos, în fața cavoului. Fixară capul sicriului. Potcapul îi venise pe ochi, buzele se despărțiră dând la iveală scrâșnetul dinților. Sufletul bătrânului preot fâlfâie scurt, dădu ocol adunării, se năpustă cavou, apoi ieși la lumină și se pierdu peste plopii ciori, în direcția soarelui colțos. Fanfara cânta greș îngânată de plânsul înăbușit al femeilor.

la pomană fură invitați doar cei din familie morocănoși, dar siguri că au rămas în viață. După ospățul în reculegere sufletească, Bunica spașă gheța amintându-se de perioada în care Buni-

cerneală proaspătă

lungul corpului. Un Hristos răstignit pe fiul și nepotul său. Bunica izbucni în plâns.

abătut, am pornit către casa bunicului din partea mamei-mii. Locuia într-un apartament de trei camere împreună cu soră-mea mai mare, Bădana. Odată ajuns pe alzea din fața blocului, din casa scârilor explodă o muzică îndrăcită. Un amestec de Alice Cooper, Queen și Manowar. Derută, știam că aveam în față un bloc de pensionari respectabili, aproape foști comuniști. În plus, bunică-meu era și el bolnav, la pat. Am urcat până la etajul I. Pe ușa de un albr-respectabil a familiei Taubergher apăruseră cercul yin-yang și două palme răscutate într-un mod sugestiv. Dinăuntru hărmălaia dădea pumni puternici în ușa. Mi se păru că cineva înjura cu sânge. Am sunat de două ori și am așteptat politicos. Nimic, decât baterie, chitară electrică, orgă și mormăieli. Am ciocănit de cinci ori. Nimic, decât baterie, chitară electrică, orgă și mormăieli. Am izbit cu pumnii și cu picioarele în ușa fragilă. În sfârșit, ușa se crăpă puțin și apăru chipul roșcovan al soră-mii. Îmi strigă enervată: „întră repede, că scapă pisicile!”. „*Zum Teufel*, la dracu' cu mâțele tale!”, urlă Taubergher.

am mers mai întâi în camera Bădanei, care se tolnă imediat sub portretul uriaș al lui Vlad Tepeș. Pereții, cândva albi și onorabili, erau acoperiți cu extrase rock și cu simboluri yoga. Bădana fuma în pat răsfoid un volum gros de Hegel. Deși miezul zilei, jaluzelele erau trase. Am putut totuși distinge ca la vreo cinșpe pisici care mișunau prețum șobolanii, probabil în căutare de șobolani. Încercăram un schimb de politeturi, dar vocile ne-au fost acoperite de protestul lui Freddy Mercury: „I can't live with you, but I can't live without you”. Mai așteptăram puțin și am mai făcut o încercare. Imediat se năpusti Alice Cooper: „I can't go to school, 'cause I don't have a gun./ I don't have a gun, 'cause I don't have a job./ I don't have a job, 'cause I don't have a house”. Am apelat atunci la alfabetul surdo-muților. O întrebai strâmbându-mi degetele: „ce face bătrânul?” Ea lăsă țigara și schiță rapid câteva gesturi: „dracu' știe! zace în camera aia și nu mai crapă odată”. „dar n-ai chemat un doctor?” „ei na! da' ce, scoate el vreun ban de la teșcherea?”

n-avea rost

într-un târziu am schițat un semn de la revedere și am plecat spre camera bătrânului. Taubergher avea un soi de paralizie a membrilor inferioare; din burta enormă mai rămăsese prea puțin. De la moartea

se luat la Canal. „El nu era legionar. Participa la marșurile lor ca să obțină ajutor pentru construcția școlii și a școlii. Ba și poșta le-a făcut în satul ăla; și era dumnealui, n-a vrut să ia parohie la oraș măcar înspre bătrânețe. Zicea că nu poți fi preot așa. I-a plăcut să locuiască cu cimitirul la spatele ei. Se urca în șaretă și dus era cu treburile satului. Rămăneam cu copiii, cu curcanii să-i îndop cu mâncare pentru oamenii de pe ogor. Am servitoare, dar ce? puteai să te lași în baza tot tu trebuia să ai grija gospodăriei. Uite ce mi roase de reumatism am! I-am zis să plecăm la țară, dar n-a vrut. Iubea țărâni, iar ei l-au lăsat baltă. Când am ajuns la Chilia se tot codeau. Eram după un teacă: mergeți, mă, proștor! cereți-l pe șeful. Spuneți-le jandurilor să vi-l dea îndărăt, căvinovat și-i om bun: v-a făcut școală și poșta. Ce știți! Da' mocfanii nu-ș ce naiba făcură, că s-ntors cu coada-ntr-o picioare. Cică le-a fost ne...”

„Și cum de n-a murit Bunicul la Canal?” se resă un nepot.

„Păi era schiop, se mișca greu. Prin '34, la un an și ce ne-am luat, l-a lovit poliomielița. L-am dus la spital la Vaslui. De acolo l-au mutat la București. I-am lăsat o bucată de os și i-au pus o tijă de argint. După șapte luni l-au întors cu ceasaful. A venit tata să mă mearcă de la Ștănișăști: hai acasă, fată! Te rost să te chinu așa! avem prăvălie mare și țigări și un alt bărbat. O aveam deja pe Cocuța, era în an. La și copchila. O creștem noi, că fără bărbat greu. Da' n-am vrut să-l las pe Gicu. L-am așteptat, n-ajutat, chiar dacă m-a ținut la țară toată viața. Dar el a fost mai ușor, da' eu a trebuit să mă duc singură, maică. Am pacati mari. Am făcut o bucată de os la Vaslui, fără să mai afie Gicu. Acuma stau lângă, oare o să mă ierte Dumnezeu? Uite ce te strâmbe am de la spălatură cu apă rece! vezi?”

„Ei, lasă și mata, mamă”, interveni Bădana. „V-ați des bine și ați trăit frumos timp de cincizeci de ani. Unde mai găsești așa ceva acum? Era hazos, chiar dacă voia să pară aspru. Odată am făcut o cămășă, am încălecat pe Rex, câinele nostru lup luat de poliție, v-am aduceți aminte? am dat iama prin țară. Tata a venit strigând după mine. Eu juști în țară. Mama stătea în pat și mi-a făcut semn să vin, să mă piteș sub plapumă. M-am ghemuit la picioarele ei și ea m-a acoperit. Bineînțeles că tata a văzut că mă lătura de sub plapumă, dar s-a prefăcut că nu vede. Striga: unde-i pârlițul ceala di golani care te cheamă și deșalează câinii? Ian stai că pun mâna pe iel și tros! izbea cu cârja pe pat, exact ca mine. Nu înțelegeam cum de lovește așa de tare, din moment ce nu mă vedea...”

„După ce lumea de la pomană se sătură de răs, am povesti cum i se făcuse rău Bunicului nu mai mult de două săptămâni în urmă: „Gemea și șneea din dinți. Cred că îl dureau rinichii, iar rănile de picioare începuseră să-i sângereze. Bunica m-a mai alarmată. Eram numai noi trei în casă. Am intrat într-o suflare și am încercat să-i masez mâinile și gâtul. Dar exact atunci o luară durerile și pe gât. Bunicul se ținea cu greu să nu țipe, iar bunica scâncea: și pe mine mă doare! uite-aici mă doare! aici la șale, unde-am avut zona zoster, că-mă și pe mine puțin pe mâini că așa mă doare... uite, Sorel, aici, între coaste, o durere așa... știu cum. Încercam să-i masez și să-i alin pe dindoi, dar nu aveam decât două mâini. Bunicul a ochii strânși, milostiv parcă față de gelozia ei mândrică...”

„Pomană era în toi. Claponii, rațele pe varză, și cele poale n-brâu și chiar borșul rece de fasole ceapă străjuiau fiecare capăt al mesei. Lumea se adunase și nu mai știa bine de ce venise. Nu de condamnat, totuși. Probabil că și Bunicul, și s-ar fi înființat la ospăț, precum Banquo la mormântul lui Macbeth, ar fi prorocit: „toarnă, Ghiță, niște jin d'âl roșu, da' repede, că vine tu!”

„De o bucată de vreme telefonul se dădea de șut și morții. Sorel se hotărî să răspundă. Era Bădana, surescitată și plictisită deopotrivă, îl anunță că s-a murit și el. Rezistase cât fusese de trebuință, am, că adversarul său i se hlea comandul, își duse pentru o clipă concentrarea și asta îi fusese rău. Fecioara cu coasa îl prinsese neîncordat.

„În drum spre priveghiul mortului se întâlni cu cinci fetițe. Cântau: „un elefant/se legăna/pe o țară de păianjen”. Bădana plecase să scoată sicriul de decedat, după care urma să aranjeze la înmormântare. Ulrich zăcea pe masa din sufragerie, în colul ureșului de mobilă pe care-l îngroșase timp de viață. Era îmbrăcat în costum negru, dar, la vedere, zăcea. Bădana nu-i schimbăse cămașa lui veche, rălată. Arăta ca un prizonier evreu fugit în travesti la lagăr. Tot din grabă, nepoată-sa uitase să-i închidă ochii albaștri și gura știrbă. Mâna dreaptă îi bășese înțepenită de la cot în sus. În camera făcută întunecată strigătul său mut era înspăimântător.

„Măi albastre îi făneau din ochii înghețați. Pumnul pendat în aer izbea o țintă nevăzută. Omul revoltat se rememora în timpul unei explozii de viață; se găsea pendat între victorie și înfrângere. O clipă, Sorel

șe gândi că ar trebui expus într-un parc, pe un soclu. Îngropat în cimitir ar fi putut reveni în chip de strigoi...”

„din gânduri mă smulseră mâțele care se hârjoneau sărind pe cadavrul-statuii. Încercai să le alung, să le liniștesc, dar ele, una mai tucurie decât cealaltă, săreau pe mobile, se agățau de perdele, sfășiau tapițeria paturilor. Paisprezece Furii negre miiorlăiau amenințator sticlindu-și ochii în beznă. Am dat o fugă în bucătărie după o sticlă de plastic goală. Începu să le articulez la nimereală. Apartamentul răsună de pocnete înfundate și de urletul rănjit al mâțelor. Bădana îmi spuse să nu care cumva să scap vreo lighioană în baie. Dar, fatalitate, o clipă de neatenție și mâța numărul 12 o zbughi printre picioarele mele și, odată pătrunsă în baie, se strecură pe lângă masca de sub chiuveță. Urcă pe țevi până la etajul trei, unde se blocă îngrozită. Misiunea mea devenise imposibilă: pe de o parte trebuia să am grijă ca felinele să nu-i mănânce nasul lui Ulrich, iar pe de altă parte trebuia să scutur de țevile de la baie și să miiorlăi ca să convingă dihania să coboare. Alergam din baie în sufragerie, urmărit de ochii feroși ai lui Vlad Tepeș. Mă temeam să nu pice Bădana și să-și găsească odorul suspendat între etaje. Rezolvarea situației devenise o chestie de viață și de moarte. În cele din urmă, exact cu cinci minute înainte de întoarcerea soră-mii, mâța fu extrasă din regatul țevilor și trimisă cu două șuturi în cur în sufragerie, printre surate.

„a fost greu?” rânji Bădana.

„aaa, nicidecum” rânji înapoi Sorel

„măncară ochiuri cu cartofi prăjiți pe muște, sub muzica bubuitoare a celor de la Smash&Pumpkins. Unul se culcă într-un dormitor, iar celălalt în altul. Sufrageria rămase zăvorâtă. Mâțele, în schimb, puteau defila prin dormitoare

„odată cufundat în visuri, Sorel se găsi în mijlocul unei păduri de toamnă, noroioasă și rece. Încerca să coboare de pe munte; se făcuse întineric și hotărî să-și dea drumul în josul unei râpe. De-abia începuse să alunece la vale, când pământul cedă rostogolindu-se în bulgări imenși, târând după el toată pădurea. Căzuse cu fața în noroi și se scurgea spre râul uriaș de la baza muntelui. Se izbea de cioate și petroaie; încerca să se apere respingându-le cu pumnii, cu picioarele. Muntele se prăbușea huruind îngrozitor. Râul mugea împrescând stâncile. Se trezi lac de sudoare. Întinericul apartamentului era invadat de țipetele găuțite ale lui David Bowie. Își dădu seama că stătea cu gâtul strâmb și că patul parcă se scurtase. Își pipăi perna și o găsi ciudat de păroasă. Deodată perna îl zgârie și sări din pat. Imediat trupul îi fu zgâlțâit de o bufnitură în stomac. Trimise, instinctiv, o lovitură de genunchi înspre obiectul zburător, care fu proiectat într-un dulap din cameră. Un miiorlăit colectiv cu parfum de urlet. Mâțele își luau avânt și săreau peste el, unde se nimerea. Ochii îi sticleau în beznă și, o clipă, Sorel crezu că se află în infern, în cercul celor pedepsiți pentru că se născuseră blonzi și mici de statură. Apoi își reveni și se încinse războiul.

„Înmormântarea și toate sunetele clopotului erau programate pentru ora 1. Pentru că nu au putut să închidă capacul de la sicriu, Ulrich fu coborât prin mulțimea vecinilor curioși: pumnul ridicat, gura deschisă. Înșirăți pe două straturi priveau cu frică, ușurare și speranță dl. Vulpe, dl. Cățelu, dl. Chitic. La ieșirea Bădanei, toți începură să clatine din cap mărând înfundat. Omul revoltat, cu alaiul său format din Sorel și soră-sa, o luă pe bulevardul principal, trecu de chioșcul de ziare unde venea să dezbătă, trecu de alimentara Dărzenia, unde îl cunoșteau toate vânzătoarele și îi țineau pâine caldă sub tețghea de frică și nu le reclame, trecu de șirul lung de blocuri și pătrunse în zona caselor. Aici ședeau mai toți prietenii lui. Apoi, când să cotească pe strada care ducea la intrarea în cimitir, alaiul se intersectă cu uriașul convoi care-l conducea pe bulibașa Soliman Ciocănar. Un car cu patru boi căra trupul bulibașei; lângă sicriu stăteau drepti șase țigani cu prosoape la umăr. Fanfara cartierului Socaram scoate din acordeoane-țambale-trompete-tromboane sunete când sfășietoare, când repezite, nărașe. Cinci țigănci grase în fuste largi roșii-verzi-albastre și gri boceau trăgându-se de chica despletită. Soliman sfârșise de mâna unei petarde băgată într-o sticlă și privită îndeaproape. Bum! Se zice că în cădere, protectorul curvelor, al copiilor schilodiți de pe Rue Montparnasse și al smenarilor din Madrid și Ibiza și de șișul ținute întâmplător în mână de doi veri de-ai lui.

„convoitul se agita sălbatic - care dansa, care urla, care bea și mânca din mers. Ciorile se lățiseră în așa fel pe bulevard încât mașinile fură nevoite s-o ia pe șoseaua de centură. Înainte de a intra pe sub poarta monumentală de la Pielea și Osu', unul din verii lui Soliman veni în mare viteză și înfipse marele Mercedes alb decapotabil al bulibașei în trupul unui stejar. Ai din clanul Jugănarului îl traseră afară din mormanul de fiare, îi șterseră sângele de pe față, îi mulțumiră că avusese curajul să ucidă armăsarul

șefului, așa cum era obiceiul. Imediat dădură buzna chiuind puradeii și aprinseră armăsarul sângerând din toate țevile sparte. Limuzina era cunoscută în târg drept Bizonul Alb. Acum, mașina în flăcări incendii și stejarul șatra se luă de mâini și izbucni în dansuri circulare. Pe poarta voievodală a cimitirului pătrunseră jeluind pirandele ciufulte: „Solimancee, Solimancee, 'ca-ț-aș ochii tăi da' gagiu mișto! Ce-ț rebui țae să belești ochiu la belita aia da' petardă!“. Își ridicaseră poalele și se dădeau cu curul prin țărână: „halelei Solimancee! că ce baștan erai tu! gaică bulănoase, mașani bengoase, case da' case! Haoleu, șăf da' Hoccident ce erai tu!”

„tot timpul ăsta Ulrich ascultase încrămenit, doar bătând din pumn din când în când. Sorel și Bădana tremurau din toate balamalele să nu sară bătrînul din sicriu și să se ia cu țigani, așa cum făcuse toată viața.

„șatra, însă, satisfăcută de umilinta îndurată de alaiul jerpelit, se milostivi să le facă loc de trecere: „ia lasă-i și pă jegăriții ăștia să treacă, mânca-ț-aș! să fie da' sufletu' lu' Solimanu', că altfel nu trecea ei nici până mâine!“. Omul revoltat trecu vânturându-și pumnul uscățiv prin mijlocul țigănimii. Pe partea dreaptă se afla cavoul lui Gicu și Ulrich mai scutură o dată pumnul. Ajuși la capelă, popa îi făcu semn țârcovnicului să-i ia în primire. Vorbea la mobil.

„da' ce-i cu ăsta, frate, s-a sinucis sau ce? de-l aduce numa' tot oameni? ia uiti cum șadi cu alea-n sus și cu gura crăcănată! băăă, da' di ci nu i-ași pus și niști beculeți cu beteală, ca să hii circu și mai mari!”

„ia mai ține-ți fleoanca, Culai“ se băgă popa, care terminase conversația. „Mai bini adă parahiriu' șcala ca să terminăm rapidi cu aista, ci vini Soliman. Hai ci ajunji și șafu' poliției, si-i deună o coroană”

„popa o luă înainte, pe o alee lăturalică. Mergea repede și, ca să nu cânte, fredona ceva ce semăna cu hop! ș-odată stop! a lui Gică Petrescu. La prima răspântie frână brusc și-o întrebă pe Bădana pe unde s-o ia. Nu mai găsea drumul. La semnul țârcovnicului, doi cerșetori intrară în alai - să nu fie ceremonia prea sărăcăcioasă. La următoarea răspântie se opriră iarăși, complet pierduți în noianul de cruci. Bădana sugeră o cărare buruienoașă; preotul se lansa cu disperare în direcția indicată. Acum mormăia veșnica pomemire cu parfum de Ionel, Ionelule, nu

cerneală proaspătă

„mai bea băiatule. După vreo douăzeci de metri prin scheletele de brusture și ștevie care le ajungeau până la brâu se găsiră brusc pe buza gropii. Doi indivizi beți criță se izmăriră plângăcioși înspre sicriu: „haidi parinti, ci-l pierdim pi Soliman. Ni-l fură popa Cășul. Hai să terminăm repejor cu saracanii iștia, ci nu fașim nișio scofali”

„Sorel ar fi vrut să se supere pe proprii. Nu avea însă de ce: nu tu colivă, nu tu prieteni, nu tu...Bădana își aprinse nervoasă un Kent 4, hotărâtă să nu le scape nici o para marțafolilor. Groparii aduseră capacul sicriului, îl îndeșară deasupra omului revoltat. Pumnul se încăpățâna să amenințe cerul. Atunci țârcovnicul se azvârli cu toate burțile lui peste coșciug. Cutia se închise cu un pârăit de oase frante. Două frânhii fură trecute pe sub conserva de lemn negeluit și Ulrich fu zdrcinut într-o groapă vecină cu mormântul lui Tinel Păpușoi, „gunoier șef și tată de familie model”. Cerșetorii se fandosiră pentru taxa de ceremonie. Bădana le împărți bomboane de mentă. Aia doi începură să urle, dar văzând că popa, țârcovnicul și groparii aleargă la Soliman fără să mai aștepte vreo răsplată, spălăra putina și ei. Știau o scurtătură.

„Cerul se plumbuise de tot. Mai lumina doar stejarul în care își frânsese gâtul Bizonul Alb. Nu se auzea nimic, nu era o țipenie. Ciorile fâlfăiseră către îngropăciunea bulibașei. Rămăseseră doar castanii negri, despuiați. Bădana strivi țigara lângă mormânt. Spuse cu o voce hârăită: „Am de ridicat niște CD-uri cu Whitehorse. Vii și tu? Bem o cafea... mă rog, ceva ca un fel de pomană”

„bine, și-așa nu mai am nici o înmormântare în program”, bodogăni Sorel.

„traversară Pielea și Osu' de la nord la sud, spre ieșirea celor vii. La un moment dat răzbi până la ei tîmbălăul de viori și casetofone. Urlau manelele de la groapa lui Soliman. Un țigan cu mustați pe oală și cu pălărie cu boruri late alerga printre cruci. Își făcu mâinile căuș la gură: „halacatelu, ăla a lu' Soliman, băă! Unde-i halcatelu' să i-l băgăm în buzunar, că poate să trezește șefu' în cavou și ni chiamă si-l scoatim!”

„tăcere din nou. Se apropiau de poartă cu mâinile în buzunar. Era al naibii de frig. Curgea o lapoviță sau ceva. Ezitară puțin înainte de a ieși în lumina viilor. Deodată își luară inima-n dinți și se aruncară afară din moarte. Fiecare pe drumul lui: unul spre rock, altul spre jazz.

mircea horia simionescu

„Secolul... m-a constrâns la dimensiunile confortului său de șatră“

Mihai Stan: Toate cărțile dumneavoastră sunt articulații satirice. Ați afirmat de câteva ori, atunci când apropierea de Borges v-a pus în poziția ucenicului hrănit de împrumuturi, că asemănările în ce privește lumea văzută ca bibliotecă indică într-adevăr o înrudire, dar că ceva mai important - ascuțișul critic - e preponderent prezent în scrierile dumneavoastră, în timp ce e estompat în cele ale argentinianului, metafizician calculat și strateg perfect stăpân pe terenul enigmisticii de înaltă clasă.

Mircea Horia Simionescu: Eu am țintit urâtul proxim. Câștigul acelei perioade (imediat postbelice): exercițiul susținut al derivatelor absurdului, falsurilor oficiale, îngroșarea și „universalizarea“ spiritului critic în spațiul social și dincolo de el, în chestiunile privind cunoașterea, stăpânirea părților generale ale metafizicii și, totodată, decurgând firesc din această poziție, tensionarea catapultelor satirei (ironia, grotescul, hiperbola, funambulescul, cultivarea ilogicului). Lumea lucrărilor mele e condamnată (aș spune: programatic) la dezorganizare și deriziune. Câștig, în ce mă privește; cu trecerea anilor, mai sistematic administrat. Și sunt destui recenzenti, pricepuți și binevoitori ai scrierilor mele. ce îmi reproșează dezinteresul pentru „social“, evazionismul în chestiunile acute ale societății și timpului trăit imediat și dramatic! Puține realități ale lumii contemporane - de la aspectele demagogiei și jafului la practicile de fiecare zi ale tiraniei și imposturii - au rămas neconsiderate de plumbul biciului meu sau de aluziile caustice și e de neînțeles cum persistă această planare pe deasupra lucrurilor, ca și cum fenomenele ar aparține exclusiv imaginației, nu realității politice.

Dacă și-ar îngrași prudent opiniile (mai curând se numesc „omisiuni bine distribuite“), necazul ar fi neglijabil; dar ocolirea unui aspect atât de important viciază lectura celor care ar putea surprinde semnificații interesante în scrisul meu, mai militant (*horribile dictu*) decât al numeroșilor ridicători de probleme... de stat și de partid.

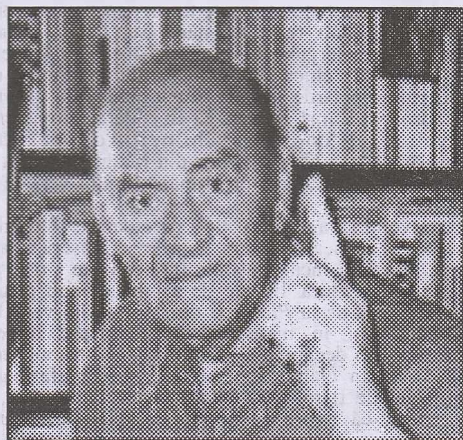
M.S.: O jumătate de secol de seisme, tulburări, violențe sociale, amenințări de toate felurile au sterilizat, au frânat sau au cenzurat energia prozatorului

MHS? Trebuie să se fi consumat mari proiecte în vâltoarea evenimentelor, nu-i așa?

M.H.S.: Nu-i așa, dimpotrivă. Mă îndoiesc că o altă perioadă a secolului 20 ar fi fost mai prielnică (poate, ca să scad din gravitatea afirmației, să spun: mai potrivită tipului meu de artist). Nici când, înainte, lumea nu m-ar fi ținut atât de încordat și de jignit înaintea porților ei bălăbănuindu-se între miraculoase grădini ale raiului și profunde, pestilențiale bolgii ale urii, primejdiilor iminente, dezagregării. Subiecte la fiecare pas și oră, probleme și ziua, și-n toiul nopții, destrămări în trepte și cascade, derute existențiale de toate intensitățile, continui, pârjolitoare. Un Dostoievski sau Balzac ar fi fost copleșiți de așa-numitul, îndrăgit termen, spectacol final al lumii, cel fără de început și sfârșit.

Scuze pentru că mă alătur marilor nume. Dacă am îndrăznit să inventez un limbaj nou, foarte diferit de cel clasic, potrivit să cuprindă realitatea în formule asimetrice, „măcinate“, cred că am făcut o treabă bună și că asta se va vedea. Nu secolul cu mizeriile lui m-a format, nu. El doar m-a constrâns la dimensiunile confortului său de șatră.

Răspunsurile mele imită desenul monoton, dar pregătind mari surprize, al tablei de șah. Focalizează o palmă a câmpului, o situație, o amintire, izolate pe rând de-a lungul întregii, lungii partide, însă nu părăsește nicio clipă eventualitățile, liniile dinamice ale bătăliei, dezvoltarea tuturor sectoarelor, inclusiv a celor periferice. Se țese astfel o plasă în ochiurile căreia, înmulțindu-se, urmăresc să prind toată ființa dispusă să-mi ofere un autoportret cât mai aproape de dimensiunile *natur*.

M.S.: Nici o baterie de artilerie nu oprește tragerile după surparea unui obstacol apărut pe șoseaua înaintă. Ultima rafală a obuzelor ei este întâia jocul de șah al încleștării forțelor. Vă scuze pentru comparația militară, dar

din cărțile pe care le-ați scris - printre altele amintesc *Asediul locului comun* - că, fiu de căpitan de infanterie, voi preocupa jocurile tactice generale terminologia curentă a M.U.

M.H.S.: Terminologie pe care, domnule Stan, văd că ai adaptat-o, și plăcerea mea... filologică. M.U. e sigla uzită în majoritatea tratatelor militare și înseamnă Marile Unități, cele pe care le juca degete un Napoleon, un Moltke, un Armand Călinescu. Am dezvoltat puțin observația pe baza mărturisirii aici că aproape toate scrierile mele, datorită influențelor plutitoare prin aer familia mea, urmează - fără a îngroșa traseele, schemele și efectele desfășurării - recomandate de comandanți companiilor în marș, de dirijorii lungilor campanii.

Ca să râdem puțin: într-o zi, să desfășor pachetele, plicurile, cutiile și caietele vârstelor mele tinere și să căutăm în imensul depozit de caligrafii, atât poeme, schițe, fragmente de narațiuni, cât și din suptele, indescifrabilele, debile notații privind proiectele pentru viața

unt sute și mii!), țipetele de goarnă, pământul tobelor îndemnând la marșuri de-o la regrupări de-o noapte.

M.S.: În momentele de odihnă și de facere a formațiunilor umane, a recondiționării armamentului, textele amneavoastre „militare“ cele mai pușite îmi par defetiste, pașnice, emente cu dușmanul.

M.H.S.: Ai prins, dintre rânduri și ase, un aspect important, care mă mână: cred că, aici, un autor meșter în violențe chemări la ordine n-a făcut, ca mine, atâta răpă de clemență și îngăduință față de adversar, ba chiar de agresor. Indignările și ra roșie le păstrez pentru mine, dar răfăcătorului care mi-ar pătrunde în casă, miez de noapte, i-aș da un șut în mână însă în sistemul meu de curse, apoi, imobilizat rapid (știu cum se face), i-aș pune în față o cafea și trei carboxine și un disc cu urdui Iancu.

Indignările și ura, de obicei, le întorc la o aprigă accelerație împotriva-mi. Numai un exemplu: ori de câte ori condeii la vrea (și nu vrea!) să lase gânduri și rânduri bine strunite în pagină, îmi pleznesc mâna dreaptă până se umflă. Cu rigla sau mâna de bou - conductă electrică - mereu late printre rechizite.

M.S.: În legătură cu arta militară, mi-a venit în minte un titlu din *Bibliografia generală* pe cât de amuzant, pe cât de util în practica scrisului, teritoriu care hotarele sunt elastice și în continuă modificare de geometrii. Titlul sună așa: *Arta nepreciziei în cinegetică și iroizează* (era prin 1965-67) unul din crișurile lui N. Ceaușescu de evaluare și promovare a bărbăției și combativității evoluționare a tovarășilor: performanțele la partidele de vânătoare. Apăruse deja legenda după care virtutea dintâi a conducătorului era ochirea... cu pușca tuia. Un colaborator pitit în spatele vânătorului țintea în locul lui, mascând teurile.

M.H.S.: M-am întrebat de câteva ori, anii maturității mele, de ce n-am fost mai atent cu articulațiile pitorești, anecdotice ale istoriei, limitându-mă să rețin în evenimentele istoriei doar liniile generale, concepția, direcția și distribuția energiei. Și, bineînțeles, aspectele aberante, omice, „trăsnăile“ logicii și bunului simț. M-a rămas un refractar la documentele erând adăpost în debaralele memoarei, suspectându-le de contrafacere, răbită comunicare și transcriere, de

instrument manevrat de necunoscuți spre manipularea noilor generații. M-a interesat, ca să exclud din discuție pilitura de piper, esența fenomenelor și nu obiectele producându-le. Am suspectat și respins maioneza dregătoare de gusturi. De aici până la a privi cu o ironie deloc admirativă silozurile de date și referințe marca Iorga, într-o paranteză pe care n-o mai indic, îmi permit să observ că popularul istoric, amintit în tot felul de împrejurări, și atunci aproape exclusiv prin citate de maximum o jumătate de pagină (aș zice că e autorul unui infinit discurs, lăsat nouă spre tranșare în porții și tartine), doar pare a fi la îndemâna dascălimii, diplomaților, avocaților de provincie, fiindcă în realitate „popularul“ e elitist, necitit din cauză că e structural doar citabil.

M.S.: Ați declarat în mai multe locuri că *Bibliografia generală* vă este volumul cel mai iubit din toate cele peste 20 publicate.

M.H.S.: Jur că am declarat adevărul. E vorba nu doar de iubire, dar și de înălțime. Cartea stă pe streășina cerului.

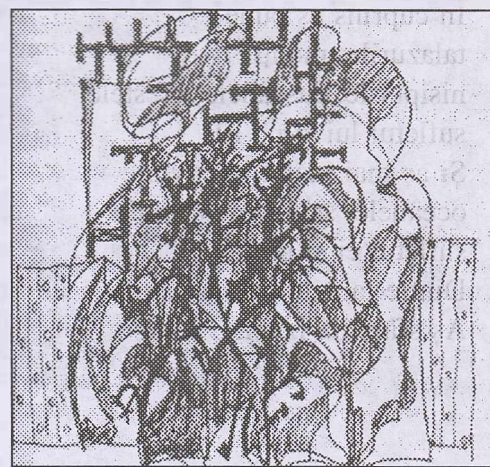
M.S.: Aici cred că s-a strecurat un text străin. Vă cer iertare, dar cu astfel de accidente m-am mai întâlnit în colaborarea noastră. Nu vă fac niciun reproș. E doar un semnal. Se întâmplă adesea un fenomen aproape normal: autorul, îndrăgindu-și părintește toate scrierile, se lasă purtat de Afectivitate și păstrează, în corpul cărții în preparare, paragrafe, capitole, definiții consumate cu ani înainte, în lucrări distincte.

M.H.S.: Mulțumesc, dragă prietene. E adevărat că, de multe ori, mă rătăcesc ca-n poveștile pădurețe în texte arborescente, unul recent, altul de mult tipărit. (Dacă ai ști ce efecte narrative interesante, pline de înțelesuri, de umor, de neprevăzut, s-au încheat din accidente de acest fel!). Dar, de această dată, vizita unei pagini ce pare nepoftită e aranjată de mine, arhitectul unei compoziții. Experiența unei mulțimi innumerabile de versuri, schițe, poeme în proză, note (pe la 20 de ani „belșugul“ jignei buna cuviință, motiv al încetării producției), m-a condus, odată cu apariția magnetofonului, apoi a walkman-ului la purtător, la părăsirea scrisului lins, a caie-

telor legate, a jurnalului intim. Prea-multul întâmplărilor l-am redus drastic la exclamații, formule stenografice, fragmente, emisiuni ermetice. Șirurile ar semăna cu poezia de dimensiuni limitate, dacă ideea ar fi una și bine închisă, ca un sâmbure. Nu-s poezie, cum nici fragmentul unui discurs interior. Pentru că nu se păstrează stilistic într-un același mediu, într-o logică liniară. Aș îndrăzni să spun că adunarea de gânduri și simțăminte, surprinse și dictate la date diferite, smulse din suite diferite, la ore din zi sau din noapte foarte depărtate unele de altele, formează un sumar, un sumar al capetelor de rând și de gânduri. Ți-am arătat câteva din aceste simili-poeme, deloc poeme, confundabile cu poemele numai prin faptul grafic că s-au așezat ordonat unul sub altul și stau într-un cadru ce imită grozav geometria și materia unui tablou.

M.S.: Am admirat câteva „tablouri“ și v-am și sugerat să le încredințați, așa cum sunt, tiparniței. În fond, alăturarea unor materiale (idei, sugestii, observații, proiecte, expresii lexicale neobișnuite, jocuri verbale, invitații la meditații promițătoare de forme îndrăznețe etc.) le conferă prospețime poetică.

M.H.S.: Distanța dintre semnalele șoptite în împrejurări și contexte ce, în viață, n-au deloc de-a face realizează figuri artistice pe care le poate invidia poezia. Par poezie,

încin să cred că sunt poezie. Iartă-mă că mă repet, dar experiența încă mă incită, în *Nocturne*, cum le intitulez de aproape 20 de ani, de când folosesc cursa de șoareci zisă walkman (gazetarii îi zic reportofon), s-au adunat sute de astfel de fișe, tablouri, sumare. Mă servesc de ele fără sfială, cu sentimentul că sunt mai „curate“, mai autentice și mai curajoase imagistic decât metaforele, comparațiile, construcțiile mele cele mai elaborate. Te superi dacă îmi legitimez confesiunile cu ele? Răbdare, le desfac și le difuzez îndată.

M.S.: Îmi face plăcere, paralel cu plăcerea oferită de desenele însoțitoare scrierilor.

M.H.S.: Dă-le întâlnire. Vor veni neapărat la rendez-vous...

A consemnat
Mihai Stan

(Textul de față e reprodus din cartea *Rătăcirile unui caligraf*)

convorbiri incomode

Nu-mi cere legământul tăcerii
Făgăduință e să nu spun cât tac
Fără opreliște
Vorbele mele-s auzite
Rabd râuri de cuvinte
Puterea mea crește în tăcere.

Darul meu pentru tine e ascultarea
Duhul vorbirii în sine e tăcere
Nu-i lua, ci primește-l
de pe buzele mele.
Te-am auzit:
„Tăcând Mă înțelege
Săditor al cuvintelor“

Despre el

Despre el aş vorbi ca despre Ea
Dar altfel aş începe
și altfel aş termina
În cuprins aş pune
talazurile, munții
nisipurile, cascadele, crestele
sufletul lui și pe El
Și aş mai înălța în cuvinte
oceanele, stâncile, zăpezile
sufletul ei și pe Ea
Dintre talazuri și cascade
Aș sfârși la izvor.

Poezie de-nceput

Începând

o poezie

darnic filon
iubirea
cu metafore dulci
și gingașe penițe
se lasă culeasă
doar dorința
cu patimă toarnă
banalul
cuvânt în argint
Lumi se revarsă
în sonete și cânt
tristețe și coruri
de îngeri răsând
poetul ingenuu
sau greu încercat
roagă cerneala să aștearnă pe i

mătase de cer
peste inimile furate
de inefabilul tril

În fața cetății

în fata cetății
un pumn de țărână țineam încleștat
în el chemându-mă
cai nechezând îmi biciuiauz auzul
știam că nu trebuie să întorc capul
făceam mărunți pași înapoi
se nășteau zorii
eram încă nechemat.
Într-o altă nelumită noapte
stăruind să-mi reiau
pașii înspre Acolo
simțeam că port încă
povară și teamă
lucid-fulgerător
încercam să tai în linii drepte
imensul ghețar din creștet
să mă împac
trebuia să-mi întorc capul
spre recea lui lucire
sau adânc să-l plec
spre licărul interior
tot ce priveam
era mult mai mic
mai ușor.

Peste piscuri

Îmi umplu ochii
de întuneric
de aud
al aurorii
țipet

Pe cărări
de gheață
nu rătăcesc
vreascurile
din luna mea plină

Peste piscuri

înțelepciune
Cele ce sunt
cum e iubirea
știu cum
ești Tu

În umbre, în clar

Ne naștem
naștem
pierim
durerea
iarba
ne-o adormim
în umbre
în clar
ne plânge
ploaia
în rază
în neauă
ne acoperim
cum suntem
făcuți
de-acuma
știm
de uităm
de luăm
din minuni
ne restituim.

Cai verzi

Cai verzi pasc câmpiile azurii
coamele lor sunt rădăcini de comet
Se adapă din cornul lunii
Din soare păzesc marginile
de întunericul lumii
Vin pe pământ purtând focuri de
lumină-n picioare
potcoavele lor aduc noroc
armăsarilor negri
inima lor robește ielele pe care le
alungă-n eresuri.
Cai verzi
galopând
de neînchipuit pentru alții
de netăgăduit pentru mine

Holender, altfel

**cornel ungureanu
vasile bogdan**

**„Dacă privim lumea dinspre
Holender, Europa Centrală începe la
Timișoara“.**

C. W. Jenkins

2) La deschiderea filarmonicii timișorene. Mici incidente

I.H. M-am dus cam la jumătate de oră după început și era deja în mijlocul „Carminei burana“. Au schimbat programul, și asta este o chestie pe care trebuie să o învățăm: să nu schimbăm mereu programul, că, totuși, spectatorul trebuie luat în serios, zic eu. Au schimbat programul și au început cu „Carmina burana“, și după „Carmina burana“, totuși o lucrare de Orff, de secolul XX, modernă, fără pauză, iar după pauză fac „Vânzătorul de păsări“. Asta a fost o lovitură, zic, așa parcă în primăvara asta deodată începe să ningă. Deci după „Carmina burana“ „Vânzătorul de păsări“, „Dunărea albastră“ cu corul copiilor, toată lumea în feerie, eu am ieșit că nu am mai suportat. M-am uitat la acele extraordinare afișe, care sunt acolo expuse, cu cine a cântat în orașul acesta în anii '30, '37, '40, Piatigorski, Brahms cu Joachim, foarte multe concerte la Cercul Militar, nu am știut asta, în Cazinoul Militar și în Palatul Baroc. Aud aplauze, în fine, Regele iar, „Imnul regal“. Domnule, și cu imnurile astea... Au fost trei imnuri: „Imnul Europei“, la care eu m-am așezat pe un scaun și cineva mi-a spus: „Sunteți contra Europei, domnule Holender?“ Zic: „Nu sunt contra Europei, dar acesta nu este un imn, este a IX-a de Beethoven“...

Și zic: „Eu nu mă scol la un imn de acesta, al tuturor“. Apoi imnul regal. Pe oriunde se duce regele acum privat se face imnul. Curioasă chestie. Și îi spun lui Gârboni, zic: „Bine, mă, Gârboni, (dl. Gârboni este directorul Filarmonicii, organizatorul-șef al manifestărilor timișorene din 12, 13, 14 aprilie n.n.), trebuie să aveți și voi aici un nivel, faceți „Carmina burana“ și după aia „Vânzătorul de păsări“, chiar așa?“ „A, maestre, știți că Alteței Sale îi place...“ „Hai, mă, acumă face Casa Regală și program de concert simfonic? Asta nici măcar Ceaușescu nu a făcut...“ Și m-am gândit că nu au o conștiință de sine, sau un nivel sau un curaj ca să spună: „Uite, domnule, eu fac asta, asta consider că e bine, nu o să placă tuturor, dar trebuie să am și eu o părere ca să o fac“. Nu, Alteța Sa vrea „Vânzătorul de păsări“, alalalt vrea nu știu ce și eu fac de toate.

A fost un bufet extraordinar. Am vrut să mănânc cinci cartofi fierți în apă. Atât. Și distinsa doamnă Mărculescu, cu distinsa doamnă Pia Brânzeu și încă două doamne între două vârste, mai mult aproape de vârsta a doua decât în prima, mi-au dat un loc și am stat acolo puțin. Și v-am lăudat acolo, și una zice: „Vai, dar Ungureanu este groaznic, nu a făcut acel jurnal de la teatru... îngrozitor“ Zic: „L-am citit și l-am savurat că e extraordinar...“ „Dar nu se poate. Dacă dumneavoastră ați face așa, ați intra în toate intrigile...“ „Nu, a scris extraordinar. A scris și de mine, că întâi m-am dus la frigider să duc cașul cu băiatul meu, când am venit la hotel «International»... și e scrisă foarte bine, și e scrisă în sensul că se vede câte frâne și câte piedici sunt pentru a face artă și povestea cu Horea Popescu și așa mai departe“. Și după ce v-am lăudat acolo două minute au început și doamnele să vă laude, așa că până la urmă...

Cornel Ungureanu: Ieri am primit patru telefoane ale prietenilor mei muzicologi, de veghe la restaurarea filarmonică. Primul telefon, care a fost de la un cetățean fericit, zice: „Vai,

știți ce s-a întâmplat?“ „Ce s-a întâmplat?“ Zice: „I-au ținut loc lui Holender lângă rege și Holender a întârziat jumătate de oră și s-a așezat pe urmă în altă parte, și toată Casa Regală...“

Ioan Holender: Mi-a spus Gârboni (directorul Filarmonicii timișorene, n.n.): „Dar ați fi avut loc...“ Zic: „Dragă, dar eu am venit și fără cravată, am venit de aici, am fost la tenis, am venit să aud puțin „Carmina burana“... „Da, dar regele...“ „Ei, regele... Pe mine mă cunoaște... Cum să se supere regele.“

Asta a fost ieri, dar azi a fost bine și acum mă duc la teatru pe răspunderea dumneavoastră. Și cam acesta este programul meu. Măine dimineață mă duc la cimitir, până la 10 e deschis, cică, și pe urmă mă duc la tenis și cam asta e.

Vasile Bogdan: Înceamnă că astă noapte scrieți o cronică la Krum...

Ioan Holender (râde): Nu mai scriu. (N.n. : Ar trebui un *post scriptum* lămuritor: cu oarece vreme în urmă domnul Holender s-a dus la un

atitudini

spectacol realizat de Hausvater la Timișoara și nu i-a plăcut deloc. Și a scris și o cronică surprinzătoare pentru fanii regizorului)

3) Opera, artiștii și politica. Un dialog lăsat în suspensie

Cornel Ungureanu: Ați început ieri să vorbiți despre Stanislavski și despre o cultură care este legată de un program politic. Despre o cultură care nu se implică într-un program politic cu slugărnicie. Există o școală de teatru, de balet, de operă în Uniunea Sovietică care creează o artă de cea mai bună calitate.

Ioan Holender: A creat, la trecut. Da, doar cu un singur lucru nu sunt de acord, ați spus că există un teatru nepolitic. Practic nu există un teatru nepolitic, eu cred că teatrul este prin esența lui și politic. Da, sunt bineînțelese piese de comedie nepolitice, puține, în general nu foarte valoroase, dar, mă rog, distractive. Dar toți scriitorii, de la vechii greci până la cei de astăzi, cred că au scris și dintr-o convingere politică, hai să spunem așa, chiar dacă nu sunt piese propriu-zis politice, precum bine știți asta și știți mai bine ca mine, au încercat să corupă scriitorii și să le prezinte într-un mod politic. Și noi am învățat că în fond și Schiller și Shakespeare au fost scriitorii revoluționari, care au scris în sensul socialismului și așa mai departe. Până la Gorki, Maiakovski și pe care se poate gândi așa, se poate gândi și altfel, cunoscând viața lui și sinuciderea lui și așa mai departe, dar în special în vremea de astăzi, zic eu, și în timpul interbelic, despre toată literatura așa zisă literatura modernă, de la Thomas Mann, peste Romain Rolland, până la Handke... Acum Handke este un iubitor de sârbi și a devenit un scriitor politic, nu în sensul că este un adept al lui Milosevici, cum unii caută să-l facă, dar are anumite convingeri care unora le plac și altora nu le plac.

Devoratoare, Opera, intitulează Simona nici, o excelentă jurnalistă din Timișoara, un col de pagina întâi într-un cotidian local care răsfațat pe Ioan Holender cu întâmpinări pe sură. Introducerea, împănată frumos cu erlative, merită a fi transcrisă: „Cu Aida peea, la 27 aprilie 1947, fascinanta, inefabila, ionanta istorie a Operei timișorene. „Era un re vis al lui Traian Grozăvescu și el a fost care i-a spus doamnei Aca de Barbu: ebuie, Doamnă, să existe la Timișoara o eră de sine stătătoare, și-a început aseară n Holender discursul aniversar cu un yânt plin de miez și greutate“. Dintre vedetele audate în urmă cu 50 de ani nu mai era în lojă tât una singură: Adriana Ciuciu. Ilustrul ector, scrie cu avânt jurnalista, era acum cinci enii, în teribila Aida, sclav etiopian.

Aprilie a fost mereu luna eroică a lui Ioan Holender. Anul acesta a făcut naveta între Timișoara și Viena, între Viena și Sibiu (capitală opeană a culturii, nu-i așa), între Viena și curești. A mai fost la Timișoara câteva zile ttru a inaugura (la 12 aprilie) noul sediu al armonicii de Stat Banatul. Mai exact: pentru a ticipa, cu aceeași energie, la inaugurarea lui sediu. După „Vinerea Regală“ a Filarmonii a fost oaspetele nostru. Am adăugat dialogilor mai vechi unul care a urmat „zilele de 13“. pe urmă un altul, sâmbătă, 28 aprilie, în care vorbit din nou despre opera din Timișoara, pre Viena, despre Wagner, despre formidabila orță de muncă. Despre capitalele reale și posibile ale culturii europene. Și despre discursurile pe care, desigur, le vom transcrie în cartea stră. Sunt texte memorabile despre prietenii de demult și de azi, dar și despre frații săi iali plecați dincolo. Duminică, 29 aprilie, l-a cat la Opera din Timișoara pe Rostropovici: ar ebut să vorbească la înmormântarea ilustrului Moscova. A ales Timișoara.

Prin piețele și restaurantele orașului

Ioan Holender: Ce am făcut astăzi, că tot domnul Bogdan curios de asta, am fost în a Iosefin și am găsit zgardă de câine de piele boaie, două zgarde... Zice dânsul: „42 de mii de...“ Zic eu: „35“. Zice acela: „Nu facem aniada aicea“. „Păi, zic, dar cât de cât ne nim, nu?“ „Nu ne tocim deloc, zice, că eu d pentru alții“. „Bine, zic, 40 sau nu iau“. ne, 40. Dau eu 2000 din buzunar“. Dă el 2000 buzunar. Le-am luat cu 40, fericit și fericit m dus la tenis, unde am jucat foarte bine, t mai bine decât la Viena, unde joc groaznic, o rușine. După aceea am fost la mitropolitul olae Corneanu. Am intrat pe ușa falsă, a doua și mitropolitul a așteptat pe prima, am vorbit ră cu el, după aceea am fost aici, pe strada ha, l-am întâlnit pe contele Bardo. Contele duce la masă la un restaurant lângă Spitalul ețean, „Valery“ sau așa ceva cred că îi spune, că se stă și afară. Foarte bine, mergem acolo. ine, cu chiu cu vai, găsește o parcare, intrăm, o chelneriță: „Aici nu puteți intra că nu mai c!“ Zic: „Bravo, domnișoară, dar e închis resantul?“ „Nu, dar înăuntru e un botez și afară am loc“. Zic: „Știi, acesta e președintele Căci de Comerț de la Viena, omul aduce peți... Eu sunt un troglodit, dar măcar domnul te... Nimic. Vine proprietărea care zice: i, dacă nu se poate, nu se poate!“ „Da, zic, dar ici scrieți și voi acolo că trebuie rezervat sau... că mușafirii sunt niște oameni care njează...“ Și după aia am ajuns și la hotelul do“ și acolo am mâncat. Și acum am dormit și t prezent. Ieri mi-a fost rău, rău, rău și am luat pune și de aici m-am dus la tenis, am vorbit cu și să mă duc la concert. Am vrut să mă duc Carmina burana“ și au anunțat că înainte sunt e coruri și după aia „Carmina burana“.

jean d'ormesson:

Romancierul și eseistul francez Jean d'Ormesson (n. 1925) este autorul de mare succes a mai bine de douăzeci de cărți (romane, eseuri, memorii - amintim dintre acestea *Gloria imperiului*, *La voia Domnului* (tradus în românește de Sanda Cârsteanu), *La revedere și mulțumesc*, *Iluziile mării*, *Dumnezeu, viața și opera sa*, *Raportul Gabriel*, *Aproape nimic despre aproape tot*. Una din ultimele sale apariții e cea intitulată *Era bine* (2003), primit, ca și cea anterioară, în dar de la un bun prieten stabilit în Germania, poetul și actorul Dinu Ianculescu, căruia îi mulțumesc și pe această cale.

Sunt cărți de memorii în care autorul filozofează despre lume, om și Dumnezeu, recunoscând că cel mai mult a iubit cărțile, femeile, călătoriile și băile în mare. Crede într-o ordine a lucrurilor al cărei sens îl ignoră. Despre cărți, ale lui și ale altora, vorbește cu entuziasm și recunoștință (despre cele din urmă) și cu detașare (despre primele). Tonul de o vociune ironică și ușor melancolică este amprenta definitorie a unui stil inconfundabil și atasant. (S.C.)

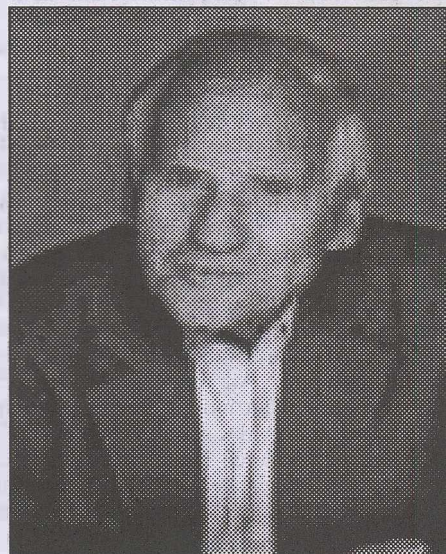
Aproape nimic despre aproape tot

Căpetenia, Führerul, Ducele, Caudillio, Conducătorul, Părintele popoarelor, el Lider Maximo, aiatolahul, colonelul-președinte, Binefecătorul patriei - titlurile nu lipseau, nici decorațiile - se plimba nervos în incinta palatului, construit - la ordinul lui - cu mari cheltuieli, unde adusese marmura și operele de artă de la Catedrală și din vechiul parlament și pe care nu-l mai părăsea. Se opri câteva momente în grădinile unde se ridicau arbori uriași, care fuseseră aduși de foarte departe și în care apa cugea din bazin în bazin. Își mângâie câinele, un labrador negru pe care-l chema Omega. Iubea animalele. Multe fotografii îl reprezentau, singur sau alături de Victor Fischer sau de Marina, în compania unei căprioare, a unui miel de lapte hrănit cu biberonul, a doi ursuleți, care îi mișcaseră pe prietenii animalelor din lumea întreagă, sau a lui Omega. Tocmai aflase că Banca Mondială îi tăiașe creditele și că Directoratul Uniunii era pe punctul să se reunească pentru a decide o acțiune militară imediată, destinată să-l elimine.

Deja, de mai mult de trei ani, fusese

luată în considerare o operațiune de felul acesta. Prin îndrăzneală și supunere, sfidare și propagandă, prin comisioane vărsate la momentul și locul potrivit, prin amenințări sprijinite de câteva atentate la dreapta sau la stânga, reușise să întârzie finalul fatal. Acum, acesta venise. Cunoștea mijloacele reunite de Directoratul Uniunii. Palatul va fi distrus înainte de ivirea zorilor.

Mai rămâneau câteva portite de salvare. Cea dintâi era sinuciderea. O îndepărtă imediat. Un om ca el nu se sinucidea. Nu te sinucizi singur. O altă ipoteză era să se încline. Directoratul îi propusese salvarea vieții, zece milioane de dolari și o rezidență în orașul pe care-l va alege - dacă renunța la putere. Refuzase deja. Nu voia să datoreze nimic acestor avocați și acestor diplomați pe care-i ura și-i disprețuia și a căror singură ambiție era să-l fixeze într-o reședință și să-l țină sub control până la sfârșitul zilelor lui. Mai rămânea o soluție: să fugă cu Marina. Ea ar fi trebuit să-și părăsească cele două mii de poșete și trei mii de perechi de pantofi. El și-ar fi putut modifica fața, ar fi rămas liber, și-ar fi

regăsit partizanii, ar fi reînceput lucrul. Se jucă astfel câteva momente imaginari în care-și re trăia tineretea. Absurditatea proiectului îi apărură întru străfulgerare. Deținea un arsenal formidabil, adunat în aproape treizeci de ani de eforturi și sacrificii. Avea renunțat la această putere devenind brusc inutilă, pentru a cădea în rangul multitudini de anonimi? Puse să se numească Victor Fischer.

Victor Fischer era tovarășul dintotdeauna. Era un psihopat aflat în evidența tuturor serviciilor de poliție și de informație din lume. Între Victor Fischer și el exista, pentru motive, pe care doar câțiva cunosteau, un pact de viață și de moarte. Schimbară câteva cuvinte. Mai puțin de cinci minute, destinate Pământului și al oamenilor, cunoscuseră o așa de lungă și de scurta carieră, fu pecetluit pentru totdeauna.

Între zece și cinci și zece cincizeci de ore locale, aparate decolară în număr de treizeci și șase. Erau niște mașini care nu mai aminteau decât de foarte departe avioanele de luptă și bombardament pe care le știu. Douăsprezece dintre ele au fost doborâte de forțele Directoratului. Rămăseseră douăzeci și patru care purtară bombele peste cele cinci continente. Una singură ar fi fost ajunsă ca să distrugă jumătatea planetei. Interceptate, patru din aparate mai avură timpul să facă exploaze în aer încărcătura ucigașă.

Ceva mai mult de douăsprezece miliarde de bărbați și femei avu șansa să fie exterminați instantaneu. Restul pieiră în mai puțin de două săptămâni în suferințe crunte. Numele lui Victor Fischer și cel al iubitului său șef intraseră în istorie. Dar istoria nu mai exista.

Totul și nimicul

Înainte de totul nu era nimic. E deja dificil să-ți imaginezi totul cu planurile lui succesive, cu replierile lui fără sfârșit, cu escadroanele de cuirasate, cu câmpurile de maci; să-ți imaginezi nimicul ca o sarcină imposibilă. Despre absența totală nu este permis să spui ceva. Ce odihnă! Ce elicii!

În fiecare dintre noi, în liniștea profundă, plutește ceva din nostalgia neantului. Înainte ca începutul să înceapă, nimicul era totul. Nu exista spațiul. Nu exista nici măcar vidul: orice vid pretinde un plin. Nu exista lumina. Nu era absolut nimic și chiar mai puțin decât nimic. Nu exista timpul. Ceea ce interzice - dar cum să faci altfel? - folosirea cuvântului *înainte*, care n-are sens decât în timp. Nu existau nici ființe. Dar exista ființa. Dacă ființa este ceea ce este dintotdeauna și pentru totdeauna. Exista o ființă infinită și eternă care se confrunta cu neantul și, în consecință, cu totul.

Despre această ființă din afara timpului, din afara spațiului și timpului, ființele în timp nu au dreptul să spună nimic. Pentru a merge

repede și a simplifica am putea s-o numim Dumnezeu. Într-o eternitate și într-un infinit care sunt închise pentru vecie ființelor în timp, Dumnezeu este numele cel mai comod pentru neant și pentru tot. Neantul și totul ne depășesc în așa măsură, încât nu putem să spunem nimic despre ele. Nu vorbești despre Dumnezeu când ești purtat pe aripile timpului. Poți să-i vorbești lui Dumnezeu, nu să vorbești despre Dumnezeu. Poți să-l adori în liniște și să-l implori în zadar. Nu poți spune nimic despre el, pentru că nu există și se confundă cu un tot, ce se confundă cu neantul. Nu există decât ființele în spațiu și în timp. Dumnezeu nu există pentru că este etern.

Eternitatea singură, într-un neant care era totul, ar fi putut dura, dacă nu pe veci, măcar pentru totdeauna. Nu există alt mister decât misterul originilor. Nimeni - nici chiar eu care am impertinența să vă introduc în lunga istorie a totului - nu poate ști de ce timpul a făsnit din eternitate, nici de ce neantul s-a transformat în tot. În momentele noastre de exaltare sau de descurajare, ni se întâmplă să gândim că totul nu e decât nenat. Și asta pentru că mai rămân

în totul nostru urme ale acestui neant din care iese. „Dumnezeu a făcut lumea din nimic, dar nimicul iese la iveală.“

Așa plin de bucurii și nenorociri, de suferință, de speranță, totul nostru, totuși cel în care ne trăim toți zilele vieții, s-a diferențiat de neant. Confuziei primitive i-a luat locul opoziția între neant și tot. Cui aparținem noi toți, dumneavoastră și eu, Soarele, Luna și stelele din cer, și Pământul și locuitorii lui, și ideile și pasiunile noastre? Aparținem totului. Și, cel puțin, în totul nostru, neantul nu mai e nimic, pentru că neantul nu este: ființa este, neantul nu. Această trecere de la ființă la ființe și de la neant la tot constituie singurul mister. De ce există ceva în loc de nimic?

Nu este îngăduit să explicăm acest mister. Noi - dumneavoastră și cu mine -, care aparținem spațiului și timpului, n-avem dreptul să scăpăm din spațiu și nimic. Despre neantul etern și ființa infinită noi nu putem ști nimic. Ne putem doar imagina statutul lor inefabil. De aceea aceste pagini poartă numele de *roman*. Dumnezeu va fi aici, ceva - desigur, la altă scară - precum Arleziana, care nu apare niciodată, ca stăpânul din **Castelul** lui Kafka, care nu încetează să se eschiveze de ochii Arpentorului, precum camerista baronesei Putbus, pe care povestitorul din **În căutarea timpului pierdut** nu reușește s-o întâlnească. Voi vorbi despre el, despre care nu e permis să se spună nimic, ca despre unchiul dintr-o Americă dincolo de spațiu și timp. De la care nu ai nicio veste, dar aștepti totul. Să binevoiască să-și ierte nepotul tulburat.

Complexul lui Cezar

Viața mea a sfârșit prin a se confunda cu cărțile pe care le-am scris. Au mai fost câteva amoruri care au contat mai mult ca orice altceva. A mai fost, pe pământ și pe mare, pe zăpadă, în imaginație și în vis, un uragan de plăceri. Au fost cărțile. Și apoi nimic. Iubește și fă ce vrei. Scrie cuvinte: asta e tot.

Istoria literaturii noastre nu e săracă în alcătuirii răsunătoare. Premiera **Cidului** din ultimele zile ale lui 1636, într-un spectacol pe strada Vieille-du-Temple, unde se instalaseră actori din Marais, i-a adus o glorie extraordinară lui Pierre Corneille. Apăruta, în jurul Paștilor 1802, a **Geniului creștinismului**, chiar în momentul în care Bonaparte redeschide Notre Dame de Paris la bisericile din Franța abandonate sau închise timp de aproape zece ani, este o lovitură de trăznet. **Meditațiile poetice** îl fac celebru într-o singură zi pe Alphonse de Lamartine. Am intrat în literatură printr-o ușă destul de joasă. Mă cuprinsese o nebunie: decât să fiu nimic, puteam să fiu cunoscut.

Astăzi roșesc de mediocritatea mea. Când mă aplec asupra propriei vieți, nu mă simt mândru de mine. Eram un tânăr iritant, cu capul zăpăcit de Plutarh și de Julien Sorel, voiam să fac lucruri mari, dar nu știam care anume. Războiul se terminase. Nu fusese un erou. Nu mă bătușem împreună cu cei din Koufra sau Normand-Niemen. Nu debarcasem nici în Sicilia, nici la Omaha Beach. Nu murisem alături de Jean Moulin. Ca după toate dezastrele, ca după Teroare sau după primul Război Mondial, ne era sete de o fericire puțin disperată și rușinată de a înșăși. Generalul de Gaulle părăsise scena înainte de a reveni la splendoare și își traversa pustiul de la Colombey-les-Deux-Églises. Dominată de Sartre, care domnea ca un rege asupra literaturii, și de comuniști, care, cu ochii fixați asupra lui Stalin, se întărtau în jurul puterii până la a o ocupa în anumite perioade, fără însă a o cuceri vreodată, cea de a Patra Republică nu cultiva măreția. Și eu la fel. Nu știa prea bine ce avea să devină, nici căror sfinți să se închine. Și eu la fel. Amintirea marilor mei oameni era un pumnal în inimă. Visam, la rândul meu, o, Doamne, să fiu celebru. Îmi repetam cuvintele înscrise pe tânăruț Hugo, legendă sau poate realitate, pe caietele de școală: „Să fiu Chateaubriand sau nimic“. Aveam complexul lui Cezar care-și plângea soarta când se compara cu Alexandru.

Viața nu ajunge

Poate că Bach și Mozart compuneau cantate cu arii de operă ca să-și exprime bucuria. Poate că pictorii pictează pentru că lumea e frumoasă. Cred că scriitorii scriu pentru că îi încearcă tristețea. Cred că există cărți pentru că există răul în lume și în inima oamenilor. Nimeni n-ar scrie dacă n-ar exista istoria. Iar motorul istoriei este răul.

Toate cărțile mele au ieșit dintr-o tulburare. Desigur, eram fericit. Dar nu suficient ca să tac. „Literatura, scrie Pessoa, este proba că viața nu ajunge.“ Simțeam un fel de lipsă. Mă anima o durere. Mă azvârlea în afara mea. Scriam pentru a protesta. Contra celorlalți. Și contra mea. Și pentru a schimba tristețea într-un pic de bucurie cu ajutorul gramaticii.

Tristețea îmbrăca multe măști. Chipuri de femei. Imaginea marelui și vechiului castel pe care nenorocirile timpului ne sileau să-l părăsim. Durerea acestei lumi așa frumoasă și tristă, în care eu vedeam o sârbătoare îmbălsămată. Scriam mereu pentru că visam altceva și ca să mă consolez cu mediocritatea mea. Eram prea mare pentru mine însumi.

Tristețile pe care le încercam erau foarte departe de nenorocirea care distrugea viețile atâtor oameni și femei de-a latul planetei. Nu mi-a fost niciodată foame, poate cu excepția unor scurte împrejurări legate de un război care nu m-a lovit decât de departe. Am avut întotdeauna un acoperiș deasupra capului. Am avut întotdeauna în jurul meu cărți, muzică, lucruri plăcute și frumoase și, mai ales, prieteni. I-am văzut murind pe tata, apoi pe mama, și pentru mine, care eram legat de ei, a fost o sfâșiere. Dar, desigur, această suferință nu era decât regula. Tristețile mele oscilau între superfluu și inevitabil. Faptul că nu le făcea mai puțin reale: oamenii mor de disperare sau de iubire. Ia fel ca și de mizerie: „Să rupi cu lucrurile reale, scrie Chateaubriand, nu înseamnă nimic. Dar cu amintirile... Inima se sfărâmă când e separată de visuri“.

Poate că aveam inima mai fragilă decât credeam: multe din cărțile mele sunt născute din separarea de visuri.

Prezentare și traducere de
Simona Cioculescu

literatura lumii

Maniheism intergalactic

valeria manta făicușu

Apărut de curând în traducerea lui Florin Ionescu, romanul **Soarele gol** (Editura Univers, 2007) de Isaac Asimov aduce în actualitate o problemă ontologică aproape demodată: locul și rostul omului în univers. Autorul, un maestru al literaturii SF și un desăvârșit stilist, nu se limitează la imaginarea unui viitor robotizat / electronizat al umanității, ci se ocupă de însăși această umanitate, de traiectoria ei spirituală și socială. Punând față în față civilizația pământeană, devenită una de tip subteran, total desprinsă de cultul soarelui și al vegetației, și pe cea a planetei Solaria, acolo unde formele și spațiile largi se regăsesc în așa-numita „artă energetică”, Asimov întrevide un viitor destul de sumbru al planetei noastre: orașele devin niște conglomerate subterane, în care spațiul individual este redus la maximum, alimentele se distribuie pe bază de cartelă și conform „nivelului” de importanță civică / socială a fiecărui membru, viața particulară și intimitatea sunt simțite ca noțiuni perimate, iar spaima de contactul cu aerul curat și cu lumina soarelui devine o coordonată psihică fundamentală. Dimpotrivă, pe Solaria se păstrează traiul la suprafață, numai că urmașii pământeniilor (considerați primitivi), după ce au părăsit planeta-mamă și au colonizat un nou teritoriu planetar, au renunțat treptat și la valorile

cartea străină

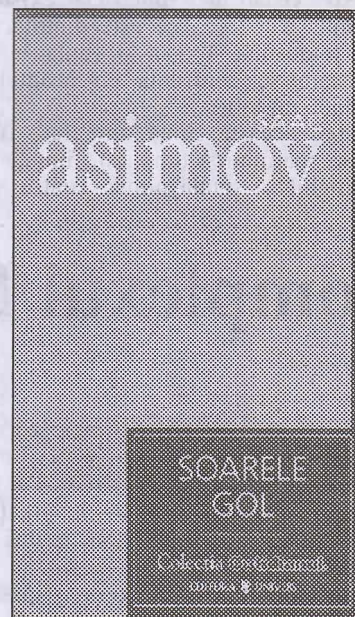
general-umane - dragostea, afecțiunea, nevoia de a trăi în colectivitate, de a se integra în ea, de a o apăra, precum și la instincte: instinctul de perpetuare a speciei, de exemplu, este „reeducat”, căsătoriile se fac prin distribuție, copiii apar în mod planificat și sunt despărțiți de părinții lor încă de la naștere, important fiind doar păstrarea echilibrului demografic: douăzeci de mii de privilegiați cu aere aristocratice, umanofobi, trăind într-un univers al hologramelor care înlocuiesc cu succes orice contact uman, sunt deserviți de armate întregi de roboți ultraperformanți, cu cele mai diverse specializări, de la igiena corporală și masa stăpânului până la educația tinerei generații. „Crescătorii” pe care o vizitează Bailey, detectivul de pe Pământ, este, pentru solarieni, cel mai dificil loc de muncă, deoarece implică, în mod necesar, contactul uman. Klorissa este scârbită la auzul unor sintagme de tipul „nevoie de afecțiune”: „Uite ce e, domnule Bailey, dacă încercați să mă scârbiți folosind cuvinte neplăcute, să știți că n-o să vă meargă (...) Și eu pot folosi cuvântul. Afecțiune! Sau vreți unul mai clar și mai obscen? Îl pot pronunța și pe ăsta! Dragoste!” (p. 149). Procrearea in vitro apare ca o necesitate, atâta timp cât sentimentele sunt repudiate de educația de tip spartan (numai exemplarele umane perfecte sunt păstrate în viață, iar cele care, prin hazard, contrazic cercetările genetice inițiale, sunt sacrificate pentru binele „cetății”), iar probele genetice devin la fel de importante ca probele judiciare: de ele depinde soarta fătului. Copiii sunt crescuți în totală izolare și li se refuză, de fapt, copilăria: „...nu ne uităm niciodată obligația de a le insufla cerințele vârstei mature. Fiecare are o cameră separată, în care se poate închide. De la bun început, trebuie să doarmă singuri. Insistăm asupra acestui lucru. Și apoi le impunem în fiecare zi un interval de izolare, care se mărește cu trecerea anilor. La vârsta de zece ani, copilul se poate limita la contacte prin vizionare, timp de o săptămână” (p. 149). Pedagogia solariană, complet dezumanizată, are urmă-

toarea idee de bază: „Nu există instinct care să nu cedeze în fața unei educații bune și perseverente”. Argumentația Klorissei pare fără cusur: „Numiți aceasta instinct? Și, la urma urmelor, ce e cu asta? O, ceruri, dar chiar dacă copilul are o teamă instinctivă de a nu cădea, adultul poate fi antrenat să lucreze la înălțimi mari, într-un permanent pericol de cădere. N-ați văzut niciodată dansatori pe sârmă? Și există lumi în care oamenii trăiesc în clădiri înalte. Iar dacă la copii găsim o frică instinctivă de zgomote mari, dumneavoastră vă e frică de ele?” (p. 150).

Personajele lui Asimov au unități de măsură care par aberante cititorului de azi, obișnuit cu mitul socializării. Anticiparea unei răsturnări de situație atestă intuiția și originalitatea creatorului de literatură SF care știe să fie convingător fără a apela la recuzita genului; evoluția arhitectonică a orașelor viitorului, simplificarea efortului uman prin preluarea de către mașini a celor mai elementare activități și multe alte „noutăți” care abundă în literatura de anticipație, în cazul lui Asimov reprezintă doar fundalul pe care se desfășoară dramele umane. Istoria omenirii nu se schimbă spectaculos, pentru că nici comportamentul făuritorilor ei nu suferă prea multe modificări. Ierarhiile se păstrează, ca și tendințele expansioniste, războaiele, amenințările, luptele pentru supremație nu încetează, ci se mută numai din spațiul pământean în cel intergalactic. Inteligența și suplețea gândirii sunt încă necesare, ca și viziunea de ansamblu asupra societății; lumile nu au ajuns să fie populate doar cu indivizi semirobotizați, cu strictă specializare, incapabili să interpreteze un fenomen care nu se încadrează în limitele vreunei meserii. Psihosociologul de pe Solaria, de exemplu, este un semiprofesionist, nu are nici deschiderea culturală, nici calitățile interpretative, nici experiența necesară pentru a înțelege și explica tipurile de comportament. El ocupă o funcție dintr-o grilă păstrată moștenire de către sistemul solarian, dar, cum legea planetei spune să se limiteze și chiar să se interzică orice contact între locuitorii, practic este lipsit, fără s-o știe, de „obiectul muncii”. De fapt, sociologul Quemot intră în criză după numai câteva minute de contact direct cu Bailey („Cuvintele dumneavoastră mi-au evocat pregnant o imagine în care noi doi ne inspirăm reciproc răsuflarea (...) Nu găsiți că e respingător? (...) Pare un obicei foarte neigienic. Iar când ați pronunțat acele cuvinte, mi-am dat seama că de fapt ne aflăm în aceeași cameră și că, deși nu ședeam față-n față cu dumneavoastră, aerul care v-a trecut prin plămâni ajungea până la mine și pătrundea și într-ai mei” (p. 125). Apariția aristocrației umanofobe de pe Solaria este explicată în fraze tăiate precis și rece: „Civilizațiile au avut întotdeauna o structură piramidală. Pe măsură ce urci spre vârful edificiului social, ai mai multă tihnă și mai mari posibilități de a-ți găsi fericirea. Dar, pe măsură ce urci, vei găsi tot mai puțini care se bucură de aceste avantaje, în grad din ce în ce mai mare. Fără excepție, există o preponderență a celor dezavantajați. Și, nu uitați asta, oricât de avute ar fi, în mod absolut, straturile de la baza piramidei, ele vor fi mereu dezavantajate în comparație cu vârful. Bunăoară, chiar și cei mai săraci locuitorii de pe Aurora o duc mai bine decât bogății Pământului, dar ei înșiși sunt dezavantajați față de bogății Aurorei, căci ei se compară cu cei mai înstăriți de pe propria lor planetă. Așadar, în societățile omenești obișnuite, vom găsi oricând conflicte sociale. Revoluția socială și reacția de apărare și de reprimare a ei, odată ce a izbucnit, explică o mare parte a suferințelor omenești care abundă în istorie. Aici, însă, pe Solaria, pentru prima oară, vârful piramidei este singur. În locul celor dezavantajați se află roboții. Avem prima societate nouă, prima mare inovație socială de când sumerienii și egiptenii au creat orașele” (p. 127).

Asasinarea doctorului Delmarre pe această planetă subpopulată cu spațieni crescuți eugenici,

în medii aseptice, nu poate fi înțeleasă și explicată, motiv pentru care se apelează la detectiv „primitiv”, sosit de pe planeta Pământ. Detectivul Bailey face echipă cu Daneel Oliva, un robot umanoid de pe Aurora, robot atât de perfecționat, încât nici mării specialiști solarieni nu-și dau seama că sunt victima unei farse și că se supun anchetei unui om. Bailey reușește să învingă spaima de spații deschise, proaspăt pământeniilor trăitori în orașe subterane și, gândind altfel relația om-robot, anchetează cu succes crima comisă. El depășește modul superficial de gândire al solarienilor și pornește de la premisa că nici un robot, oricât de perfecționat, nu este infailibil. Faimoasa lege a planetei, potrivit căreia roboții sunt astfel construiți încât să nu poată face nici o mai mică rău oamenilor, este privită cu suspiciune de către pământean. Lume autarhică, menținându-se, prin exportul de roboți, la cel mai înalt nivel de trai, Solaria se bucură de zece mii de roboți pe cap de locuitor și nu poate accepta ca Prima lege („un robot nu poate să facă vreun rău unei ființe umane sau, prin inacțiune, să permită să se facă vreun rău unei ființe umane”) și a doua („un robot trebuie să execute ordinele primite de la o ființă umană, afară de cazul în care aceste ordine ar contraveni Primei legi”) ar putea fi încălcate. Ceea ce nu se în calcul este faptul că roboții pot fi manevrați

eficiență, chiar și pentru comiterea unui omor, către solarieni cu porniri expansioniste. Nevoia a mării și mai mult spațiu liber dintre solarie și proprietarii ai planetei, umanofobia împinsă până la absurd, ca și nevoia imperioasă de a păstra o stare de lucruri aberantă determină îndreptarea cercetărilor spre un tip de robot - cel pozitronic - a cărui realizare ar fi însemnat sfârșitul sigur tuturor civilizațiilor galactice, cu excepția celor solariene. Existența unui nou Hitler, strămutat în context extraterestru și într-un viitor nu prea îndepărtat, este ignorată de solarieni, nu și de pământeanul care știe că, de fapt, instinctele nu pot fi educate. Orice informatician de geniu, cum este Leebig, dar cu o schizofrenie avansată, pentru că nu există nici medici psihiatri, nici tratamente, ca pe planeta Solaria, din prea mare încredere în selecția genetică, a renunțat la așa ceva, poate construi nave spațiale cu creier pozitronic. Odată aflat în bilul, lui Bailey - nu și partenerului său, robotul de pe Aurora - îi este ușor să-l demaște și să-l precizeze autorităților solariene pe adevăratul ucigaș.

Intriga polițistă este de un tip special; probată, pentru prima oară în istoria genului, executantul crimei scapă nepedepsit, datorită inteligenței interpretative și umanității anchetatorului. Isaac Asimov nu încearcă să scrie un roman polițist adevărat sens al cuvântului, ci, mai degrabă, face un studiu de caz al omenirii aflate într-un stadiu aparent superior al evoluției sale. Concluzia putea fi rezumată succint cam așa: știința evoluează, omul, în adâncul sau, rămâne un robot matricii sale arhetipale. Totul poate fi schimbat cu excepția dualității bine / rău, angelic / demonic din structura psihică umană.

Splendidele sonorități

planeta sunetelor

Marcel Ibrănescu

După jumătate de secol, în concertul de la Ateneul Român, din 26 aprilie 2007, s-au reauzit splendidele sonorități ale poemului simfonic *En Saga* de Jan Sibelius. Actualul ansamblu simfonic al instituției muzicale de elită, care este Filarmonica „George Enescu”, sub conducerea dirijorului finlandez Tauno Hannikainen. Compusă de Jan Sibelius în timpul iernii lui 1892 - perioada de tinerețe - are un pronunțat caracter nautic. Scrisă la comanda dirijorului Robert Janus, ea a fost revizuită după zece ani de către compozitorul, premiera formei definitive fiind loc la 2 noiembrie 1902, la Helsinki.

Spre deosebire de celelalte poeme simfonice, bazate pe epopeea finlandeză „Kalevala”, *En Saga*, se pare, nu are un program specific, ci o povestire aproape literară sau, mai bine spus, o poveste pentru care ascultătorul poate să găsească întotdeauna propriul libret. Sibelius afirma că ea reprezintă o stare a minții pe care a suferit-o datorită experienței ale angloasei. Într-adevăr, *En Saga* este o aventură într-un peisaj interior, pe care îl putem denumi o psihodramă, un gen îndepărtat venit din obiectivitatea melor lucrării ale compozitorului scandinav. Poemul simfonic face apel totodată, la valorile estetice precum narativul și misterul. Sibelius a insistat mereu asupra faptului că nu a avut nici o sursă literară. Epicul este prezent însă peste tot. Această percepție ar fi greu de negat, dacă ar fi să ne raportăm doar la primele note încredințate violoncelului sau la momentele expresive ale clarinetului ce cântă în finalul său. Credem că *En Saga* poate fi asociată în mod firesc cu poezia epico-legendară scandinavă, care are un caracter întunecat, fantastic, fiind tratată drapată. Fiecare pagină poartă pecetea epicii. Se remarcă culorile orchestrale extrane, de exemplu, în locul obișnuirilor timpanice se aude sunetul distinct al timpanului bas, combinat cu *tremolo*-ul violoncelului în divizii. O ceață se abate deasupra parcă deasupra oricărui lucru, o ceață străpunsă, la un moment dat, de sonoritățile unui flaut și de cele ale unei trompete. În aceste tenebre stă ascunsă o temă de mare importanță instrumentală. Discursul muzical se desprinde, orchestra făcând să răsunet sunetele cele mai acute. Mai apoi, violoncelul, acompaniat de timbrurile ciudate ale altor instrumente, începe să cânte în *ostinato* melodia unui dans păgân. Instrumentele parcă planează peste toate acestea. Ele hureie pur și simplu, prevestind o explozie a conglomeratului lor sonor beligerant, apoi, înaintea de culminația finală apare o plină lamentație a corzilor aproape mute, un gen care, odată auzit, nu se mai poate uita. Orchestra se strânge în sine și se lansează apoi într-un dans cu sunete metalice de ascuțituri răzătoare, într-o adevărată bătălie a gloriei și a răzmeriții. Se observă aici o întoarcere a spiritului lor măreț, niciodată uitate, când toți parcă simțeau eroi. Ascultând această muzică, o senzație de respingere a căilor banale ale vieții ne însoțește. Ea incită spre lansarea noastră în aventura descoperirii a vreunui urs polar disperat, bătălie pentru supraviețuire. Într-o zi, creștea, sfidând cu furie pacea, iar căderea acestor peregrinări plonjează într-o senzație de stafie. Un gong este folosit cu un efect deosebit, suprapunându-se peste corzile în *ritissimo*. Atmosfera momentului face ca sfârșitul să se îndepărteze ireversibil de stația inițială a poemului simfonic. Este întunecat și frigul *Stryxului*, cu o ultimă pălpâire a vieții, în cenușa focului care înflăcărase lumea arctică, în ritmurile unui dans războinic. O autentică interpretare a lucrării a fost oferită de dirijorul englez Brian Wright, renumit

pentru repertoriul său simfonic și vocal-sinfonic, pentru experiența sa de un deceniu ca dirijor al corului BBC Symphony. Deținător al unor prestigioase premii de dirijor (*Guido Cantelli* - Scala din Milano, *Rupert Foundation Competition* - Londra), Brian Wright a colaborat cu Royal Philharmonic Orchestra, London Symphony, BBC Symphony, Royal Scottish Symphony, Ulster Orchestra, City of Birmingham Symphony, Royal Liverpool Philharmonic, BBC Proms, Hallé. El a condus și orchestre din Europa, Asia și S.U.A. Dirijorul englez a făcut premiera unor lucrări de Lutoslawski și Penderecki, precum și prima audiere mondială a *Simfoniei a VII-a* de Robert Simpson. Există numeroase înregistrări de referință, realizate pentru casele de discuri EMI, Teldec, American Crystal și Spanish Regis Tro.

În concertul de la București, Brian Wright a demonstrat o concepție muzicală profundă, bazată pe o perfectă cunoaștere a partiturii, o gestică elegantă, clară, cu atacuri generoase, elastice. Utilizarea măiestrită a *poignet*-ului a dat o cursivitate deosebită sugestiei frazării. Impulsivitatea cu discreție a tempoului și gradarea eficientă a tensiunilor provin, la acest maestru al baghetei, dintr-o deosebită știință și cultură muzicală. Mimica facială sobră este utilizată rar de Brian Wright, pentru vitalizarea expresivității unor partide, doar în momentele cruciale. Podiumul de dirijor devine totodată un pupitru de comandă al dinamicii interioare a frazei, și nu doar cel al tactării. Pasul înapoi pe suprafața acestui adevărat ring sugera ansamblului orchestral o scădere subită de nuanță. Comunicarea cu ansamblul orchestral în întregul său, dar și cu anumite partide ori cu un solist anume este la acest dirijor aproape telepatică.

Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră în la major de Franz Liszt a fost interpretat de pianistul și profesorul francez Dominique Merlet,

un mare stilist și poet al pianului. Discipol al faimoasei Nadia Boulanger, distins cu premiul I la Conservatorul Superior din Paris și câștigător al Premiului internațional de la Geneva, pianistul a concertat pe toate marile scene ale lumii, alături de dirijori precum Charles Munch, Paul Paray, Sergiu Comissiona și Armin Jordan. Pianistul este invitat în juriile concursurilor internaționale de pian.

În continuarea desfășurării a *Concertului nr. 2* de Liszt, cele șase secțiuni înălțate au fost cântate de către Dominique Merlet în acel spirit liric al lucrării, din care nu lipsesc însă cascadele cromatice și arpeggiile amețitoare ale scriiturii pianistice de virtuozitate. Cu un mare rafinement, muzicianul a intrat în dialog cu violoncelul solo, în secțiunea *Allegro Moderato*, realizând acele transparente sonore pe care doar un maestru al pianului le poate atinge.

În finalul concertului de la Ateneul Român, a răsunat *Simfonia a VII-a în re minor, op. 70* de Antonin Dvorak, o lucrare compusă în 1885, pentru Societatea Filarmonică din Londra. Caracterul ei sever și pasionat (brahmsian), dezvăluie firea de luptător și bonomia compozitorului romantic ceh. Sub conducerea dirijorului Brian Wright, orchestra simfonică a Filarmonicii „George Enescu” a interpretat cu strălucire cele patru părți ale opusului (*Allegro maestoso, Poco Adagio, Scherzo-Vivace și Finale-Allegro*), dezvăluindu-le diversitatea expresivă, forța, ingeniozitatea armonică, reveria, capriciozitatea și subliniind totodată, într-o manieră profesionistă, toate tehnicile utilizate de compozitor (de la coral la *schermo*, de la dezvoltări de sonată la țesătura polifonică fină).

Merită un cuvânt de laudă toți membrii secretariatului muzical din prima instituție muzicală a țării, pentru constanta grijă în alegerea unui repertoriu interesant, variat, valoros dificil și încântător, oferit cu atâta generozitate unui public iubitor de frumos.

Poezii în capodopere

alese și traduse de grete tartler

Rolf Bossert (1952- 1986)

Timpuri de aur pentru fabulă

leu și șoarece
cufundați în discuții de specialitate:
ce-i mai lesne de ros?

frânghii zise șoarecele
gâturi zise leul

cum necum:
pe spânzurat
au reușit să-l coboare din pom

(faptă măreață:
mortul nu mai pute spre cer
ci aici lângă noi)

alina boboc

Nevoia de iluzii

Teatrul „Toma Caragiu“ din Ploiești a venit la București pe 12 martie 2007 pentru a prezenta publicului o premieră românească absolută, **La grande magia** de Eduardo de Filippo, în regia lui Gelu Colceag.

Acțiunea se petrece în trei locații: terasa unui hotel de pe malul mării, locuința lui Otto Marvuglia și locuința lui Calogero di Spelta. Decorul este adaptat după necesități, închipuind pe rând o terasă însorită, sărăcia casei celebrului iluzionist și opulența celei a lui di Spelta. Acesta din urmă este personajul care suferă transformări importante în structura ființei sale, cu consecințe exteriorizate. De fapt, el este un bogătaș gelos și posesiv, încât superba lui soție nu mai suportă și-l încornorează, fugind cu un amant de ocazie, exact în mijlocul unui spectacol de iluzionism susținut pe plajă. Întoarcerea soției ține în mod fantastic de deschiderea unei cutii care rămâne închisă până în final. Bietul încornorat refuză mâncarea, se autoclaustrează într-un șifonier, familia considerându-l nebun, pentru că începe să-i și spună fiecăruia ce gândește. Într-un

final, soția se întoarce și totul pare a se rezolva.

La nivel de joc actoricesc, Ioan Coman, în rolul încornoratului, are coerență și este persuasiv, folosindu-se de toate mijloacele de expresie pentru a impresiona. Doru Ana are umor și ironic, pe care și le dozează cu atenție; practic, el susține spectacolul și în momentele mai slabe ale acestuia. Tudor Smoleanu simulează bine handicapul și face credibil un rol de tată al unei fete bolnave. Se remarcă Mihai Calotă, care are capacitatea de a crea imaginea unui valet autentic, iar discursul în „imagini“ este de un comic savuros, generat doar de o anumită rostire. Fata bolnavă este Elena Popa, actriță extrem de talentată, care are inteligența de a compune un rol unic prin sensibilitatea abordării, prin atenția la nuanțe, prin feminitate și prin știința de a potența orice replică și de a sugera o metaforă. De pildă, calul care mănâncă grosolan și fără milă o floare (o violetă mică) poate fi o metaforă pentru timpul care o va înghiți curând, destin pe care ea și-l cunoaște și pe care și-l asumă cu demnitate. Felul în care își exprimă preferința pentru „violete mici“ în fața celui îndrăgostit de ea este cu totul tulburător. Este o actriță înăscută, care știe să simtă un rol, extrem de persuasivă și care polarizează atenția tuturor prin simpla ei prezență scenică.

Regia are momente de inabilitate față de text extrem de lung și destul de diluat alocuri, durata spectacolului întinzându-se mai mult de două ore, toate acestea forțând răbdarea spectatorului. Piesa nu are tensiune interioară, devenind un spectacol al arătării nu al trăirii, superficializându-se în loc să adâncească pe măsură ce înaintează și accentueze nevoia de iluzie a personajelor.

thalia

***

Distribuția: Doru Ana (*Otto Marvuglia*), Oxana Moravec (*Zaira*), Ioan Coman (*Calogero di Spelta*), Nadia Sălăgean (*Marta di Spelta*), Karl Bal (*Mariano*), Tudor Smoleanu (*Arturo*), Elena Popa (*Amelia*), Romulus Chiciuc (*Gervasio*), Ilie Gâlea / Marian Despina (*Comisaru*), Adrian Ancuța (*Roberto*), Mihai Calotă (*Gennarino*), Marian Despina / Paul Nicolescu (*Oreste*), Lucia Ștefănescu (*Matilda*), Iulian Radu Burlan (*Gregorio*), Theodora Stan (*Rosa*). În alte roluri: Lorena Ciubota, Alexandru Pandele, Raluca Zamfirescu, Claudiu Flores, Nelu Neagoe, Răzvan Băltărețu. Reclama și ilustrația muzicală: Gelu Colceag. Decorația: Ștefan Caragiu. Costume: Nina Brumuș. Mișcare scenică: Elena Mihaela Zamfirescu. Traducere: Horia Gârbea.

Indiscutabil, România este o țară a paradoxurilor. În timp ce politica a luat-o razna, populația este ambetată de atâtea dezbateri televizate și simte cum i se subțiază tot mai mult buzunarele, în lumea filmului e mare veselie. La București, festivalurile curg unul după altul. Mai întâi a fost Festivalul Internațional de Film Next, apoi a urmat Festivalul Internațional de Film B-EST, iar acum, concomitent, se desfășoară două festivaluri (în perioada 3-14 mai). Este vorba despre Festivalul Filmului București aflat la prima ediție și Festivalul Filmului European, ajuns la cea de-a XI-a ediție. În acest număr mă voi referi la Festivalul Filmului București (FFB). Această primă ediție (vor mai exista și continuări sau nu este decât o „comandă“ politică?) este organizată de Asociația Română de Film și Teatru, fondată de Cornelia Paloș și este sprijinită financiar de Primăria Capitalei, care a inclus-o în programul „Primăvara culturală bucureșteană“. Selecționerul festivalului, Rada Sesic, unul dintre selecționerii festivalurilor de film de la Sarajevo și

România, țara festivalurilor de film

irina budean

două coproduccii: „Satul șosetelor“, o coproducție româno-germană regizată de Ileana Stănculescu și Klaudia Begic (are participări la mai multe festivaluri internaționale de documentare, inclusiv cel de la Amsterdam) și „Salariul 110 euro“ de Stephane Lucon și Nora Agapi (România-Franța). „Satul șosetelor“ vorbește despre Visceri, un loc în care femeile fac șosete pentru Europa de Vest, la inițiativa unui german stabilit în satul transilvănean, iar „Salariul 110 euro“ pleacă de la o întâmplare din urmă cu doi ani, când directorul întreprinderii SUM din orașelul alsacian Schirmeck a declanșat un scandal în Franța, adresându-le unor angajați ai săi (9 dintr-un total de 38) propunerea de reîncastrare în România pentru un salariu brut de 110 euro. În film, una dintre persoanele concediate din Franța vine în România, alături de soțul său și un grup de sindicaliști, pentru a se lămurii ce înseamnă, de fapt, această propunere și pentru a înțelege cum se poate trăi cu un salariu net de 85 de euro. O propunere absurdă devine astfel motorul unui schimb de experiență în ceea ce privește traiul de zi cu zi între o familie de francezi și una de români. Celelalte documentare din program sunt „Forgotten“ de Agnieszka Lukasiak (Suedia), „Voices of Bam“ de Aliona van der Horts și Maasja Ooms (Olanda), „Prirechnyy - The Town That No Longer Exists“ de Tone Grottdjord (Norvegia), „Svyato“ de Viktor Kossakovski (Rusia), „Chicken Elections“ de Goran Radovanovic (Serbia), „Totally Personal“ de Nedžad Begovic (Bosnia Herțegovina-Austria), „Wild, Wild Beach“ Alexander

Rastorguev, Vitaly Mansky și Susar Baranzhieva (Rusia) și „The Monastery, The Vig and The Nun“ de Pernille Rose Gronk (Danemarca). Premiile sunt în valoare de 1.000 de euro pentru cel mai bun scurtmetraj și respectiv 1.500 de euro pentru cel mai bun documentar. BFF are și o competiție de lungmetraje, secțiunea CineMareaNeag dedicată filmelor realizate în România, Bulgaria, Turcia, Armenia, Gruzia, Ucraina, Rusia și Republica Moldova, și secțiunea necompetitivă Europa, cu producții nominalizate la Premiile Academiei Europene de Film. Festivalul s-a deschis oficial la CinemaPRO, cu „Das Leben mit Anderen“/„Viața celorlalți“, câștigătorul anul acesta al Oscarului pentru cel mai bun film străin. Acest film a fost prezentat și la Festivalul Filmului European, organizat de Reprezentanta Comisiei Europene și Institutul Cultural Român. Giorgio Ficarelli, din partea Reprezentanței, a dorit inițial să deschidă evenimentul cu „Viața celorlalți“, dar când a văzut că acest titlu este anunțat în deschidere și de BFF, au ales alt titlu (lungmetrajul Sergio Rubini *La terra*). BFF se deschide, în principal, la Sala Eforie Cinematice, iar premiile vor fi decernate pe 13 mai, la CinemaPRO. Nu se poate spune zilele acestea bucureștenii se plictisesc. Într-un președinte suspendat și o avalanșă de festivaluri, „poporul“ din urbea noastră are să facă!

cinema

Rotterdam, a ales în competiție șapte scurtmetraje și zece documentare. Dintre aceste pelicule amintim „Le Petit Mort“ de Damir Cucic (Croatia), „The Flag“ de Koken Ergun (Turcia), „Sporwege“ de Jacco Groen (Olanda), „Sniffer“ de Bobbie Peers (Norvegia), „Contact“ de Hanro Smitsman (Olanda) și „Curfew Hour“ de Levan Adamia (Gruzia). România este reprezentată de scurtmetrajul „Iubire de-o noapte“, în regia lui Florin Kevorkian, avându-i în distribuție pe tinerii și talentații actori Andi Vasluiianu și Ana Ularu. De asemenea, mai sunt incluse și

Jean Dierickx a clasificat presa engleză în două categorii: publicații *serioase* și *populare*. *Quality paper* înseamnă, în viziunea autorului citat, un ziar serios, într-un număr restrâns de cititori, pentru o cititorie mică. Desigur că orice clasificare este aplicabilă și restrictivă, dar nu o putem evita pentru că, în primul rând, clasificările au intrat în conștiința noastră existențială, iar, în al doilea rând, pentru că, ignorând orice conotație politică, ne aflăm în funcție de tipul nostru de lectură, iar ea joacă aici un rol important.

Pentru a clasa un cotidian într-una sau alta din cele două categorii amintite, este suficient să ne gândim în considerare fizionomia, imaginea pe care o prezintă și care corespunde unui sistem complex de valori pe care ziarul consideră că le reprezintă în comun cu publicul său cititor. Procedeu cel mai simplu pe care îl face fiecare dintre noi, cel mai adesea într-un peisaj publicistic străin, este examenul comparativ al manșetelor cotidianelor

Pe când ziare de elită

mariana ploaie-hanganu

și contrar la ceea ce se întâmplă deseori, egalizarea nu s-a produs în ceea ce era mai rău. Ziarele londoneze, dimpotrivă, lansându-se într-o cursă furioasă contra cititorilor, continuă să se diferențieze în funcție de aceștia.

Care este situația la noi?

Dacă ne referim doar la cotidiene, cum am făcut-o până acum, cred că putem aplica regula de a reuși să lansezi și să menții un ziar, regulă enunțată de Émile Zola. Scriitorul francez spunea în 1956 că există două mijloace de a reuși în presă: sau să renunți la orice decență, inventând în fiecare zi un nou scandal, sau să fii foarte riguros și, adoptând un aer grav și solemn, să publici lungi articole plictisitoare, copleșind cititorii, făcându-i să se simtă sub nivelul auditorului scontat. Într-o societate ostentativ divizată în dreapta și stânga, cum este societatea noastră, cititorul se va situa pe eschierul politic și se va simți mai atașat, chiar dacă nu citește întotdeauna, de presa familiei sale ideologice. Ziarul onorabil este ziarul în care se discută o opinie, iar articolul care dă orientare este articolul de fond. Ca și rudele noastre bogate, francezii, noi, românii avem și noi un gust înăscut pentru presa în care „se foarfecă”, adică se discută, punând laolaltă ipoteze bune și rele, concluzii reale și imaginare.

Trecând prin acuta criză a presei limbajului de lemn de dinainte de '89, cotidienele de azi par a reinventa presa populară, adică presa cu cea mai mare priză la cititori. Mai întâi a fost nevoie de o veritabilă revoluție grafică după monotonia alb-negru, uneori punctată cu roșu, a ziarelor din perioada comunistă, prin culoare, imagini - deci prin tipografie, dar și prin topografie (locul articolului este determinat de importanța lui sau de importanța pe care editorul i-o acordă), prin senzorial, degajare, prin încurajarea reflecției etc. S-a prefigurată astfel un limbaj grafic, o scriere scripto-vizuală a presei. Aceste ziare, cel puțin pe prima pagină, sunt ca niște ferestre deschise spre spectrul din societatea noastră sau spre cel din afara granițelor țării; uneori par simple placarde în care poți citi afișe politice. Pentru informarea

rapidă și sumară, astfel de ziare sunt de folos. Dar, oare, să fie suficient?! A încerca să îmbini în același cotidian conținutul riguros informativ și ilustrația frivolă nu este o soluție cum au demonstrat-o eșecul câtorva ziare de la noi, dar și din alte părți (v. *Petit Bleu*.)

Din Belgia sau *Excelsior* din Franța.

Audio-vizualul face parte astăzi din cultură, este chiar un mijloc de informare privilegiat, generațiile tinere au crescut cu el. Oricare dintre ei poate afirma ca **Thoveron (1984)**: „poți să te simți membru de elită și să nu-ți fie rușine să citești un ziar popular”. Această evoluție a presei este cea caracteristică unei ere în care, așa cum s-a spus de către același **Thoveron**, lumea este un teatru, informație, spectacol, iar presa punerea lui în scenă. Mass-media din zilele noastre are ca suverane trei cuvinte: *opinie*, *informație*, *divertisment*. Necesitatea de divertisment este tot atât de imperioasă, ca și cea de informație, și nu de puține ori merg mână-n mână. Și elitele simt nevoia să se distreze. Desigur, necesitățile de acest fel nu trebuie să transforme presa în publicații ludice. Ziarele de elită vor rezista cu greu în fața acestei creșteri a spectacularului. Ziarul francez *Libération* ni se pare modelul cel mai reușit, încercând să răspundă atât nevoilor de informare, cât și celor de amuzament.

Poate mai adecvată vremurilor contemporane este nu clasificarea lui **Dierickx**, enunțată la început, ci împărțirea cotidianelor în *serioase* și *frivole* și este bine că aproape toate publicațiile de informații au renunțat la imaginile frivole care, în mintea unor editori, le-ar fi adus mai mulți cititori sau... mai mulți privitori.

Oricât am încerca să clasificăm, să diferențiem să analizăm repartiția publicațiilor, situația este mult mai complexă și scapă oricărei eșalonări lineare. Și totuși, pe când un ziar românesc de elită de tipul *Le Monde* sau *The Guardian*?

conexiunea semnelor

stente: este suficient, în acest sens, o singură încercătură de ochi pe taraba unui vânzător de reviste pentru a distinge o publicație pentru elite - general, în format de carte sau de revistă - de o publicație informativă comună, în general un tabloid. Analiza conținutului cotidianelor respective confirmă de regulă ceea ce ochiul a clasificat.

Pentru că orice ziar deschide un dialog cu cititorul său, publicațiile se pot diferenția prin comparația cititorilor (presa de calitate posedă un nivel de calitate, chiar dacă audiența reală nu răspunde întotdeauna audienței vizate). Dacă poziția *quality / popular* este evidentă la Londra, nu se regăsește peste tot cu aceeași claritate. În marea parte a exemplului, ziarele se clasifică în ziare de *opinie* și ziare de *opinie*. La începutul secolului al XX-lea, la Paris, exista încă diferența între ziarele de elită, *Le Temps*, *Le Figaro*, *Le Journal des Débats* și ziarele populare de mare circulație, *Le Petit Journal*, *Le Petit Parisien*, *Le Matin*. Primele aveau un preț de vânzare mai ridicat decât al doilea, erau imprimate pe o hârtie mai bună; erau, cum se spune, ziare de lux. După Primul, dar mai ales după al doilea Război Mondial, ziarele populare - după o criză care a determinat scăderea tirajelor - tind să se egalizeze între ele

Corina bura

Zilele trecute, unul dintre maeștrii care au avut bunăvoința să mă inițieze de-a lungul timpului în tainele compoziției mi-am relata conținutul unei convorbiri pe care a avut-o recent cu unul dintre colegii de generație care a avut înscris în destin 40 de ani de creație în capitala Franței. Acesta din urmă constata cu o oarecare îngrijorare dezastrul generațiilor mai tinere față de valorile artistice (Debussy, Ravel chiar!), preferând o muzică, în viziunea unora facilă, mai apropiată de divertisment. Nu se poate nega faptul că gramele alcătuite din lucrări de mare popularitate sau coloane sonore ale unor filme joacă rolul „pilulei” miraculoase împotriva stresului cotidian.

Dirijorul Harion Ionescu-Galați oferă marea cadouri, cu oșurii atenți selectate, cum cel din cadrul Festivalului Internațional Chitară, unde, alături de idiomurile cu succes purtat ale alcătuirilor hispanice, a propus și forma *doza pentru orchestra de jazz* dirijând marelui Șostakoviici. Toate aceste

Portret

imagini fugare reveneau în memorie în timp ce la Aula Muzeei „George Enescu” - Palatul Cantacuzino, se desfășura concertul aniversar dedicat compozitorului Vasile Timiș, care împlinea peste câteva zile frumoasa vârstă de 85 de ani. Președintele UCMR, muzicologul dr. Octavian Lazăr Cosma, a evocat în câteva cuvinte, pline de căldură însă, această viață dedicată în întregime sublimelor arte care este muzica, a acestui intelectual rafinat și distins care rezonază în fața sunetului cu fiecare fibră a trupului său. Portretul componistic s-a desfășurat pe un traseu biografic ale cărui începuturi, influențate de limpezimea franceză, au fost intonate cu delicatețe de A. Campane și R. Ouatu: **Sonata pentru vioară și pian**, scrisă în 1957. Producțiile live au continuat cu **Două dansuri din Banat: Iedera și Dumba** (1965), interpretate cu aplomb de o formație instrumentală a liceului „D. Lipatti” condusă de prof. Nicolae Racu și cu o lucrare, am spune „de ultimă oră”, dedicată trio-ului „Mozaic”, alcătuită din 3 mișcări, în care apar colaje, suprafețe cu aspecte cadentiale și, în sfârșit, acea atmosferă de „foire”. Înregistrările pe bandă magnetică au immortalizat o foarte interesantă **Simfonie N** (pretextul fiind găsit în lirica eminesciană, „natură” cu care nu identificăm prea multe elemente ale Poetului

Nepereche). Compoziția degajă o atmosferă expresionistă, apăsătoare, înfricoșătoare chiar, mai ales spre sfârșitul celei de a treia mișcări, **Pădurea**, cu o scriere mozaicată, presărată cu clustere, percuție abundentă, într-o dezvoltare evocatoare de gulag. Ultima parte, **Muntele**, prin sonorități modale, unele pastorale, în contrast cu momente dominate de politonalitate, are o tentă cvasi recapitulativă.

Opera lui Vasile Timiș este vastă; indiferent de genul abordat, ceea ce caracterizează gândirea sa este un extraordinar simț al proporțiilor și al dozării contrastelor. În același timp, V. Timiș

muzică

stăpânește cu grație, ușurință și profundă înțelegere toate tipurile de scriitură aparținătoare diverselor stiluri, de la clasic la contemporan. Asemenea remarcabililor săi antecesorii, nu numai din România, V. Timiș nu rămâne indiferent la acel *entertaining music* de calitate, mărturie stând mai neobișnuitele **Trei valsuri**, **Ciclul I cor și pian** (**De-aș avea...**, **Lacul**, **O, rămâi...**) pe versuri eminesciene.

Seara s-a încheiat cu excelenta performanță a pianistelor Verona și Adriana Maier care s-au desfășurat pe dificila **Suită pentru pian la 4 mâini**. Un public cald s-a lăsat sedus de aceste embleme sonore în genuri și forme pe care autorul știe că le stăpânește cu multă subtilitate și care, după mulți ani, își poate privi cu mândrie remarcabila operă.

Tocmai de aceea

ion beldeanu

Avem în momentul de față suficiente publicații de literatură, dacă nu chiar prea multe. Mai fiecă așezare gomoasă, și nu doar cele de factură urbană, își etalează asemenea „însemne” ale ambiției. Și nu numai. Nu apelez însă la elementele concrete, pentru că datele de referință se modifică mereu. Altfel zis, nu trece multă vreme și află de o altă apariție de această factură.

Partea mai puțin vizată rămâne, totuși, reușita sau importanța respectivelor tentative. Nu întâmplător am făcut referirile în cauză. Mai exact, ele sunt prilejuate de o anchetă („Recunoașterea valorii”) propusă de „Revista Nouă” de la Câmpina. (Nu trebuie să ne mire zona în care se produce inițiativa respectivă, important rămâne desigur modul în care e realizată și finalizată intenția menționată.)

Între semnături reține atenția Virgil Diaconu, directorul periodicului „Cafeneaua literară” din Pitești, care aduce în discuție două modalități de abordare a realității literare: critica autistă, considerată de el devalorizatoare, și cea holografică, definită drept opusul acesteia, adică favorabilă, din punct de vedere valoric. Și cel mai edificator exemplu devine cel privitor la Eminescu. Inși avizi de popularitate și nu numai l-au etichetat pe marele poet, cum se știe, drept cel care ar fi întârziat evoluția poeziei românești „cu cel puțin cincizeci de ani”, minându-l, nici mai mult, nici mai puțin decât „idiotul național”. Orice alt comentariu (deși mereu rămân necesare puneri drastice la punct) ar fi de prisos.

Iată cât de rapid se pot răsturna judecățile de valoare! În felul acesta se explică exigențele ce se

produc în prezent atunci când vine vorba de evoluția textului literar. Poezia fără anvergură, privită cu lentile deformate, apare dintr-o dată altceva ori altcum decât este. Eliberată de presiunea politicului, consideră Virgil Diaconu, critica de serviciu se exaltă inutil promovând asemenea certificate de calitate, când în fapt avem de-a face cu ceea ce el numește a fi *poezie a vorbelor goale*.

Dar cine contribuie la această evidentă confuzie? Fără îndoială că propulsarea literaturii minore se realizează în mare măsură prin edituri mai mult sau mai puțin importante. Din nu puținele exemple pe care le depistează Virgil Diaconu nu scapă nici „Cartea Românească”, ceea ce aproape că nu mai miră. Așa se face că promovarea și propulsarea versurilor modeste sau chiar proaste implică un amestec de influențe și tentații în care nimeresc nu întâmplător, nu de puține ori, critici avizați, dar tentați, dacă nu de altceva, măcar de escapade amoroase. Și totul rămâne cum era...

Ei bine, falsele competiții cu rezultate de dinainte cunoscute au darul de a-i crea autorului mediocru imaginea unui poet de valoare, când adevărul este cu totul altul. În acest fel, așa cum amendează Virgil Diaconu, amicii în cauză se lasă duși spre „locul unde e umed și cald”. Nu insist, se știe despre ce e vorba, deși expresia nu-i prea ingenioasă, numai că pretinsa Lolita devine o *nouă specie* de autoare gata să răstoarne ierarhiile cunoscute și să transforme mediocritatea într-un reper de prim ordin. „Cu un asemenea credit acordat imaginii, adaugă observatorul amintit, nici nu mai știu dacă avem în față un autor autentic sau o hologramă de autor autentic; mai exact, o poezie de valoare ori o poezie de substituție a acesteia”

Nu-i de mirare că atât critica autistă, cât și cea holografică duc la urma urmei spre dezorientarea cititorului sincer, în sensul că atitudinile determinate n-au cum fi altfel decât false sau răstălmăcite. Pentru că *una urâște*, iar *alta înfrumusețează* creionând reacții anormale. Și, din păcate, noi nu devenim

decât victimele acestui mod greșit de înțelegere produsului artistic. La urma urmei, cam aceea reprezintă deocamdată iluzia (iluziile) în care mișcăm.

De unde opinia sau impresia persistenței confuziei în ceea ce privește noțiunea de valoare. Pentru că valoarea nu-i dependentă doar de rezultate pe care o oferă discursul artistic. Ea suportă mutații, modificări în funcție de felul în care e receptată.

Și, vorbind despre toate acestea, revenim unde am plecat: cum detașăm calitatea de făcută există o modalitate care evidențiază zona luminoasă de iluzia acesteia?

Radu Voinescu, abordând acest aspect de comentarii se ferece, spune clar cam cum se pot lucra lucrurile: „Dacă autorul e din tabăra noastră sau de-a face cu vreo partidă importantă dintre cele care-și dispută supremația mediatică și de autoritate atunci desigur că volumul este excepțional indiferent cât ar fi de inept”.

Drept urmare, semnatarul în cauză va fi inclus în manuale, va fi tradus sau desemnat să reprezinte literatura contemporană dincolo de București, adică la Paris, la Londra, München etc. Și nu e firesc să fim de acord cu opiniile lui Radu Voinescu potrivit cărora cărți neizbutite, ca să nu zicem de proastă condiție, editate de Polirom sau de Humanitas, pildă (edituri despre care aproape că nu se pot vorbi/scrie decât elogios), să fie propulsate spre vânzare și chiar să se vândă spre dezamăgirea (păcălirea) cititorilor? În aceste condiții „redutabili” critici suportă vreo consecință? Nicidecum! Ei și-au făcut, nu-i așa, „datoria”.

Și se mai spune încă ceva demn de a fi reținut. Semnatarul (Radu Voinescu) precizează că majoritatea succeselor despre care aminteste revizorilor; și asta pentru că ne este dat să auzim stânga și în dreapta că cei care ar trebui aduși în discuție n-au cum să fie, ba chiar este firesc să fie, *de tinerii*. Motiv pentru care scriitorii cu statut clasicizat sunt împinși în lături spre a face *băieșilor descurcări*.

Tocmai de aceea domnia sa își încheie intervenția (de la „Revista Nouă”) apelând la exemplul ce spune totul. Dacă după ce v-a apărut carte sesizați că amical cutare, până mai ieri de la toată stima, vă ocolește, puteți fi siguri: „Ca dumneavoastră are valoare!”

reacții

CONTESTAȚIE

Domnule ministru Adrian IORGULESCU,

În calitatea dumneavoastră de ordonator principal de credite al instituției, Ministerul Culturii și Cultelor, care a organizat concursul pentru ocuparea postului de director general al Bibliotecii Naționale a României, vă adresez contestația față de rezultatele acestui Concurs, rezultate publicate pe portalul oficial al ministerului în data de 24 aprilie 2007. Acest demers are ca temei Legile nr. 188 din 1999, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 7 din 2004 și Legea nr. 571 din 2004. În plus, în Regulamentul de organizare a concursului pentru ocuparea postului de director general al Bibliotecii Naționale a României, Art. 3, alin. 4 se stipulează că „Rezultatul concursului poate fi contestat de cei interesați, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2005 privind managementul instituțiilor publice de cultură, cu modificările și completările ulterioare.” Nu este astfel în acest Regulament limitată calitatea celor care pot contesta concursul la care ne referim. Cum nici Ordonanța 26/2005, care este invocată aici, aprobată prin Legea 114 din 2006, rămasă neprecizată în textul acestui Regulament, nu conține mențiuni referitoare la calitatea celor care decid să conteste un astfel de concurs, Art. 5, alin. 4, ca funcționar public al Ministerului Culturii și Cultelor contestă rezultatele acestui concurs, organizat de însăși instituția în care lucrez și în care sunt obligat prin lege să veghez la respectarea acesteia. Concursul la care fac referință a fost viciat ca procedură și desfășurare, cum voi argumenta mai jos ca temeiuri ale sesizării și, totodată, contestației de față.

Temeiuri ale Contestației

1. Regulamentul acestui Concurs nu conține nici o prevedere referitoare la constituirea Comisiei

Concursul pentru evaluarea candidaților și a proiectelor de management în vederea ocupării postului de director general al Bibliotecii Naționale a României

marius marian șole

pentru soluționarea contestațiilor, asta cu atât mai grav cu cât realitatea a făcut să existe o situație concretă, în care unul dintre candidați, Dumitru Bălăeț, a contestat eliminarea sa din Concurs, prin Contestația înregistrată cu nr. 2139 din 29.03.2007, la o zi după respectiva eliminare. Lipsa acestor prevederi din Regulament au favorizat constituirea unei Comisii pentru soluționarea contestațiilor, numită chiar prin Ordinul de ministru nr. 2181 din 28.03.2007, în care au fost numite persoane aflate în relații contractuale sau de serviciu cu ministerul, Demeter Andras Istvan, însuși directorul general căruia i se subordonează Biblioteca Națională a României, Dan Mihai Matei, director al Institutului de Memorie Culturală, subordonat, la fel, MCC, și Ani Hurduc, consilier juridic al ministerului, lucru interzis de Art. 4, alin. 3, din Ordonanța 26 din 2005, aprobată de Legea 114 din 2006. Dacă membriilor Comisiei de evaluare li se interzice să fie numiți dintre cei care se află în relații contractuale sau de serviciu cu ministerul, cu atât mai mult este valabil acest lucru și pentru Comisia pentru soluționarea contestațiilor. Această Comisie face parte integrantă din procedura concursului. Pe cale de consecință, componența ei trebuie să se supună, la fel, Ordonanței mai sus invocate, în baza căreia s-a organizat acest Concurs. Este ilegală neincluzarea în Regulament a unei prevederi referitoare la procedura de soluționare a contestațiilor, mai cu seamă că Ordonanța 26 specifică foarte clar posibilitatea contestației ca parte de soluționare a rezultatelor unui concurs, atunci când este cazul.

Mai mult, Comisia pentru soluționarea contestațiilor a soluționat negativ contestația domnului

Dumitru Bălăeț, chiar înainte de a fi făcute publice rezultatele acestui concurs, așa cum reiese din înregistrarea anunțului oficial și din documentele MCC, apoi din postul pe site-ul Ministerului Culturii și Cultelor deși Art. 5, alin. 4 din Ordonanța nr. 26, aprobată de Legea 114 din 2006, prevede și de această dată foarte clar: „Contestațiile se depun în termen maximum 3 zile lucrătoare de la data aducerii cunoștința publică a rezultatului concursului și soluționează de către ordonatorul principal de credite în termen de maximum două zile de la data înregistrării contestațiilor.” Să admitem că „ordonatorul principal de credite” poate fi și conducătorul instituției, adică dumneavoastră, dar și instituția MCC. Și într-un caz, și în celălalt, există un text de lege prin care puteți delega respectiva atribuție de soluționare a contestațiilor, în speța la care fac referire. Dar această Comisie de soluționare a contestațiilor nu se poate substitui procedurii de concurs, adică Ordonanței nr. 26 din 14 iulie 2005 aprobată de Legea 114 din 2006. Dacă domnule Dumitru Bălăeț a depus înainte de termen de contestație, imediat după etapa I a Concursului, asta înseamnă că legea în baza căreia s-a făcut acest concurs nu mai trebuia respectată de către Ministerul Culturii și Cultelor, ca instituție publică. În consecință, soluționarea acestei Contestații trebuia să se facă conform legii, adică aceasta nu putea fi soluționată anterior comunicării oficiale a rezultatelor.

ui Concurs, lucru întâmplat alaltăieri, 2007. Răspunsul trebuia dat așa cum prevede și nu o dată cu publicarea rezultatelor, chiar te de epuizarea termenului de depunere a stațiilor din Concurs, indiferent de etapa în s-a respins un candidat. Cel mult, în anunțul c din 24.04.2007, dar și în cel adresat staturului, trebuia specificat faptul că această stație a fost depusă înainte de perioada izată prin lege acestor contestații. Și în nici un soluționarea nu poate fi anterioară încheierii ursului. Textul legii vorbește de soluționare în imum două zile de la data înregistrării stațiilor“. Asta nu înseamnă că o înregistrare nu este în termenul legal produce obligatoriu pectarea legii de către instituția care orgază concursul, nerespectând etapele precizate lege și prin Regulamentul aprobat de MCC, bând procedura de concurs mai înainte zată. Chiar și așa, aceste „două zile“ nu au fost etate, pentru că respectiva Contestație, istrată în 29 martie 2007, nr. 2139/Registratura terului, respectiv nr. 908/Direcția Generală e Contemporană, Diversitate Culturală, a e soluționarea abia în 04.04.2007, dovadă fiind Procesul verbal al Comisiei de soluționare. Din viciu de procedură.

. Conform Ordinului de ministru nr. 2181/ 2007, concursul „se va încheia în data de 2007, iar etapa a III-a - interviul - se va șa în data de 16.04.2007. Conform aceluiași a, etapa a III-a constituie ultima etapă a rsului. Mai mult, în anunțul oficial, publicat în prilie 2007 pe site-ul MCC, se precizează că e etapele concursului s-au derulat în perioada artie - 16 aprilie 2007“, în conformitate cu ul ministrului Culturii și Cultelor nr. 2181, Art. în conformitate cu Ordinul nr. 2080 din 2007 din 14.02.2007, ordin care aprobă Regu- ntul acestui concurs, cap. II din Regulament, t **Desfășurarea concursului**, unde etapa a este consacrată a fi și ultima etapă.

a concluzie, dacă acest concurs s-a terminat în prilie a.c. și rezultatele sale au fost făcute e abia în 24 aprilie 2007, rezultă fără nici un a, indiferent de ramura matematicii în care izatorului concursului, Ministerul Culturii și lor, a calculat termenul „de maximum 5 zile oare de la data desfășurării acestuia“ că s-a at astfel și Art. 5, alin. 3 din Ordonanța 05, cea care este invocată de însuși minister, antă aprobată prin Legea 114 din 2006, în care zarea nu poate fi eludată. Data 24 aprilie 2007 zintă încălcarea legii în baza căreia a fost izat acest concurs. Ministerul Culturii și lor îi rămâne ca posibilitate de a scăpa de tă prevedere simplă să demonstreze juridic că ucrat cel puțin într-una dintre zilele lucrătoare 8, 19, 20 sau 23 aprilie. Această situație nd să fie argumentată de către chiar Guvernul iniei, pe care, cu onor, îl reprezentăm. Firește, și varianta în care ziua de 24 aprilie 2007, în MCC a făcut public rezultatul acestui concurs a ocuparea postului de director general al eceii Naționale a României, să fie declarată tiv ca fiind zi nelucrătoare pe teritoriul iniei, dar pentru această reușită ar trebui și ul scris al tuturor celor care s-au prezentat la iu în 24 aprilie 2007.

omnule ministru, consilierul Gabriela Ciofîngă dresat și dumneavoastră, și conducătorului ic superior, domnul Demeter Andras Istvan, i avertizări despre desfășurarea în afara legii a i concurs pentru postul de director general al eceii Naționale a României, cerând să fie ă din economia acestui așa-zis concurs, având legal pentru această atitudine. Aceste nente sunt: nota adresată domnului ministru a Iorgulescu, înregistrată cu nr. 02.04.2007/A.I.; 902/02.04.2007/ DGCCDC; 02.04.2007/ Registratură; nota explicativă strată cu nr. 943/4.04.2007/ DGCCDC; 2269/ 2007/ Registratură; în data de 5 aprilie, ierul Gabriela Ciofîngă a depus aceeași notă tată (lucrarea rămăsese cu omisiuni de redactare, litere lipsă, pasaje care se repetau ind scrisă în acele momente de tortură psihică, a ea nu le-a făcut în totalitate față). Varianta ată a fost înregistrată cu Nr. 946 în 5 aprilie DGCCDC și 1349/05.04.2007 la Cabinetul eavoastră.

3. Documentul care consfințește rezultatele etapei I a Concursului, semnat de către membrii Secretariatului tehnic, conține pe doamna Viorica Rusu, drept pentru care aceasta și semnează. Sus-numita nu era în drept să participe la această etapă, nefiind numită prin Ordin de ministru pentru acest lucru. Ordinul nr. 2181 din 28.03.2007 numește explicit în acest sens pe Geta Lepădatu, pe Demeter Andras Istvan, pe Gabriela Magdalena Ciofîngă, pe Lucian Virgil Buțiu, pe Diana Fulop și, fără nominalizare (!), „doi reprezentanți ai Direcției Relații Internaționale, desemnați de către director“ (Bela Krizbai).

În schimb, doamna consilier Viorica Rusu este numită prin același Ordin în secretariatul Comisiei de soluționare a contestațiilor, ca reprezentant al Direcției Managementul Resurselor Umane, Servicii Deconcentrate, Parteneriate Teritoriale, lucru pe care îl confirmă și dumneaei prin semnarea procesului verbal de soluționare negativă a contestației domnului Dumitru Bălăeț, unul dintre cei trei candidați. În acest fel, doamna Viorica Rusu a acceptat să asigure, în afara cadrului legal de organizare și desfășurare a Concursului, ambele secretariate! Avem de a face cu substituie de persoane!

4. Din declarația consilierului Gabriela Ciofîngă, vă rezultă faptul că domnul Victor Bădoiu, șeful biroului de specialitate, între timp plecat din minister, a fost cel care a desigilat plicurile care conțineau proiectele de management ale candidaților, în cadrul celei de a doua etape. Domnia sa a fost și cel care l-a înlocuit, în afara cadrului legal, pe domnul director general Demeter Andras Istvan. Deși semnătura aparține acestuia, Victor Bădoiu este cel care a fost prezent în cea etapă a Concursului, semnătura domnului director general fiind făcută pe exemplarul în alb, unde apoi au semnat consilierii Gabriela Ciofîngă și Viorica Rusu, cea din urmă semnând, de asemenea, în afara legii, pe un document față de care nu avea nici o competență legală și care reprezenta dovada materială a desfășurării unei etape din Concurs. Și în cazul fostului șef de birou Victor Bădoiu avea de a face, la fel, cu substituie de persoană.

5. Domnul director general Demeter Andras Istvan face parte și din secretariatul Comisiei de concurs pentru evaluarea candidaților și a proiectelor de management, și din Comisia de soluționare a contestațiilor. Ca membru al Secretariatului Comisiei de concurs are, prin Regulamentul aprobat de Ordinul 2080 din 14.02.2007, o serie de atribuții care contribuie la desfășurarea în cadrul legal al Concursului. Rezultatul se stabilește de către Comisia de evaluare și prin activitatea și deciziile care se iau la nivelul acestui secretariat. În acest fel, domnia sa nu mai putea să fie și membru al Comisiei pentru soluționarea contestațiilor, fiind în incompatibilitate. Ar fi trebuit să dea curs unor contestații care îi vizau activitatea din secretariatul Comisiei de evaluare.

6. Domnule ministru Adrian Iorgulescu, nu ați luat în calcul nimic din toate aceste documente de serviciu, repartizându-le, fără să le citați, în cea mai preferabilă variantă, tot domnului Demeter. Pe colega mea nu a primit-o nimeni dintre conducătorii instituției în audiență, acest lucru îl știu prea bine, fiind nevoit să o însoțesc când a intenționat acest lucru. Mai mult, și după această zi s-a creat asupra ei o presiune de tip sovietic, în urma căreia a ajuns în după-amiaza zilei de 5 aprilie 2007 la Spitalul Clinic de Urgență București, unde a necesitat internare, în urma simptomelor cardiovasculare provocate de stres intens, după cum se menționează în documentul de spital. După internare și analize, consilierul Gabriela Ciofîngă a trebuit să intre în concediu medical. La întoarcerea în minister, abia în data de 23 aprilie a.c., au fost reluate „întrebările“ despre „refuzul sarcinilor de serviciu“, nota nr. 1191 din 25 aprilie 2007/DGCCDC, semnată tot Demeter Andras Istvan. O culme a liberalismului PNL și UDMR din administrația centrală a statului de drept numit România ar fi ca tot ea să suporte sancțiuni disciplinare din partea Ministerului Culturii și Cultelor, pentru a se încerca astfel acoperirea ilegalităților pe care vi le-a semnalat, cerându-vă doar să o scoateți din economia lor, adică să nu fie ea aceea care participă la acest Concurs, ca membru al secretariatului tehnic, semnând pentru acest lucru.

Domnule ministru, tot ca temeuri legale ale contestației acestui concurs, prin care contest

rezultatul, desfășurarea și procedura concursului pentru evaluarea candidaților și a proiectelor de management în vederea ocupării postului de director general al Bibliotecii Naționale a României, vă transmit mai jos notele, cererile și sesizările kolegi mele, care au făcut obiectul acestui conflict, documente cărora dumneavoastră nu le-ați dat curs până în momentul de față, deși Concursul era în desfășurare, amânarea acestora neavând rațiuni care să fie în cadru legal, dar și corespondența dintre domnul director general Demeter Andras Istvan și consilierul Gabriela Ciofîngă: urmează șase documente de serviciu care sprijină juridic temeiurile contestației.

Domnule ministru, prin această contestație cer anularea Concursului pentru evaluarea candidaților și a proiectelor de management în vederea ocupării postului de director al Bibliotecii Naționale a României și organizarea legală a lui. În funcție de măsurile pe care le veți lua de acum încolo, ne asumăm chemarea în instanță a Ministerului Culturii și Cultelor pentru maniera de a-și trata funcționarii publici, până când aceștia ajung într-un spital clinic de urgență, fiind internați din cauza tratamentului la care sunt supuși în instituție. Toate acestea se întâmplă în anul de grație 2007, an în care România a devenit stat european! Aceeași instanță va fi solicitată printr-o acțiune personală în justiție sau prin intervenția unei organizații, al cărui nume îl voi anunța ulterior, să dispună în urma încălcărilor repetate ale reglementărilor care vizează achizițiile publice, câteva dintre cele făcute în Ministerul Culturii și Cultelor în mandatul dumneavoastră fiind ilegale, fiecare document care le justifică existența juridică demonstrând acest lucru. Această situație se întâlnește continuu aici cel puțin din cauza faptului că aceia care vă reprezintă și care au aceste atribuții nu știu legile sau nu vor să le respecte din motive oneroase față de banul public și față de atribuirea acestuia. În loc să lupte cu mine pentru ca eu să nu mai fac publice lucrurile de interes public din

reacții

Ministerul Culturii și Cultelor, ar trebui să învețe carte, mai ales dacă respectivele domenii intră în specializarea lor, în virtutea căreia sunt salariați de către minister.

Domnule Adrian Iorgulescu, puteți și interpretați acest gest și ca solidarizare față de cineva care avertizează despre încălcarea cadrului legal în activitatea Ministerului Culturii și Cultelor, atunci când simpla respectare a legii, obligația fiecăruia dintre noi, mai ales atunci când activitatea noastră este plătită din bugetul de stat, devine cauză a conflictelor de muncă și a maltratării profesionale. Ca și în cazul lucrurilor pe care vi le-am comunicat eu, înainte de a le face publice, înțeleg că dumneavoastră doriți obsesiv să vă afirmați ca o reprezentare a calmului cu orice preț, făcând un oarecare efort de percepție pentru a vă simți detașat chiar și față de propriile responsabilități, cele care decurg din funcția de conducător al acestui minister.

Prin această contestație aveți ocazia, dacă nu veți considera că sunteți obligat de lege, să respectați legea în baza căreia s-a desfășurat acest simulacru de Concurs, să anulați, legal, rezultatul său și să fie organizat din nou, în condiții legale. Este foarte ușor acest lucru, doar o problemă de timp, iar graba nu poate fi dominantă respectării legii. Apoi, evident, dacă există sau nu persoane agreeate de instituție, acestea pot să revină la concurs. Nici nu este posibil să uite ceea ce au învățat pentru acest lucru, într-un timp atât de scurt, și nici proiectele dumnealor de management nu vor fi prejudiciate de un concurs desfășurat corect, fără încălcarea legii în baza căreia este organizat.

Domnule ministru, din informațiile dumneavoastră, pe care cu obstinație cred că refuzați să vi le folosiți, câți dreptți credeți că sunt de ajuns pentru ca Dumnezeu să nu piardă o cetate? Unul singur. Eu nu vreau să fiu singurul, eu doar nădăjduiesc să fiu drept.

Cu stimă,
26 aprilie 2007

Marius Marian Solea

Consilier
Contestația conține 17 pagini, fiind înregistrată în termen legal, chiar și dacă MCC ar fi respectat limita maximă legală de timp pentru a anunța Rezultatele acestui Concurs.

ioan sucIU

Când citești un roman românesc, chiar fantastic, este imposibil să nu cauți o cheie, o legătură dintre personajele imaginate de autor și cele din viața reală. E adevărat că modul de receptare a personalităților din viața reală este diferit de la om la om. Pentru unii, Vlad Țepeș a fost un erou creștin animat de ură contra turcilor invadatori ai Țării Românești, pentru alții - un vampir setos de sânge (ca orice vampir), motivat în acțiunile sale exclusiv de satisfacerea nevoilor sale de cruzime. Ca să nu mai vorbim de Ștefan cel Mare, despre care este unanimă convingerea că a fost un luptător viteaz al nostru, un mare conducător de oști, un erou demn de cinstire dar că a fost și sfânt - este discutabil. Dar cine să fi fost în realitate Bufnița Kaliopi? Vreo boieroaică de origine greacă, aprigă și iute la mână, căreia i s-au retrocedat terenuri întinse la nord de București, unde cultivă numai căpșuni? Mă rog, să admitem, dacă nu ne-am gândi că terenuri atât de vaste ar fi absorbit toată forța de muncă din agricultură și nu s-ar mai duce nimeni în Spania să culeagă căpșuni. Dar ce să caute pe teritoriul românesc, minotaurul Samoil? Adică, în vecinătatea proprietăților Bufniței Kaliopi, ocupând a doua jumătate din cea mai mare suprafață arabilă a țării, este instalat un minotaur, pe nume Samoil după cum spuneam mai sus, cultivând în exclusivitate ciuperci? Sigur, tot spațiul ocupat de el este un labirint. Însă minotaurul acesta, nu trăia cumva în insula Creta? Să fi avut loc migrații de minotauri - mai de mult, bineînțeles - înspre Țara Românească? Posibil. Posibil dacă erau mai mulți. Dar, după câte se știe, de la Petrița până-n Detroit (SUA), minotaurul a fost unul singur. Și se hrănea cu tineri. I se aduceau din Atena câte șapte tineri și șapte tinere ca să nu moară de foame. Sigur, până la urmă a fost omorât de viteazul Tezeu. În orice caz, minotaurul nu mânca deloc ciuperci. Poate că în realitate era chiar un adversar al ciupercilor. Și poate că a avut copii. În labirintul acela al lui, putea face orice, inclusiv copii. Iar aceștia s-au răspândit prin lume - dacă puteau ieși din labirint. În orice caz, un minotaur a apărut la nord de București. Istoria nu consemnează astfel de fapte. Dar istoria are multe pete negre. Și albe. Lipsesc multe documente, multe înscrisuri. Dar ceea ce nu a văzut istoria, a surprins Răzvan Rădulescu și l-a „mărturisit” în cartea lui, **Teodosie cel Mic**. Și mai era un personaj fascinant, Somnul Protector, stăpân peste Lacul Rece. Acest lac se întindea (și poate se mai întinde și acum dar n-am fost noi atenți) de la marginea nordică a

Un basm pentru adulți: Teodosie cel mic

moșiilor Bufniței Kaliopi și a minotaurului Samoil, până la Petrița. Somnul Protector se simțea bine în palatul lui de pe fundul apei, dar nu era o problemă pentru el să vină în oraș să mănânce o înghețată sau să bea un suc, fiind transportat într-un acvariu pe brațe de patru slujbași solizi și credincioși. Și mai la nord de Lacul Rece și de orașul Petrița, în zona muntoasă, se afla cetatea lui Otto. Otto era de origine austriacă sau germană, sau austro-ungară. În orice caz, știa românește. Cetatea se numea Ottoburg. Ținutul acesta întreg, avusese probabil un voievod. Din nu se știe ce motiv, nu mai avea. Dar exista un moștenitor legal - Teodosie cel Mic, în vârstă de zece ani. Iar acest moștenitor, până la majorat, era dat în grija Pisticăinelui Gavril. Este normal să vă întrebați ce era această persoană, vreo combinație genetică între câine și pisică? Nici vorbă, această presupunere este o blasfemie. Deoarece Pisticăinele Gavril era Tutore Plenipotențiar al Principelui Moștenitor, Mare Intendent al Domeniilor Regale și Comandant Sublim al Ministerului de Război, deci o personalitate foarte importantă în stat, din punct de vedere politic administrativ era chiar cea mai importantă, nefiind posibilă nici chiar suspendarea lui din funcție de către Parlament - deoarece nu exista Parlament. Putea fi atacat

mâncase foarte mult (ca un porc), bău plăcere din vinul de soi pe care Gavril per îl vărsa în acvariu și curgea ca o dâră direct gura Somnului, după care cu o nesimțire margini trase perdeaua și se culcă. Atunci Pisticăinele Gavril, intuindu-i porțjosnice și intențiile de cucerire a Puter gândise să-i scoată dopurile de la acvar să-l excludă din joc și din viață. Numai cația și spiritul lui de *fair-play* l-a împiedicat să facă acest gest, deși avea să regreta mai târziu.

Un personaj interesant este și Otto războinic ahtiat după fel de fel de invenții de arme de luptă, dar și de unelte de tortură. Pisticăinele Gavril ajunge prizonierul lui și acesta îl invită cu multă cordialitate să viziteze sala de tortură, dotată cu cele mai cunoscute aparate de chinuit oameni, creații tehnice care-și aduseseră personal contribuția la proiectarea lor. Otto îl anunță pe Gavril să-l veda el pe propria piele ce minunate obiecte sunt acelea. Are loc o bătălie formidabilă care participă toate personajele enunțate până acum, plus încă unul scos parcă din paginile scrisorilor de J.K. Rowling (autoarea lui Harry Potter): Marele Monstruleț.

Redarea unor obiceiuri sau caracteristici umane, ascunse în învelișul unor imagini și gesturi, gândire și manifestări ome-

fonturi în fronturi

doar direct, prin mijloace clasice și verificate de istorie, ca de exemplu pumni în cap sau chiar lovituri de picior, ceea ce se și întâmplă la un moment dat, chiar când în mod părintesc și educativ Pisticăinele l-a dus pe Teodosie la cofetăria „Lămâița” - vizavi de Liceul Lazăr -, pentru a-l trata cu o tartă cu vișine și un suc „Brifcor”. E adevărat că la etajul cofetăriei se afla un bordel, dar Teodosie nu știa și nici nu avea de unde să afle de acest lucru. Nici Pisticăinele Gavril nu a prevăzut că în momentul acela, fusese urmărit de către spionii Somnului Protector, deghizați în tipe tinere, fumătoare și agile, făcând parte în realitate din trupele speciale ale Furnicilor Verzi. Nu vă mirați că existau Furnici Verzi, fiindcă erau și Furnici Vinete, toate niște luptătoare de excepție, dovedind în bătălie un curaj neobșnuit, murind așa, cu ochii deschiși, nepăsătoare ca niște insecte. O dispută crâncenă s-a declanșat pentru răpirea lui Teodosie, moștenitorul tronului, pusă la cale de Somnul Protector care-și dorea puterea în stat și care intervine personal în cofetărie (în acvariu său), provocând rănierea lui Gavril și luându-l prizonier pe Prințul Moștenitor. Aparent, Somnul Protector era o ființă cumsecade și bonomă, așa cum se dovedise și în cadrul unei discuții anterioare luptei de la cofetăria „Lămâița”, întrunire care avusese loc pe malul Lacului Rece în care Somnul Protector

deschide drumul unui umor remarcabil. Personajul Somnul Protector, prefăcut, arătat, nesimțit, dur, laș, complex, este memorabil. Dar nu numai el; uneori sunt personificate obiectele (mobilele din peștera Marele Monstruleț etc.).

Răzvan Rădulescu are o scriitură de mare rafinament, iar cartea te captivă. Citind, intri într-o lume aparte, de care ai o uimire și plăcere. Când am citit **Cei mușchetari sau După douăzeci de ani** (12 - 13 ani), am simțit o încântare deosebită. Nu înțelegeam atunci de ce **Frații Jde** Sadoveanu este o carte care nu-mi producea nici o plăcere. Mai târziu, când am citit Balzac, Victor Hugo, Alain Fournier, nu mai reușit să-l recitesc pe Alexandre Dumas. Deși am căutat revelația pe care mi-au produs-o primele lecturi despre aventurile multor țarilor, senzația aceea nu am mai avut-o niciodată. **Teodosie cel Mic** este însă o carte pentru adulți, care poate induce o satisfacere asemănătoare cu cea a primelor lecturi din adolescență. Singura problemă este adumbrirea oarecum această carte este formulată, dar s-ar putea enunța cumva în următor: în timp ce citești o carte foarte bună cum este **Anna Karenina**, poți să convingi pe cineva să spună: „Da, așa ceva este posibil!”. În cazul **Teodosie cel Mic**, îți spui: „Așa ceva este imposibil, dar îmi place!”

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducătorii revistei nu își asumă toate opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.